

EU EOM မြန်မာ
အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲ ၂၀၁၅

အပြီးသတ် အစီရင်ခံစာ

ကတိကာ

I	အစီရင်ခံစာအနှစ်ချုပ်	4
A	ဦးစားပေး အကြံပြုချက်များ	5
II	နိဒါန်း	6
III	နိုင်ငံရေး နောက်ခံသမိုင်းကြောင်း	7
IV	ဥပဒေ အကြံခံစာနှင့်	8
A	နိုင်ငံတကာမှ ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်သည့် မူများနှင့် ကတိကဝဝတ်များ	8
B	ရွှေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ ဥပဒေ	9
C	မဲပေးပိုင်ခွင့်	10
D	ရွှေးကောက်ပွဲတွင် ဝင်အရွေးခံနိုင်ခွင့်	11
E	ရွှေးကောက်ပွဲစနစ်နှင့် ရွှေးကောက်ပွဲ မဲဆန္ဒနယ်များ	12
V	ရွှေးကောက်ပွဲ စီမံခန့်ခွဲမှု	13
A	ပြည်ထောင်စုရွှေးကောက်ပွဲ ကော်မရှင်နှင့် ကော်မရှင်ခွဲများ	13
B	မဲရုံများ ဖျက်သိမ်းခြင်း	15
VI	မဲဆန္ဒရှင်များ မှတ်ပုံတင်စာရင်းသွင်းခြင်း	16
VII	ပါတီများနှင့် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများ မှတ်ပုံတင်စာရင်းသွင်းခြင်း	17
A	နိုင်ငံရေးပါတီများ မှတ်ပုံတင်စာရင်းသွင်းခြင်း	17
B	ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများ မှတ်ပုံတင်စာရင်းသွင်းခြင်း	18
VIII	ရွှေးကောက်ပွဲ မဲဆွဲယ်စည်းရုံးခြင်း	19
A	ရွှေးကောက်ပွဲ မဲဆွဲယ်စည်းရုံးခြင်း	19
B	မဲဆွဲယ်စည်းရုံးခြင်းဆိုင်ရာ စည်းကမ်းချက်များနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်	21
C	မဲဆွဲယ်စည်းရုံးရန်အတွက် ဘဏ္ဍာရေး	22
IX	ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပမှ ရွှေးကောက်ပွဲ လေ့လာမှု	22
A	ပြည်တွင်းမှ လေ့လာသူများ	22
B	ပြည်ပမှ လေ့လာသူများ	23

X	မီဒီယာများ	23
A	မီဒီယာ လောက	23
B	မီဒီယာများအတွက် ဥပဒေ အကြေခံစနစ်	24
C	မီဒီယာများအပေါ် စောင့်ကြည့်ပြီး ရှာဖွေတွေ.ရိုချက်များ	26
XI	အမျိုးသမီးများ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှု	28
XII	ကိုယ်လက်အဂါန္ဒြူ.ယဉ်းထူများ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှု	29
XIII	ရွေးကောက်ပွဲအတွင်း အငြင်းပွားစွယ်ရာများကို ဖြေရှင်းခြင်း	30
A	ရွေးကောက်ပွဲမတိုင်မီနှင့် မဲဆွယ်စည်းရုံးသည့် ပတ်ဝန်းကျင်	30
B	ရွေးကောက်ပွဲအပြီး အငြင်းပွားမှုများ	31
XIV	မဲပေးခြင်းနှင့် မဲရောတွက်ခြင်း	33
A	နိုင်ငံဌားတွင် ရောက်ရှိနေသူများ မဲပေးခြင်း	33
B	ကြိုတင်မဲပေးခြင်း	34
C	မဲပေးခြင်းနှင့် မဲရောတွက်ခြင်း	35
XV	ရလဒ်များနှင့် ရွေးကောက်ပွဲပြီး အကြေအနေ	38
	နောက်ဆက်တွဲ ၁ အကြံပြုချက်များ	40

I. အစီရင်ခံစာအန်စုပ် (အမိက အရေးပါသာ အကြံပြုချက်များ ပါဝင်သည်)

၂၀၁၅ ခုနှစ် အထွေထွေ ရွှေးကောက်ပွဲသည် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာဖြင့် ခုတိယအကြိမ်ကျင်းပသာ ရွှေးကောက်ပွဲဖြစ်သည်၊ သို့သော နိုင်ငံအတွင်းရှိ အမိက နိုင်ငံရေးပါတီများအားလုံး ပါဝင်ယဉ်ပြုင်သော ပထမဆုံး ရွှေးကောက်ပွဲဖြစ်သည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ အရပ်သားအသွင်ပြောင်း အစိုးရလက်ထက်တွင် ပြုပြုပြောင်းလဲရေး လုပ်ငန်းစဉ်၏ ပမာဏခြေလုမ်းအဖြစ် တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာဖြင့် ပထမဆုံး ကျင်းပသာ ရွှေးကောက်ပွဲများဖြစ်ပြီး ငင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် အရေးကြီးသည့် စမ်းသပ်ချက်တစ်ခု ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ၊ ၈ ရက်နေ့တွင် ကျင်းပသာ ရွှေးကောက်ပွဲများကို လာရောက်လေ့လာရန် UEC က ဥရောပသမဂ္ဂအား ဖိတ်ကြားခဲ့ပြီး EU နှင့် UEC တို့အကြား နှစ်ဦးနှစ်ဖက် နားလည်မှ စာချွေနှင့်လာရောက် ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ သွော်လ ၂၁ ရက်တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည်။ EU EOM ကို ဥရောပ ပါလီမန်၏ ခုတိယဥက္ကာဇ်ဖြစ်သူ Alexander Graf Lambsdorff MEP က ဦးဆောင်ခဲ့သည်။

ဥပဒေ အခြေခံစနစ်တွင် နိုင်ငံရေးပါတီများအတွက် အဖွဲ့အစည်းများ လွတ်လပ်စွာ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခွင့်ဟူသော အချက်အပါအဝင် ယူလိုပြုင်နိုင်စွမ်းရှိသော ရွှေးကောက်ပွဲများဖြစ်စေရေးအတွက် အခြေအနေအချို့၏ကြိုးကြေား ဖော်ပြထားသည်။ သို့သော ထိုအခြေခံစနစ်တွင် စစ်မှန်သော ရွှေးကောက်ပွဲများ ဖော်ဆောင်နိုင်ရေးအတွက် အပြည့်အဝ ဖော်ပြထားခြင်းမရှိဘဲ ပါလီမန်အတွက် တိုက်ရှိက်ရွှေးချယ်နှင့်သည့် နေရာအရေအတွက်နှင့် ပတ်သက်၍ ကန့်သတ်ထားခြင်း၊ မဲပေးပိုင်ခွင့်၊ ပါဝင်ရွှေးချယ်ခံနိုင်ခွင့်တို့နှင့် ပတ်သက်၍ ကန့်သတ်ခြင်းတို့ ရှိနေပြီး ရွှေးကောက်ပွဲတွင် အပြင်းပွဲများအတွက် ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ရန် လုံလောက်သော အခြေခံစနစ်ကို ဖော်ပြထားခြင်း မရှိပါ။

စိန်ခေါ်မှုဖြစ်နေသည့် အခြေအနေများတွင် UEC က မဲရုံများကို စီမံခန့်ခွဲခဲ့သည်။ ဝန်ထမ်းများကို လေ့ကျင့်ပေးရန်နှင့် ရွှေးကောက်ပွဲတွင် ပါဝင်သူများထံ ရောက်ရှိရန် ငြင်းက အထူးကြီးစားအားထုတ်ခဲ့သည်။ UEC က နိုင်ငံတကာမှ လေ့လာသူ ထောင်ပေါင်းများစွာနှင့် ပြည်တွင်းမှ လေ့လာသူ ၁၂၀၀၀ ခန့်ကိုလည်း တရားဝင် ခန့်အပ်ထားခဲ့သည်။ သို့သော ရွှေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အဆင့်ဆင့် စီမံခန့်ခွဲများသည် ရှုံးနောက်ညီညာတို့မှုမရှိသည့်အပြင် ပွုင့်လင်းမြင်သာမှုလည်း မရှိခဲ့ပေ။ UEC က ပထမဆုံးအကြိမ်အဖြစ် ကွန်ပျော်တာသုံး၏ မဲဆန္ဒရှင်စာရင်းကို ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ယခင်စာရင်းများထက်စာလျှင် ပို၍ ထိုးတက်ကောင်းမွန်လာသော်လည်း ဟာကွက်များ သိသိသာသာ ရှိနေသေးသာဖြင့် အနာဂတ်တွင် ထိုးထက်ပို့ကောင်းအောင် လုပ်ဆောင်သင့်သည်။

မဲပေးခွင့်နှင့် ပတ်သက်လျှင် မဲပေးမည့်သူသည် မြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်ရမည်ဖြစ်ပြီး ၁၉၈၂ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံသား အက်ဥပဒေအရ လူအများစုအတွက် ပြည့်မိန်အလွန်ခက်ခဲသည့်အပြင် ဝန်ထမ်းနှင့်ပိုးဖြစ်စေသည့် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုကို သက်သေပြုရန် လိုအပ်သည်။ ထိုအချက်ကြောင့် တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာဖြင့် မဲပေးပိုင်ခွင့်များ မရှိဘဲ ရွှေးကောက်ပွဲတွင် ပြည်သူများ ပါဝင်သင့်သောက် ပါဝင်နိုင်ခြင်း မရှိကြပေ။

ကိုယ်စားလှယ်လောင်းပေါင်း ၆၀၀၀ ကျော်ပါဝင်သော ရွှေးကောက်ပွဲသည် အလွန် ပြုင်ဘက်များလှသည်။ သို့သော် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းအဖြစ် ဝင်ပြုင်ရန် သတ်မှတ်ထားသော အရည်အချင်းများသည် ကျိုးကြောင်းမသင့်လျော်သော ကန့်သတ်ချက်များဖြစ်ပြီး အထူးသဖြင့် နိုင်ငံသားဖြစ်မှန်င့် အခြေခနေထိုင်မှုဆိုင်ရာ စံသတ်မှတ်ချက်များ ဖြစ်သည်။ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းကို အဆိုပြုစဉ်အတွင်း အယူခံဝင်မှုကို စီမံဆောင်ရွက်ရာ၌ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုမရှိသည့်အပြင် အချို့သော ဆုံးဖြတ်ချက်များသည် တစ်ဖက်သတ်ဖြစ်နေပုံရသည်။ အထူးသဖြင့် မွတ်စလင်ဘာသာဝင် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းအများစုံမှာ ပယ်ချခဲ့ရသည်။

သီးခြားလုပ်ဆောင်သည့် အခြေအနေအချို့ရှိသော်လည်း ရွှေးကောက်ပွဲအတွက် မဆွဲယ်စည်းရုံးမှုများပြုလုပ်ရာတွင် ပြည်သူတိုနှင့် တွေ့ဆုံးပွဲများ၊ လူထုစည်းဝေးပွဲများသည် မည်သည့် ဆုပ္ပါယူမ မရှိဘဲ ပြီးဆုံးသွားခဲ့သည်။ ရွှေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အရာရှိများသည် အလွန်အကဲ တင်းကြပ်မှုမှုမရှိဘဲ ပွဲများကျင်းပပြုလုပ်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်သော စည်းကမ်းချက်များကို ယော်ယူအားဖြင့် သတ်မှတ်ခဲ့သည်။ မဆွဲယ်စည်းရုံးရေးဆိုင်ရာ စည်းကမ်းချက်များတွင် ဝေဖန်မှုနှင့်ပတ်သက်သော ခေါင်းစဉ်အချို့ကို ဖယ်ထုတ်ခြင်းဖြင့် လွှတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ခွင့်အပေါ် ကန့်သတ်ချက်အချို့၊ ပြုဌာန်းထားသည်။ အချို့ပါတီများမှ ဆွဲပေးသောကြောင့် အစွန်းရောက် ပုဒ္ဓဘာသာများ၏ ဟောပြောချက်များနှင့် ဘာသာရေးလုပ်ရားမှုတို့သည် မဆွဲယ်စည်းရုံးစဉ်အတွင်း ထိုးရိမ်စရာတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ဤပြဿနာကိုဖြေရှင်းရန် မည်သည့် ဆောင်ရွက်ချက်မှ မလုပ်သော်လည်း နိုင်ငံရေးတွင် ဘာသာရေးကို အသုံးချခြင်းကို မဆွဲယ်ခြင်းဆိုင်ရာ စည်းကမ်းချက်များနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံညပဒေတွင် တားမြစ်ထားသည်။

ဂုဏ် ခုနစ်မှစတင်ကာ မိမိယာများသည် တဖြည်းဖြည်းပြောင်းလဲလာကြပြီး လူမှုမိမိယာများ အသုံးပြုမှ သိသိသာသာမြင့်တက်လာကာ ထုတ်ဝေခြင်းမပြုမိ ဆင်ဆာဖြတ်သည့် ဆောင်ရွက်ချက်များကို ဖျက်သိမ်းခဲ့သည်။ တစ်ခိုင်တည်းမှာပင် ရုပ်မြှင်သံကြားနှင့် ရေဒီယို တို့ကို နိုင်ငံတော်မှ လွှမ်းမိုးထားဆဲဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် တင်းကြပ်သော ဥပဒေ အခြေခံစနစ်နှင့် ကျယ်ကျယ်ပြန်ပြန်ဆောင်ရွက်နေသော ကိုယ်တိုင် ဆင်ဆာဖြတ်ခြင်းတို့ကြောင့် ပါဝင်ဆွဲနေ့သူများက လွှတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ရေးသားခွင့်အား ကန့်သတ်ထားသည်များကို ထောက်ပြုခဲ့ကြသည်။ မဆွဲယ်စည်းရုံးစဉ်အတွင်း နိုင်ငံတော်မှ ရန်ပုံငွေထောက်ပုံပေးထားသော မိမိယာများသည် နိုင်ငံရေး ပြုဌာန်းကို လျှပ်လျှော်သွားခဲ့သည်။ ပုဂ္ဂလိက၊ နိုင်ငံခြားနှင့် လူမှုမိမိယာတို့က ရွှေးကောက်ပွဲနှင့်ပတ်သက်၍ သိသာထင်ရားသော အချက်အလက်များကို ညွှန်ပြုခဲ့ကြပြီး အများစုံ NLD ကို ပို၍ နှစ်သက်ကြောင်းပြုကြသည်။

ရွှေးကောက်ပွဲနေ့တွင် မဲရုံများရှိ မဲပေးသည့် လုပ်ငန်းစဉ်နှင့် ပတ်သက်၍ လေ့လာသူများက အပြုသဘားဖြင့် အစီရင်ခဲ့ကြပြီး လုပ်ငန်းစဉ်၏ ၉၅% သည် "ကောင်း" သို့မဟုတ် "အလွန်ကောင်း" ကြောင်း အဆင့်သတ်မှတ်ပေးခဲ့ကြသည်။ အများအားဖြင့် မဲရုံများကို အချိုန်မီ ဖွင့်ပေးခဲ့ကြပြီး အစီအစဉ်ကျေနစွာ ပြင်ဆင်ထားခဲ့ကြသည်။ အရာရှိများက မဲပေးသည့်လုပ်ငန်းစဉ်ကို စီမံကြိုးကြပ်ရန် ကြိုးစားလုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသော်လည်း လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရ ရေးနောက် မလျော်ညီသော ဆောင်ရွက်ချက်များနှင့် မူမှန်မှုများကိုလည်း

သတိပြုမိခဲ့ကြသည်။ မရုံးသို့ လာရောက်မဲပေးကြသော မဲဆန္ဒရှင်အများစုသည် မဲစာရင်းတွင် ငါးတို့၏အမည်များကို တွေ့သော်လည်း ၇% ခန့်သည် စာရင်းတွင် အမည်မပါဝင်ကြောင်းကို တွေ့ရှုရသည်။ မဲပေးသူများသည် ငါးတို့၏ မကို လျှို့ဝှက်စွာ ရွေးချယ်နိုင်ပြီး မဲပေးပြီးသူအား မင်ဖြင့် အမှတ်အသားပြုပေးခဲ့ကြောင်း တွေ့ရှုခဲ့သည်။ ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပမှ လေ့လာသူများသည် မဲပေးသည့် လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပါဝင်ရသည်ကို နစ်သက်ခဲ့ကြပြီး သွားရောက်လေ့လာခဲ့သော မဲရုံးအများစုတွင် နိုင်ငံရေးပါတီမှ ကိုယ်စားလှယ်များလည်း ရှိနေကြကြောင်း တွေ့ရှုရသည်။ မရုံးများရေတွက်ရန်အတွက် သွားရောက်လေ့လာခဲ့သည့် နေရာများတွင် မဲရေတွက်ခြင်းကို ပွင့်လင်းမြင်သာစွာ လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြောင်း အစီရင်ခံထားကြပြီး ရလဒ်ကို ဖြစ်စဉ်အများစုတွင် ဖော်ပြုခဲ့ကြသည်။

ကြိုတင်မဲပေးခြင်းဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲနောက် အလုပ်လုပ်နေသူများ မဲပေးခွင့် မဆုံးရုံးစေရေး သေချာအောင် ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့သည်။ သို့သော် မရုံးများအတွက် မဲဆန္ဒနယ်များတွင် **ကြိုတင်မဲပေးရန်** မည်သူတို့ကို စွင့်ပြုသည်။ စွင့်ပြုသည်ကို ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အရာရှိများ ကိုယ်စား ရှင်းရှင်းလင်းလင်း နားလည်ခြင်းမရှိသောကြောင့် ရှေ့နောက် မလော်သီးများ ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ပြီး မဲများကိုလည်း ကာကွယ်စောင့်ရောက်မှု လုံလုံလောက်လောက် မပြုလုပ်ခဲ့ပေ။ ထိုအပြင် မဲဆန္ဒနယ်ပြုပြင်ပတွင် **ကြိုတင်မဲပေးရာမှာလည်း** လုံလောက်သော ကာကွယ်စောင့်ရောက်မှုနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုတို့ မရှိခဲ့ပေ။ လေ့လာသူများကို စစ်တန်းလျားများရှိ မဲဆန္ဒနယ်ပြုပြင်ပတွင် မဲပေးခြင်းအား ဝင်ရောက်လေ့လာခွင့် မပြုခဲ့ပေ။

မဲရေတွက်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်အပေါ် လေ့လာသူများက အပြုသဘာသာဆောင်ကာ အစီရင်ခံခဲ့ကြပြီး ရလဒ်နှင့်ပတ်သက်၍ မကျေနှင်းသော ပြင်းပြင်းထန်ထန် တောင်းဆိုများရှိကြောင်း မတွေ့ရှိခဲ့ရပါ။ သို့သော် အားနည်းချက်အချို့ကို တွေ့ရှုခဲ့ပြီး အထူးသဖြင့် မကို ယေားများဖြင့်ပြုသရာတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှု မရှိခြင်းဖြစ်သည်။ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းပိုင်း ချွတ်ယွင်းချက်များရှိပြီး မဲရေတွက်မှုကို စောင့်ရောက်ခြင်း မရှိခဲ့ပေ။

နောက်ခုံး ကြော်သော ရလဒ်များနှင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်အသီးသီးရှိ စစ်တပ်အတွက် ထားရှိထားသော ခုံးအရေအတွက် ၂၅% ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားမည်ဆိုပါက NLD သည် အောက်လွှတ်တော်တွင် ၅၉%၊ အထက်လွှတ်တော်တွင် ၆၀%၊ ပြည်နယ်/တိုင်းလွှတ်တော်များတွင် ၅၆% ရရှိထားပြီး USDP က အမျိုးသားလွှတ်တော်တွင် ၇%၊ ပြည်သူ့လွှတ်တော်တွင် ၅%နှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းလွှတ်တော်တွင် ၉% ရရှိသည်။

ကိုယ်စားလှယ်လောင်းပေါင်း ၆၀၀၀ ကျော်အနက် အမျိုးသမီးဦးရေသည် ရရှိ အောက်သာရှိပြီး ပြည်သူ့လွှတ်တော်တွင် ၄၄ နေရာ၊ အမျိုးသားလွှတ်တော်တွင် ၂၃ နေရာနှင့် တိုင်းပြည်နယ်လွှတ်တော်များတွင် ၈၄ နေရာအနိုင်ရရှိခဲ့ပြီး ငါးထဲတွင် တိုင်းရင်းသား ဝန်ကြီးနေရာအတွက် ၆ နေရာပါဝင်သည်။ ရွေးချယ်ခံရသော အမျိုးသမီး ၉၇% ကျော်သည် NLD အဖွဲ့ဝင်များ ဖြစ်ကြသည်။ ခြိုင်းကြည့်မည်ဆိုပါက ယခင်အနေအထားများထက်စာလျှော့ သိသိသာသာ တိုးတက်လာသည်ကို တွေ့ရှုပြီး ပါဂါးမန် လွှတ်တော်အားလုံးတွင် စုစုပေါင်း အဖွဲ့ဝင်၏ ၁၀% ကို အမျိုးသမီးများမှ ရယူထားသည်။

ဦးစားပေး အကျိုးပြုချက်များ

- စစ်မှန်သော ရွှေးကောက်ပွဲဖြစ်စေရေးအတွက် ပြည်သူများ
ရွှေးကောက်တင်ကြောက်ရမည့်အစား စစ်ဉ်းစီးချုပ်မှ ခန့်အပ်ထားသော နေရာ ၂၅%
ရှိရမည် ဟုသော ပြောန်းချက်တွင် အရေအတွက်ကို လျှော့ချသင့်သည်။
- မဲပေးပိုင်ခွင့်အတွက် ကျိုးကြောင်းဆီလျှော့ရှုမရှိသော ကန့်သတ်ချက်များကိုလည်း
ပြင်ဆင်သင့်ပြီး ထိပြောန်းချက်များသည် နိုင်ငံတကာမှ စံသတ်မှတ်ချက်များနှင့်
ကိုက်ညီသင့်သည်။ အတိအကျ ဆိုရသော်-
 - နိုင်ငံသားဖြစ်စေရန် ကျိုးကြောင်းသင့်လျှော့စွာ
အရည်အချင်းပြည့်မီသောသူများက နိုင်ငံသားတစ်ဦးအဖြစ်ဆက်လက် ခံယူနိုင်ရေး
(လူမျိုးရေးအရ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို တားမြစ်သည့် ကွဲမွှာအနဲ့
လှုအခွင့်အရေးဆိုင်ရာကြော့ချက်နှင့် နိုင်ငံသားဖြစ်ပိုင်ခွင့်နှင့်ပတ်သက်သော
ပြောန်းချက်များအပေါ် ကြော့ချက်အရ)နှင့် မဲပေးခွင့်ရှိစေရေး သေချာစေရန်
နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့် ဥပဒေကို ပြန်လည်ပြင်ဆင်ရန် လိုအပ်သည်။
- ဝင်ရောက်ရွှေးချပ်ခံရန် ကျိုးကြောင်းဆီလျှော့ရှုမရှိသော ကန့်သတ်ချက်များကို
ပြင်ဆင်သင့်ပြီး ဤကိစ္စနှင့်ပတ်သက်သော ပြောန်းချက်များကို နိုင်ငံတကာမှ
စံသတ်မှတ်ချက်များ အထူးသဖြင့် ကွဲမွှာအနဲ့ လှုအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကြော့ချက်အတိုင်း
ပြင်ဆင်သင့်သည်။ အတိအကျ ဆိုရသော်-
 - ကိုယ်စားလှယ်လောင်း၏ မိဘနှစ်ပါးစလုံးသည် သူ/သူမကို မွေးဗွားချိန်တွင်
မြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်ရမည်ဟုသော လိုအပ်ချက်ဖြစ်ပြီး ဖြတ်ပစ်သင့်သည်။
 - ပါလီမန်အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်ရေးအတွက် တိုင်းပြည်တွင် ၁၀
နှစ်ကြာဆက်တိုက်နေထိုင်ရေး၊ သမွှတလောင်းအတွက် တိုင်းပြည်တွင် နှစ် ၂၀
ကြာ ဆက်တိုက်နေထိုင်ရေးဟုသော လိုအပ်ချက်သည်
ကျိုးကြောင်းသင့်လျှော့ခြင်း မရှိပေါ် ပို၍ ကျိုးကြောင်းသင့်လျှော့ခြင်းအောင် လျှော့ချပြီး
သတ်မှတ်ချက်ပြည့်မီရေးဆိုင်ရာ စံနှစ်းများကို ထည့်သွင်းသင့်သည်။
 - သမွှတလောင်းအဖြစ် ဝင်ရောက်ယူဉ်ပြုပြင်သူတွင် ငါး၏ သား/သမီး နှင့်/သို့မဟုတ်
အနီး/ခင်ပွန်း သည် နိုင်ငံ့ခြားသားမဖြစ်ရဟုသော ကန့်သတ်ချက်သည်
ကျိုးကြောင်း သင့်လျှော့မှ မရှိဘဲ ဖြတ်ပစ်သင့်သည်။
- UEC သည် စစ်မှန်သော လွှာတိုက်သည့် အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု ဖြစ်ရန် လိုအပ်သည်။
ကော်မရှင် ဥက္ကဋ္ဌနှင့် အဖွဲ့ဝင်များ ဖြစ်ရေးအတွက် အဆိုပြုခြင်းနှင့် ခန့်အပ်ခြင်းဆိုင်ရာ
နည်းလမ်းများသည် ပွင့်လင်းမြင်သာမှ ရှိရန် လိုအပ်ပြီး ရွှေးကောက်ပွဲဝင်များအကြား
ယုံကြည်မှု ရှိစေမည့် အချက်များကို ထည့်သွင်းသင့်သည်။ ဥပမာ UEC
အဖွဲ့ဝင်များအတွက် အဆိုပြုချက်များကို ပါတီတစ်ရှုံး ပါလီမန်ကော်မတီမှတ်ဆင့်
အဆိုပြုနိုင်သည်။
- UEC ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့် သတင်းပြန်ကြားမှုများ ပွင့်လင်းမြင်သာမှ ရှိခြင်းနှင့်
ထိရောက်မှုရှိခြင်းတို့ကို တိုးတက်အောင် လုပ်ဆောင်ရမည့်ဖြစ်ပြီး ဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့်
အသိပေးချက်များကို အများပြည်သူ သိစေရန် ချက်ချင်း ထုတ်ပြန်သင့်သည်။ အထူးသဖြင့်
UEC ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို တရေးသားပြီး ပြည်သူများသိအောင် ထုတ်ပြန်သင့်သည်။

- အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မှ
ကြော့ချက်များထုတ်ပြန်သည့် **လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို** **အောက်ခြေအဆင့်**
ကော်မရှင်များနှင့် ရှင်းရှင်းလင်းလင်း အချိန်မီ ဆက်သွယ်ကာ ဆောင်ရွက်ရမည်။
- ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများကို အဆိုပြုခြင်းအတွက် ရွေးကောက်ပွဲ စီမံအုပ်ချုပ်သူများနှင့် အလားအလာရှိသည့်
မည်သည့်အရာများလိုအပ်သည်ကို **ရှင်းရှင်းလင်းလင်းနားလည်စေရန်**
မြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်ကြောင်းနှင့် **မြန်မာနိုင်ငံတွင်** **နေထိုင်သူဖြစ်ကြောင်း**
သက်သေအတောက်အထားအဖြစ် လိုအပ်သည့် စာရွက်စာတမ်းများနှင့် ပတ်သက်သော
စည်းမျဉ်းများကို **ရှင်းရှင်းလင်းလင်း** **သတ်မှတ်ထားသင့်ပြီး**
ကိုယ်စားလှယ်လောင်းအားလုံး၏ စာရွက်စာတမ်းများကို စစ်ဆေးရန် အသုံးပြုသည့်
လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများသည် မျှော်မူ ရှိပြီး ရှေ့နောက်ဆီလျှော်မှု ရှိရမည်။
 - ထုတ်ပြန်ကြော့ရန် မဲဆွယ်သည့် ဆောင်ပုဒ်များနှင့်ပတ်သက်၍ ကြိုတင်ခွင့်ပြုချက် တောင်းခံရန် လိုအပ်ခြင်း မရှိသင့်ပေါ့ ထို့အပြင် မဲဆွယ်စည်းရုံးရေးတွင် အသုံးပြုရန်အကျိုးဝင်သည့် ခေါင်းစဉ်များအပေါ် ကန္ဒုသတ်ချက်များလည်း မရှိသင့်ပေါ်။
 - မီဒီယာများအတွက် ဥပဒေ အခြေခံစနစ်သည် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ရေးသားခွင့်အပေါ် အလွန်အကဲ ကန္ဒုသတ်ထားခြင်းမရှိဘဲ နိုင်ငံတာကာမှ စံသတ်မှတ်ချက်များနှင့်အညီဖြစ်သင့်သည်။
 - ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများအဖြစ် နိုင်ငံရေးပါတီများတွင် အမျိုးသမီးများ ပါဝင်ရေး တိုးမြှင့်ရန် အမျိုးသမီးများ ပါဝင်လာရေးအတွက် စစ်မှန်သည့် လုပ်ဆောင်ချက်မှတ်ချက်များကို သတ်မှတ်ရန် ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သည်။
 - ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ မကျေနပ်ချက်များကို အချိန်မီ ဖြဖော်သင့်ပြီး တရားမျှော်သော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ၏ အခြေခံမှုများကို အလေးထားကာ သမာသမတ်ကျမှုကို အာမခံ ဆောင်ရွက်သင့်သည်။ UEC ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို အယူခံဝိုင်ပိုင်ခွင့်ရှိပြီး UEC အပေါ် တိုင်ကြားချက်ကို UEC ကသာ ဆုံးဖြတ်ခြင်းမျိုး မဖြစ်သင့်ပေါ်။
 - ရလဒ်များနှင့် ပတ်သက်သော အချက်အလက်အားလုံးနှင့် အခြား မကျေနပ်ချက်များအားလုံးကို UEC က အများပြည်သူ သိရှိစေရန် အပြည့်အစုံ ချက်ချင်းထုတ်ပြန်သင့်ပြီး UEC သည် မဲရုံများ၏ ရလဒ်အပြည့်အစုံကို ထုတ်ပြန်သင့်သည်။
 - ဖြောင့်မတ်မှန်ကန္ဒုမှုအပေါ် ပါဝင်ယူလုပ်ခြင်းသူများအကြား သံသယဖြစ်နိုင်သည့်အတွက် ကြိုတင်မဲပေးခြင်းကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် အထူးကရှိကိုရန် လိုအပ်သည်။ ထိုသို့ ဆက်လက်လုပ်ဆောင်မည်ဆိုပါက UEC သည် မဲဆန္ဒနယ်ပြင်ပတွင် ကြိုတင်မဲပေးခြင်းတို့ အပါအဝင် ကြိုတင်မဲပေးခြင်းနှင့်ပတ်သက်သော ကိစ္စရုပ်အားလုံးအတွက် အပြည့်အဝ တာဝန်ပူသင့်သည်။

II. နိဒါန်း

၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ၊ ၈ ရက်နေ့တွင် ကျင်းပသော ရွှေးကောက်ပွဲများကို
လာရောက်လေ့လာရန် UEC က ဥပေါ်ပေသမဂ္ဂအား ဖိတ်ကြားခဲ့ပြီး EU နှင့် UEC တို့အကြား
နှစ်ဦးနှစ်ဖက် နားလည်မှု စာချွန်လွှာကို ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ ၂၁ ရက်တွင်
လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည်။ EU EOM ကို ရာမကိုမှ ဥပေါ်ပေသမဂ္ဂ၏ ခုတိယဉ်လွှာ၊ Alexander
Graf Lambsdorff MEP က ဦးဆောင်ခဲ့သည်။ စေလွှာတို့သောအဖွဲ့တွင် စက်တင်ဘာလ၊ ၂၆
ရက်မှစတင်ကာ ရန်ကုန်တွင် ရှိနေခဲ့သော လေ့လာဆန်းစစ်သူ ၉ ဦးပါဝင်သော
အမိကအဖွဲ့တိုးတစ်ဖွဲ့၊ အောက်တို့ဘာလ ၇ ရက်နေ့မှစတင်ကာ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရှိခဲ့သည့် ကာလရည်
လေ့လာရေးအဖွဲ့၊ (LTOများ) ၃၀ ဦး နှင့် နိုဝင်ဘာလ ၂၁၃ ရက်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရှိခဲ့သည့်
ကာလတို့ လေ့လာရေးအဖွဲ့၏ (STOများ) ၆၂ ဦး တို့ ပါဝင်သည်။ တို့အပြင်
လေ့လာရေးအဖွဲ့တွင် အောက်တို့လေ့လာရေးအဖွဲ့၏ (LSTOများ) ၃၇ ဦးနှင့် ပေါ်တူဂါးမှ
Ana Gomes MEP ဦးဆောင်သော ဥပေါ်ပေသမဂ္ဂ၏ အဖွဲ့၏ ကိုယ်စားလှယ် ၇ ဦးတို့လည်း
ပါဝင်ခဲ့သည်။ ခြိမ်းဆိုရသော လေ့လာသူများကို EU အဖွဲ့၏ နိုင်ငံပေါင်း ၂၈ နိုင်ငံ၊ ကနေဒါနိုင်ငံ၊
နောက်ဝေးနှင့် ဆွစ်ကာလန်နိုင်ငံတို့မှ ၂၇၂ ယူထားခြင်းဖြစ်သည်။

ရွှေးကောက်ပွဲနေ့တွင် တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အားလုံးအပြင် နေပြည်တော်ရှိ မဲရုံပေါင်း ၅၅၃
တွင် လေ့လာခဲ့သည့် လေ့လာသူများက အစီရင်ခဲ့ခဲ့သည်။ မဲရေ့တွက်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်ကို
စောင့်ကြည့်ရန် LTO များက မဲရုံများတွင် ကျိုန်နေခဲ့ပြီး နိုဝင်ဘာလ ၂၃ ရက်နေ့တွင် မြန်မာနိုင်ငံမှ
ထွက်ခွာခဲ့သည်။ အမိက အဖွဲ့၏အများစုက ဒီဇင်ဘာလ ၂၃ ရက်နေ့တွင် ပြန်သွားခဲ့ကြသော်လည်း
ရွှေးကောက်ပွဲအပြီး အငြင်းပွားမှုများကို ဖြော်ပုံးပုံးများကို ဆက်လက်စောင့်ကြည့်ရန် ဥပဒေရေးရာ
ဆန်းစစ်သူများက ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၃ ရက်နေ့အထိ နေထိုင်ခဲ့ကြသည်။ EU EOM က
ရွှေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်၏ ကဏ္ဍအားလုံးကို အကဲဖြတ်ပြီး လုပ်ငန်းစဉ်သည်
ဒီမိုကရေးကို အခြေခံသော ရွှေးကောက်ပွဲများအတွက် နိုင်ငံတော်ကာမှ စံသတ်မှတ်ချက်များနှင့်
နိုင်ငံတော်မှ ဥပဒေများကို လေးစားလိုက်နာခြင်းရှုပုဂ္ဂိုလ် ချင့်တွက်အကဲဖြတ်ခဲ့သည်။
ရှာဖွေတွေ့ရှုချက်များနှင့် ကောက်ချက်ချမှုများတွင် လေ့လာရေးအဖွဲ့က လွတ်လပ်စွာ
အစီရင်ခဲ့ပြီး နိုင်ငံတော်ကာမှ ရွှေးကောက်ပွဲလေ့လာခြင်းဆိုင်ရာ သတ်မှတ်ထားသော
စည်းကမ်းချက်များနှင့်အညီ လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။

III. နိုင်ငံရေး နောက်ခံသမိုင်းကြောင်း

၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွှေးကောက်ပွဲသည် ၂၀၀၈ ခုနှစ်၊ ၂၁၁၈ ဦးပို့အခြေခံ ဥပဒေအရ
တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာဖြင့် ပါတီပေါင်းစုပေါင်းသော ခုတိယအကြံ့မှ ရွှေးကောက်ပွဲဖြစ်သည်။
၂၀၁၀ ခုနှစ်တွင် ပြည်ထောင်စုလွှာတ်တော်နှင့် ပြည်နယ်နှင့်တိုင်း ပါလီမန်များအတွက် လွှာတ်တော်
(၇၅%) ၁၁၇၁ နေရာကို ယူလိုပြီး ၄၇၂ ပေးခဲ့ပြီး ကျွန်းသည့် ၂၅% ကို
ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန၏ စစ်ဦးစီးချုပ်က ခန့်အပ်ခဲ့သည်။ သို့သော ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊
ရွှေးကောက်ပွဲများသည် ထူးခြားသည့် ရွှေးကောက်ပွဲများဖြစ်ပြီး ၂၀၁၁ ခုနှစ်
သမ္မတဦးသိန်းစိန်းလက်ထောက် အပ်သားအဖြစ် အသွင်ဖြောင်းထားသည့် အစိုးရက

ဒီမိကရေစီအသွင် ကုးပြောင်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်ဖြင့် ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ နိုဝင်ဘာလ ၈ ရက်တွင် ကျင်းပသော ရွှေးကောက်ပွဲသည် ဒီမိကရေစီ ကုးပြောင်းမှုအပေါ် ၏ဗျားမွမ်းဂုဏ်ပြုထိက်မှုကို စမ်းသပ်သော ပွဲဖြစ်ခဲ့သည်။ ယခင်က ကျင်းပစ္စသော ၂၀၁၀ ခုနှစ် အထွေထွေရွှေးကောက်ပွဲများကို အဓိက အတိက်အခံပါတီဖြစ်သော အမျိုးသား ဒီမိကရေစီအဖွဲ့ချုပ် (NLD) က သပိတ်မောက်ကာ ပါဝင်ယဉ်ပြုခဲ့ခြင်းမရှိသည့်အပြု ထိရွှေးကောက်ပွဲများတွင် အားနည်းချက်များ ရှိသည်ဟု ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် သတ်မှတ်ခဲ့ကြသည်။

ကိစ္စရပ်အာများစုတွင် ၂၀၁၁ ခုနှစ်မှစတတ်ကာ မြန်မာနိုင်ငံသည် ဒီမိကရေစီသို့ ကုးပြောင်းရေးအတွက် သိသာထင်ရှားသော လူပုံရှားဆောင်ရွက်မှုပေါင်းများစွာကို လုပ်ဆောင်နေစဉ် နိုင်ငံသည်လည်း ရက်စက်သော စစ်တပ်၏ ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာ အပ်ချုပ်မှုအောက်မှ လွတ်မြောက်လာခဲ့သည်။ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး လုပ်ငန်းစဉ်အပေါ် ယုံကြည်မှုအဆင့်နှင့် လွတ်လပ်ခွင့်ကို လိုချင်သော ပြည်သူများ၏ ဆန္ဒကြောင့် ငှါးတို့အား အဆိုက်အတန်သာ ရပ်တည်နိုင်စေခဲ့သည်။ အစွမ်းရောက် စုစွဲသာသာဝင်များ သိသာသာ တို့များလာခြင်းနှင့် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ (EAOများ) နှင့် မြန်မာ စစ်တပ် (တပ်မတော်) တို့အကြား ဆယ်စုနှစ်များစွာ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသော တိုင်းရင်းသားပြည်နယ်အချို့၍ ပဋိပက္ခများအပါအဝင် ပြီးခဲ့သည့်နှစ်များအတွင်း ဖြစ်ပွားခဲ့သော ဘာသာရေးဆိုင်ရာ အကြမ်းပက်မှု အကြောင်းအရာများအတွင်း ရွှေးကောက်ပွဲကို ကျင်းပခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ သို့သော် အမျိုးသား အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ် (NCA) ကို ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ အောက်တို့ဘာလ၊ ၁၅ ရက်နေ့တွင် လက်မှတ် ရေးထိုးခဲ့သည်။ ညီနှင့်ဆွေးနွေးပွဲတွင် ပါဝင်ရန် အစိုးရမှ စိတ်ကြေားခဲ့သော EAO ပေါင်း ၁၅ ဦးအနက် ၈ ဦးသာပါဝင်သော ပြည့်စုံခြင်းမရှိသည့် သဘောတူညီချက်သာဖြစ်သည်။ သို့သော် ငှါးသည် ပြည့်စုံခြင်းမရှိသည့် သဘောတူညီချက်ဖြစ်သော်လည်း ငှါးက နိုင်ငံအတွက် အဓိက တို့တက်မှုဖြစ်စေခဲ့သည်။

NCA တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးသော်လည်း မျှော်လင့်ထားသကဲ့သို့ပင် UEC သည် အချို့အစွဲများတွင် မဲရုံများကို ဖျက်သိမ်းခဲ့သည်။ တို့အော်များရှိ အကြောင်းအရာရ ရွှေးကောက်ပွဲများ ကျင်းပခြင်းသည် လုံခြုံမှု မရှိဟန်၍ UEC က အကြောင်းပြုချက်ပေးခဲ့သည်။ တို့သို့ ဆောင်ရွက်ချက်ကြောင့် တိုင်းရင်းသားပြည်နယ်လေးခြားဖြစ်သော (ကချင်၊ ကရင်၊ ရမ်း၊ မွန်) နှင့် တိုင်းအော်ကြီးဖြစ်သော (ပဲရူး) တို့ရှိ ရာပေါင်း ရာကျော်ကို ထိနိုက်စေခဲ့သည်။ တို့သို့ ဖျက်သိမ်းမှုကြောင့် ကချင်ပြည်နယ်၌ မြို့နယ်ပေါင်း ၁၁ မြို့နယ်နှင့် ရမ်းပြည်နယ်ရှိ မဲဆန္ဒနယ်ပေါင်း ၇ မြို့နယ်တို့ ထိနိုက်ခံခဲ့ရသည်။ ရွှေးကောက်ပွဲ ဖျက်သိမ်းရသည့် စုနှစ်ဦးများသည် ပွင့်လင်းမြှင့်သာမှ မရှိသည့်အပြင် ထိနိုက်ခံရသည့် နိုင်ငံရေးပါတီများနှင့် အခြား ရွှေးကောက်ခံပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် လုံလုံလောက်လောက် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ပြီး ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်ခဲ့ခြင်းမဟုတ်ပေ။

အဓိကပြုင်သက်များမှာ လက်ရှိအပ်ချုပ်နေဆဲဖြစ်သည့် နိုင်ငံတော် အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဗုံးအြိုးရေးပါတီ (USDP) နှင့် အဓိက အတိက်အခံပါတီဖြစ်သော NLD တို့ ဖြစ်ကြပြီး ငှါးတို့ အသီးသီးသည် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းအားလုံးရှိ မြန်မာနိုင်ငံ မဲဆန္ဒနယ်များအားလုံးနှီးပါးတွင် ယုံးပြုင်သူပေါင်း ၁၁၃၀ ရှိခဲ့သည်။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများနေထိုင်သည့် ပြည်နယ်များတွင်

ဝင်ပြိုင်ရန် ပါတီနှစ်ခုစဉ်လုံးက တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့ဝင်များထဲမှ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများကို အဆိုပြုခဲ့သော်လည်း မွတ်စလင်ကိုယ်စားလှယ်လောင်းကိုမှ အချေးခံခိုင်းခဲ့ခြင်းမရှိပေ။

ယုံုပြိုင်သူ အရေအတွက်အရ အခြား အမိကပြိုင်ဘက်သုံးခုများ- ယုံုပြိုင်သူပေါင်း ၇၅၇ ဦးဖြင့် တိုင်းရင်းသား စည်းလုံးညီညွတ်ရေးပါတီ (NUP)၊ ယုံုပြိုင်သူပေါင်း ၃၅၅ ဦးဖြင့် အသစ်ဖွဲ့စည်းထားသော အမျိုးသား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီနှင့် ယုံုပြိုင်သူပေါင်း ၂၆၅ ဦးဖြင့် အမျိုးသား ဒီမိုကရေစီ အင်အားစု (NDF) တို့ ဖြစ်သည်။ ပါတီများတွင် ပမာအသိင်းအရိုင်းမှ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများ အများဆုံးပါဝင်ကြပြီး ငါးတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်းဒေသများတွင်သာ အားထုတ်လုပ်ဆောင်ကြသည်။ ထို့အပြင် မြန်မာနိုင်ငံ တောင်သူလယ်သမား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီသည် ရွေးကောက်ပွဲတွင် ပါဝင်ယုံုပြိုင်သော အသစ်စက်စက်ဖွဲ့စည်းထားသည့် ပါတီဖြစ်သည်။ ငါးက တိုင်းဒေသကြီးအားလုံးနှင့် ရရှိပြည်နယ်တွင် ဝင်ရောက်ယုံုပြိုင်ခဲ့သည်။

ခြို့စိုရသော ကျွန်းရွေးကောက်ပွဲတွင် ပါဝင်ယုံုပြိုင်ကြသည် သုံးပုံ နှစ်ပုံနှီးပါးသည် ပါတီဝယ်များဖြစ်ကြပြီး ပါတီတစ်ခုချင်းစီသည် တိုင်းရင်းသား လုံမြို့တစ်ခု သို့မဟုတ် ဘာသာရေး အုပ်စုတစ်ခုကို ကိုယ်စားပြုသည်၊ ကျန်းသည့် သုံးပုံတစ်ပုံသည် ပမာများ သို့မဟုတ် ပမာများအမိက ပါဝင်သော ပါတီများ ဖြစ်ကြသည်။ တိုင်းရင်းသားပါတီများသည် အများအားဖြင့် တိုင်းရင်းသား ပြည်နယ်များတွင်သာ ယုံုပြိုင်ကြပြီး အနည်းဆုံး ဝင်ရောက်ယုံုပြိုင်သူ တစ်ဝက်နှီးပါးဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ တိုင်းရင်းသားပါတီ သုံးပုံ နှစ်ပုံနှီးပါးသည် တိုင်း/ပြည်နယ် တစ်ခု သို့မဟုတ် နှစ်ခုတွင် ငါးတို့ကို ကိုယ်စားပြု၍ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများကို ဝင်ရောက်အချေးခံစေသည်။ ပြည်နယ် တစ်ခုမှလွှဲ၍ အခြားပြည်နယ်အားလုံးတွင် အလားတူ အသိင်းအရိုင်းမှ တိုင်းရင်းသားပါတီပေါင်းများစွာက အချင်းချင်း ဝင်ရောက်ယုံုပြိုင်ခဲ့ကြသည်။ သိသာထင်ရှားသည် ချင်းချက်တစ်ခုများ ရရှိပိုင်တိုင်းရင်းသားများ ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီများနှင့် ရရှိပိုင်ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်တို့ကို ပေါင်းစပ်ထားသော ရရှိပိုင်ပြည်နယ်ရှိ ရရှိအမျိုးသားပါတီ (ANP) ဖြစ်ကာ ရွေးကောက်ပွဲတွင် အနိုင်ရရှိခဲ့သည်။ ထို့အပြင် တိုင်းရင်းသား ပါတီငယ်များကို ပေါင်းစပ်ထားသည် မဟာမိတ်နှစ်ဖွဲ့လည်း ရှိသေးသည်- ၁၉၉၀ ခုနှစ်တွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့သော ညီညွတ်သော တိုင်းရင်းသားလုံမြို့များ မဟာမိတ်အဖွဲ့ (UNA) သည် ပါတီ ၈ ဖွဲ့နှင့် ပူးပေါင်းခဲ့ပြီး ၂၀၀၁ ခုနှစ်တွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့သော ညီနောင်တိုင်းရင်းသား ပါတီများ ဖက်ဒရေးရှင်းသည် ပါတီပေါင်း ၂၃ ခုမှ ကိုယ်စားလှယ်လောင်း ၇၁၀ ဦးကို ဝင်ရောက် အချေးခံစေခဲ့သည်။ တစ်သီးပုဂ္ဂလ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းပေါင်း ၃၀၉ ဦးရှိပြီး အများစုမှာ ရရှိပိုင် ရှုမှုနှင့် ရန်ကုန်တို့တွင် ဖြစ်သည်။

ဘာသာရေးအုပ်စုများမှ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများတွင် ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းပေါင်း ၉၀၃ ဦးက မှတ်ပုံတင် စာရင်းသွင်းခဲ့ကြပြီး အများစုသည် တိုင်းရင်းသားပြည်နယ်များရှိ နေရာများအတွက် ယုံုပြိုင်ကြခြင်းဖြစ်ကာ အတော်များမှာ USDP နှင့် NLD ကို ကိုယ်စားပြု၍ အချေးခံခြင်းဖြစ်သည်။ မှတ်ပုံတင် စာရင်းသွင်းသွေးသော မွတ်စလင်ဘာသာဝင် ကိုယ်စားလှယ်လောင်း ၂၈ ဦးအနေက အများစုသည် ရန်ကုန်တွင် ယုံုပြိုင်ကာ အနည်းစုမှာ ရရှိပိုင် ယုံုပြိုင်သည်။ မွတ်စလင်ဘာသာဝင် ကိုယ်စားလှယ်လောင်း ၅ ဦးကိုယ်စားလှယ်လောင်းပေါင်းမှဖြစ်ကာ နှစ်ဦးမှာ NUP မှ ဝင်ရေးခံခြင်းဖြစ်သည်။

IV. ဥပဒေ အခြေခံစနစ်

A. နိုင်ငံတကာမှ ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်သည့် မူများနှင့် ကတိကဝဝါများ

ရွှေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်နှင့်ပတ်သက်၍ မြန်မာနိုင်ငံသည် နိုင်ငံတကာသို့ ကတိပြုထားသည့်အတိုင်း အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ နိုင်ငံတကာမှ လူအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် သုံးခြားစီးများအား ခွဲခြားဆက်ဆံသည့် နည်းလမ်းအားလုံးကို အဆုံးသတ်စေခြင်းဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်၊ နည်းလမ်းအားလုံးကိုယ်လက်အငါးမသန့်စွမ်းသူများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်ဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်နှင့် ကလေးသူငယ်များ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်ဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်တို့ အဓိက လိုက်နာဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ရင်းသည် အကျင့်ပျက်ခြစားမှုများအား တိုက်ဖျက်သော UN သဘောတူစာချုပ်တွင် ပါဝင်သော အစွဲတစ်စွဲဖြစ်သည်။ ထိုအပြင် မြန်မာနိုင်ငံသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကော်မှု အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ တရာ်ပြုတွင် ပါဝင် ရန်စွမ်းသည်။ စစ်မှန်သည့် ရွှေးကောက်ပွဲများ ဖြစ်စေရေးအတွက် အဓိက လူအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ စာချုပ်တစ်ခုဖြစ်သော ပြည်သူ့ အခွင့်အရေးနှင့် နိုင်ငံရေး အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ ပဋိသာဉ်စာချုပ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် ပါဝင်လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်း မရှိသေးပေ။ ရင်းသည် နိုင်ငံရေး လုပ်ပိုင်ခွင့်များစွာကို အာမခံပေးသော ကူဗျာလူ့အခွင့်အရေး ကြော်ချက်စာတမ်းအခွဲတစ်ခုပင်ဖြစ်ပြီး လူအခွင့်အရေးနှင့် ပတ်သက်သော တိုးချွဲထားသည် စလေ့တုံးတမ်းနှင့် လော်ညီသော နိုင်ငံတကာ ဥပဒေ၏ အခွဲတစ်ခုလည်းဖြစ်သည်။

B. ရွှေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ ဥပဒေ

ရွှေးကောက်ပွဲကျင်းပရေးအတွက် ဥပဒေ အခြေခံစနစ်ကို ဂုဏ် ခုနစ်၊ ဖွံ့ဖည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် တွေ့ရှိနိုင်ပြီး ပါဝင် ခုနစ်မှစတော် ရွှေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ ဥပဒေ သုံးခုတွင် အသေးစိတ်ဖော်ပြုထားသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။ ဥပဒေများသည် အမျိုးသားလွှတ်တော် (အထက်လွှတ်တော်) ရွှေးကောက်ပွဲ အက်ဥပဒေ၊ ပြည်သူ့လွှတ်တော် (အောက်လွှတ်တော်) ရွှေးကောက်ပွဲ အက်ဥပဒေနှင့် တိုင်းဒေသကြီးလွှတ်တော် သို့မဟုတ် ပြည်နယ်လွှတ်တော် ရွှေးကောက်ပွဲ အက်ဥပဒေများ ဖြစ်ကြပြီး ရင်းတို့သည် ဆင်တူရှိးမှားဖြစ်ကာ ရွှေးကောက်ရမည့် ကိုယ်စားလှယ်အရေအတွက်နှင့် ဆက်စပ်ပြီး ကွာဟာချက်အနည်းငယ်နှင့် ရင်းတို့အား ရွှေးချယ်ရမည့် မဲဆန္ဒယ်များ၏ အရေအတွက်တို့တွင် ကွာဟာချက် အနည်းငယ်သာ ရှိသည်။ ရုံးခန်းအတွက် အရည်အချင်းသတ်မှတ်ချက်များသည်လည်း ပါလီမန်အဖွဲ့ သုံးခုအကြား ကျွော်မျှ ရှိသည်။ ဤရွှေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ ဥပဒေများကို ပြုလုပ်ပြီးချိန်မှစ၍ အနည်းငယ် ပြင်ဆင်ပြောင်းလဲမှုများ ပြုလုပ်ခြင်း အထူးသဖြင့် အကျဉ်းသားဟောင်းများအနေဖြင့် ရွှေးကောက်ပွဲတွင် ပါဝင်ယုဉ်ပြုပြုခြင်းကို ယခင်က တားဆီးထားသော်လည်း ပြင်ဆင်ချက်တွင် တားဆီးထားခြင်း မရှိတော့ပေ။ ယာယီသက်သေခံလက်မှတ် - ပိုက်ကတ် - ကိုင်ဆောင်ထားသူများ မဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိခြင်းနှင့် ထိုသူများ နိုင်ငံရေးပါတီများတွင် ပါဝင်ခွင့်ကို ရွှေးကောက်ပွဲ မတိုင်မိပင် ဖယ်ရှားခဲ့သည်။

ရွှေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ ဥပဒေပါ နောက်ထပ် အချက်အလက်များကို ပြည်ထောင်စုရွှေးကောက်ပွဲ ကော်မရှင် အက်ဥပဒေ ၂၁၁၁ နှင့် နိုင်ငံရေး ပါတီများ မှတ်ပုံတစ်ခြင်းဆိုင်ရာ အက်ဥပဒေ ၂၁၁၁ တွင် တွေ့ရှိနိုင်ပြီး ရာဇာတ်ကြီး ဥပဒေ၊ တရားမ ကျင့်ထံး ကို ဥပဒေနှင့် ပြမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခွင့်နှင့် ပြမ်းချမ်းစွာ စီတန်းလုပ်ညွှန်ဆိုင်ရာ အက်ဥပဒေများတွင် ပါရှိသော ပြောန်းချက်များတွင်လည်း တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ UEC သည် စည်းမျဉ်းများနှင့် ဥပဒေစည်းမျဉ်းများကို သတ်မှတ်ရန် အထူးလုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိပြီး ကျယ်ကျယ်ပြန်ပြန် အသုံးပြုသော အမိန့်ကြော်ပြာစာများ၊ အမိန့်များနှင့် ညွှန်ကြားချက်များကိုလည်း ထုတ်ပြန်နိုင်သည်။ ရလဒ်အဖြစ် ရွှေးကောက်ပွဲနှင့် ပတ်သက်သော ဥပဒေရေးရာ ပြောန်းချက်များကို ဥပဒေသတ်မှတ်ချက်များတဲ့တွင် လိုသည်ထက်ပို၍ ထည့်သွင်းထားပြီး ဥပဒေတစ်ခုတွင် ပါဝင်သော အကြောင်းအရာများကို တိတိကျကျ နားလည်ရန် ခက်ခဲစေသည်။ ထို့အပြင် အမိက အက်ဥပဒေများနှင့် ဥပဒေစည်းမျဉ်းများကို အလွယ်တကူ ရာဖွေကြည့်ရှုနိုင်သော်လည်း ဥပဒေခွဲအများစုကိုမူ UEC က ဖြန့်ဖြူးခြင်းမရှိသည့်အတွက် မည်သည့်အချက်ကို မည်သည့် ဥပဒေများက လွှမ်းမိုးနေသည်ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်းသတ်မှတ်ရန် ခက်ခဲစေသည်။

၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်သည် လွတ်လပ်သော အချုပ်အခြာအာကာဟိုင် နိုင်ငံတစ်ခုဖြစ်ပြီး တိုင်းနှင့်ပြည်နယ် ၁၄ ခု၊ နေပြည်တော်ရှိ အမိကနယ်မြေ တစ်ခုတို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။ လမ်းညွှန်ထားသော နိုင်ငံတော် အခြေခံမှုများအား ပြည်ထောင်စု မပြုကွဲရေး၊ တိုင်းရင်းသား စည်းလုံးညီညွတ်မူ မပြုကွဲရေး၊ အချုပ်အခြာအာကာ တည်တဲ့ရိုင်းခြေးအဖြစ် သတ်မှတ်ထားသည်။ နိုင်ငံရေးစနစ်ကို စစ်မှန်သော စစ်မှန်သော၊ စည်းကမ်းသေဝပ်သော ပါတီပေါင်းစုံပါဝင်သည့် ဒီမိုကရေးစနစ်အဖြစ် သတ်မှတ်ထားသည်။

ရွှေးကောက်ပွဲ ကျင်းပပေးအတွက် အခြေခံ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံများနှင့် စည်းမျဉ်းများကို သတ်မှတ်နေသော်လည်း နိုင်သာလ ၈ ရက်နေ့တွင် ကျင်းပမည့် ရွှေးကောက်ပွဲအတွက် ဥပဒေ အခြေခံစနစ်သည် ဒီမိုကရေး ရွှေးကောက်ပွဲများအတွက် နိုင်ငံတကာမှ စံချိန်စံညွှန်းများနှင့် အပြည့်အဝ ကိုက်ညီခြင်းမရှိပါ။ UDHR ၅၁ ပိုဒ်ခွဲ ၂၁ (၃) တွင် "အစိုးရ၏ အာကာသည် ပြည်သူ့လူထု၏ ဆန္ဒအပေါ်အခြေခံရမည်။ ပြည်သူ့ဆန္ဒများကို အချိန်ကာလပိုင်းခြားလျက် ကျင်းပပေးသည့် စစ်မှန်သောရွှေးကောက် ပွဲများဖြင့် ဖော်ထုတ်စေရသည်။ ရွှေးကောက်ပွဲများတွင် ကျား/မ မရွှေး လူတိုင်းအညီအမျှ မပေးနိုင်ခွင့် ရှိရမည်" ဟု ဖော်ပြထားသည်။ ဤအချက်ကို အဓိပါယ်ကောက်ယူရမည့်ဆိုပါက ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများကို မဆန္ဒရှင်များက လွှတ်လပ်စွာ ရွှေးချယ်ရန် လိုအပ်ပြီး ထိုကိုယ်စားလှယ်လောင်းများသည် မိမိကို ထောက်ခံခဲ့သည့် မဆန္ဒရှင်များအတွက် တာဝန်ခံရန် လိုအပ်သည်။ တပ်မတော်ကာကွယ်ရေး စစ်ဦးစီးချုပ်မှ အဆိုပြုသူများအတွက် လွှတ်တော်အားလုံးတွင် ၂၅% ကို နေရာပေးထားသည့် ရွှေးကောက်ပွဲ စနစ်သည် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်၏ နေရာကို တိုက်ရှိကြရွှေးကောက်ခြင်း မဟုတ်သောကြောင့် မဆန္ဒရှင်များနှင့် ငှါးတို့၏ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများအကြား ချိတ်ဆက်မှုကို လျှော့ပါးစေသည်။

C. မဲပေးပိုင်ခွင့်

အသက် ၁၈ နှစ်ပြည့်ပြီးဖြစ်ကာ မှတ်ပုံတင်ထားသူ နိုင်ငံသားများ၊ ဓည့်နိုင်ငံသားများနှင့် နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူများသည် မဲခွင့်ရှိသည်ဟု ဥပဒေတွင် ဖော်ပြထားသည်။ သို့သော် ရွှေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်တွင် အပြည့်အဝ ပါဝင်နိုင်ရေးနှင့် ထည့်သွင်းနိုင်ရေးအတွက် ဥပဒေကာကွယ်ထားမှုတွင် ကျား/မ မရွှေး တူညီစွာ မဲပေးပိုင်ခွင့်ဟူသောအချက်ကို အားလုံးစေသည့် အချက်များ ရှိနေသေးသည်။

ရွှေးကောက်ပွဲ အက်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၆ (က) တွင် "ယာယို သက်သေခံလက်မှတ် ကိုင်ဆောင်သူများ" ဟု ယခင်က ထည့်သွင်းဖော်ပြထားပြီး ငါး ပြုဌာန်းချက်ကို ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ပြင်ဆင်ချက်တွင် ဖယ်ရှားခဲ့သည်။ ကြိယာယို နိုင်ငံသား သက်သေခံလက်မှတ်များကို ကိုင်ဆောင်သူများ၊ တန်ညွှဲးအားဖြင့် "ဂို့က်ကတ်" ကိုင်ဆောင်သူပေါင်း ရှိခိုင်တေ အတွက် ကတ်များ ထုတ်ပေးခဲ့ကာ ယခင် ရွှေးကောက်ပွဲတွင် မဲပေး ခွင့်ပြုခဲ့သည်။ ကြိသက်သေခံလက်မှတ်များ ထုတ်ပေးပြီး ပြန်လည်ရှုပ်သိမ်းခြင်းကို ၁၉၈၂ ခုနှစ်၊ မြန်မာနိုင်ငံသားများ အက်ဥပဒေအရ ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး ထိုအက်ဥပဒေသည် တိုင်းရင်းသားများကို ခွဲခြားပြီး နိုင်ငံသားအဖြစ် သက်သေပြရန် လိုအပ်ချက်ကို ထည့်သွင်းသတ်မှတ်ခဲ့သည့် စည်းမျဉ်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ ကြိအက်ဥပဒေသည် ထုတ်ပစ်ရန်အလွန်ခက်ခဲပြီး မွေးဖွားမှုနှင့် မီသားစုဆက်နှယ်မှုများကို လျစ်လျှော့ရှုထားသော နိုင်ငံသားအဖြစ် အသိအမှတ်ပြခံရရန် ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးဖြစ်စေသည့် အချက်ဖြစ်သည်။ ရလဒ်အဖြစ် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပြည်နယ်မဲ့လူဦးရေပေါင်း ၁ သန်းကော်ရှိသည်ဟု ခန့်မှန်းရပြီး အများစုံမှာ ရရှိပြည်နယ်ရှိ ရှိဟင်ရာ တိုင်းရင်းသားအုပ်စု ဖြစ်သည်။ အီနိုယ်၊ တရာတ်နှင့် နီပေါ်အနွယ်ဝင် ပြည်နယ်မဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်များလည်း ရှိသည်။ နိုင်ငံသား ဖြစ်ပိုင်ခွင့်၊ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုမှ ကျိုးကြောင်းမဲ့ တစ်ဖက်သတ် ပစ်ပယ်ခြင်းကို တားဆီးခြင်းနှင့် လူမျိုးကွဲပြားသည့်အတွက် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမရှိစေရေးဟူသော နိုင်ငံတာကာ စံညွှန်းများကို¹ ဥပဒေက လေးစားလိုက်နာထားပါက ကြိလှအများစုသည် မြန်မာနိုင်ငံသားများ ဖြစ်ခွင့် ရရှိမည်ဖြစ်သည်။ ကြိသို့ နိုင်ငံသားဟု အများက သမုတ်ထားသော နိုင်ငံသားများသည် မဲပေးခွင့် မရှိသည့်အတွက် ထိုအချက်က "လူတိုင်း မိမိတိုင်းပြည်၏ အုပ်ချုပ်ရေးလုပ်ငန်းတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်" ဟူသော HDHR ၅၁ ပုဒ်မခွဲ ၂၁ (၁) ပြုဌာန်းချက်ကို ချိုးဖောက်နေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသား အက်ဥပဒေသည် UDHR ၅၁ ပုဒ်မ ၂၂ ၇ နှင့် ၁၅ တို့ရှိ လူမျိုးရေး ခွဲခြားမှုကို တားမြော်ထားသည့်အချက်နှင့် ကလေးသူငယ်များ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်ဆိုင်ရာ ပဋိသာ်စာချုပ်၏ ပုဒ်မ ၂၅ နှင့် ၇ တို့နှင့် ဆန့်ကြော်နေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံသားအဖြစ် ရရှိရေးသည် တိုင်းရင်းသားအလိုက် ဦးစားပေးပြီး ငါးသည် တိုင်းရင်းသားများအပေါ် "ခွဲခြားမှု၊ ဖယ်ထုတ်မှု၊ ကန့်သတ်မှု သို့မဟုတ် ဦးစားပေးမှု" တို့ ဖြစ်ပေါ်စေသောကြောင့် ၁၉၈၂ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံသားများ အက်ဥပဒေသည် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း မပြုရဟူသော စည်းမျဉ်းကို လေးစားလိုက်နာထားခြင်း

¹ ကျွမ်းလုံးအခွင့်အရေး ကြော်ချက်စာတမ်း (ပုဒ်မ ၂ - လူမျိုးကွဲပြားမှုကြောင့် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို တားမြော်ခြင်း၊ ပုဒ်မ ၁၅ - လူတိုင်း နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်ရှိသည်)၊ နိုင်ငံတာကာဥပဒေ၏ အထွေထွေ မှုများ (နိုင်ငံမဲ့ဖြစ်မှုကို ကာကွယ်ခြင်းနှင့် လျှော့ချုပ်း)၊ ကလေးသူငယ်များ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်ဆိုင်ရာ ပဋိသာ်စာချုပ် (ကလေးတိုင်း နိုင်ငံသားဖြစ်ပိုင်ခွင့်နှင့် ကောက်ရသော ကလေးထုတ်အားလုံး နိုင်ငံသားအဖြစ် ရယူပိုင်ခွင့်)

မရှိပေ။ မြန်မာနိုင်ငံသား အက်ဥပဒေတွင် နိုင်ငံများကို ကာကွယ်သည့် အချက်အလက်များ မပါဝင်သောကြောင့် ငါးက ကလေးထော်များ၏ ရပိုင်ခွင့်ဆိုင်ရာ ပဋိညာဉ်စာချုပ်၏ ပုဒ်မ ၃ နှင့် ၇ နှင့် နိုင်ငံသားအဖြစ် ရရှိရန် ကောက်ရသည့် ကလေးထော်တိုင်း၏ ရပိုင်ခွင့်အား ကာကွယ်ထားသည့် ကလေးထော်တိုင်း၏ ရပိုင်ခွင့်များကို ချီးဖောက်နေသည်။ ၁၉၈၂ ခုနှစ်၊ မြန်မာနိုင်ငံသား အက်ဥပဒေသည် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေများကိုသာ လိုက်နာခဲ့မည်ဆိုပါက လက်ရှိ နိုင်ငံမဲ့ဖြစ်နေသော လူဦးရေသည် ငါးတို့၏ မဲပေးပိုင်ခွင့်ကို ရရှိဆောင်ရွက်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ရမှုတို့သည် ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာကြောအောင် ဖြစ်ပွားနေသော လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများကြောင့်ဖြစ်ပြီး ရုတ်တရက်ဖြစ်ပွားသော သဘာဝသားအွန်ရာယ်များကြောင့်လည်း ကာလတို့ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ရမှုများ ရှိခဲ့သည်။ လက်ရှိတွင် ကချင်ပြည်နယ်၊ ရမ်းပြည်နယ် (မြောက်ပိုင်း)နှင့် ရရှိပြည်နယ်²တို့တွင် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ရသည့် (IDP) အုပ်စုပေါင်းများစွာရှိပြီး မြန်မာနိုင်ငံ၏ အရှေ့တောင်ဘက်တွင်လည်း ပုံးနှံးနေကြသည်။ အရှေ့တောင်ဘက်တွင် ပြည်သူ့ပေါင်း ငါးတောင် ကို စီမံကိန်းအရ အရပ်သားဖြစ်ရန် စာရွက်စာတမ်းများ ထုတ်ပေးခဲ့ပြီးဖြစ်သော်လည်း သက်သေခံ စာရွက်စာတမ်းများ မရှိဘဲ မဲပေးခွင့်မရှိသေးသူ IDP များစွာ ကျွန်ုပ်နှိုးနေသေးသည်။ ထို့အပြင် ကျေးလက်တော့ရွာများတွင်³ ကလေးမွေးဖြီးပါက မှတ်ပုံမတင်ကြသောကြောင့် အများစုံမှာ အထောက်အထား စာရွက်စာတမ်းများ မရှိဖြစ်နေကြသည်။ ထို့သို့ အခြေအနေပျိုးဖြစ်ပွားရသည့် အကြောင်းရင်းမှာ အပျိုးစုံသော အခြေအနေများကြောင့်ဖြစ်သော်လည်း နောက်ဆက်တွဲ အကျိုးဆက်မှာ ငါးတို့ကို ရွေးကောက်ပွဲတွင် မဲပေးခွင့်မရှိအောင် သိသိသောသာ ဖယ်ထုတ်ခံရခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ လုံခြုံမှုမရှိဟုသော အကြောင်းပြချက်များဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲများကို မြှုံးနယ်အားလုံးတွင် ကျင်းပခြင်း မရှိပေ (ရွေးကောက်ပွဲ စီမံခန့်ခွဲမှ V.B ရှိ အပိုင်းကို ကြည့်ပါ)၊ ထို့ကြောင့် အများစုံသည် မဲပေးပိုင်ခွင့်မှ ဖယ်ထုတ်ခံလိုက်ရသည်။

ဥပဒေတွင် ဘာသာရေးဆရာများ၏ မဲပေးခွင့်ကိုလည်း တားမြှင်ထားသည်၊ ထို့ကြောင့် ဘာသာရေးနှင့် ပတ်သက်ပြီး ဥပဒေအရ မဆောင်ရွက်နိုင်သည့် ကိစ္စရပ်များ ဖြစ်ပေါ်စေပြီး ငါးက ဆွဲဗျားဆက်ဆံခြင်း ဖြစ်သည်⁴။ ဤသို့ နိုင်ငံရေးတွင် ပါဝင်ခြင်းကို ဖယ်ထုတ်ခြင်းသည် ထောဂါဒ

² UNHCR ၏ စန်းမှန်းချက်မှာ - ကချင်ပြည်နယ်နှင့် ရမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း - c. ၉၄၀၈၀၈၊ ရရှိပြည်နယ် - c. ၁၄၃၀၈၀၈၊ မြန်မာနိုင်ငံ အရှေ့တောင်ပိုင်း၊ တိကျေသော IDP အချက်အလက်မရှိပါ၊ သို့သော် ခုက္ခသည်ရှေ့ပေါင်း ၂၀၆ ရွှေ့ဖြစ်သည်။

³ နောက်ဝေးနိုင်ငံ ခုက္ခသည်ကောင်စီက လုပ်ငန်းကြပ်ရေးနှင့် ပြည်သူ့အင်အား ဝန်ကြီးဌာနနှင့် ပူးပေါင်းပေးပို့ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

⁴ UNICEF က ၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ နှေ့နဝါရီလတွင် စတင်သော EU မှ ငွေကြေးထောက်ပုံပေးသည့် မွေးစာရင်းသွေးသည့် စီမံကိန်းတွင် လုပ်ငန်းကြီးကြပ်ရေးနှင့် ပြည်သူ့အင်အား ဝန်ကြီးဌာနနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ စီမံကိန်း၏ ပန်းတိုင်မှာ တစ်နိုင်ငံလုံးတွင် မွေးစာရင်းသွေးသည့် စနစ်ကို တွေ့နှုံးအားပေးရန် ဖြစ်သည်။ တစ်နိုင်ငံလုံး အတိုင်းအတာဖြင့် ခြော့ကြည့်မည်ဆိုလျှင် မွေးစာရင်းသွေးမှုသည် ယခုအခါ ၈၀% သို့ ကပ်လာပြီဖြစ်ကြောင်း သိရသည်။

⁵ ကျွမ်းလူ့အခွင့်အရေး ကြော်ချက်စာတမ်း- အပိုဒ် J - "လူသားတိုင်း အခွင့်အရေးများအားလုံးနှင့် လွှာတ်လုပ်ခွင့်များအားလုံးကို ခံစားခွင့်ရှိသည်... ကိုးကွယ်သည်ဘာသာ... စသည်ဖြင့် အခြားအဆင့်အတန်းအားဖြင့်

ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အဆုံးအမန် အညီဖြစ်ပြီး အထူးစွဲစည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပါရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသား အများစုသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များဖြစ်ကြသည့်အတွက် ထိုသို့ ဖယ်ထုတ်ခြင်းကို အများစုက လက်ခံကြသည်။ မည်သို့ဆိုစေ ကြိုသို့လုပ်ဆောင်ခြင်းသည် အခြားဘာသာဝင်များ၏ မဲပေးပိုင်ခွင့်ကို ချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ်ပြီး ရွှေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အက်ဥပဒေတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ဘုန်းတော်ကြီးများနှင့် သီလရှင်များအပြင် ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင် သီကွားတော်အပ်နှင့်ခံရသူများ၊ ဟိန္ဒာ။ ဆန်ရာ၏ မဟတ်နှင့် ဟိန္ဒာ။ ဘုန်းတော်ကြီးများသည်လည်း မဲပေးခွင့်မရှိဟု ဖော်ပြထားသည်။ ထိန်းသိမ်းခံထားရသူများအား မဲပေးခွင့် ပေးထားပြီး ထိုသို့ မဲပေးခွင့်ရှိစေရန်လည်း ဆောင်ရွက်ပေးခဲ့သော်လည်း အချုပ်ကျခံနေရသော ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများသည်မှ မဲပေးခွင့် မရှိခဲ့ပါ။

D. ရွှေးကောက်ပွဲတွင် ဝင်အရွေးခံနိုင်ခွင့်

အထွေထွေရွှေးကောက်ပွဲတွင် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းသည် သတ်မှတ်ထားသော စံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီရသည်။ ကြိုအချက်များတွင် မြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်ခြင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၁၈ နှစ်ဆက်တိုက်နေထိုင်ထားသူဖြစ်ခြင်း၊ သတ်မှတ်ချက်ပြည့်မီသော မဲဆန္ဒရှင်ဖြစ်ခြင်းနှင့် မြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်သော မိဘနှစ်ပါးရှိခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။ ရွှေးကောက်ပွဲပြုလုပ်ရန် ထိုသို့သော အရည်အချင်းများသည် လူတန်းစားမျိုးစုံအတွက် ကျိုးကြောင်းသင့်လောက်မှု မရှိသော ကန့်သတ်ချက်များဖြစ်သည်။

အညွှန်င်ငံသားနှင့် နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူများသည် ရုံးခန်းဖွံ့ဖြိုးလုပ်ရန် သတ်မှတ်ချက် မပြည့်မီပေါ်။ တိုင်းပြည့်မှု ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ အခြေအနေကဲ့သို့ပဲ ၁၉၈၂ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံသား အက်ဥပဒေနှင့် ငှုံး၏ အောက်တွင်ရှိသော စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာ ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်မှုများသည် အခြေခံ လူအခွင့်အရေးများကို လေးစားမည်ဆိုပါက အညွှန်င်ငံသားနှင့် နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်ရသူအများစုံသည် နိုင်ငံသား အပြည့်အဝ ဖြစ်လာနိုင်သည်။ ဝင်ရောက်ယဉ်ပြုခွင့်အတွက် လိုအပ်ချက်များတွင် နိုင်ငံသားအဖြစ် ရှိနေရမည်ဟုသည့် အချက်အပြင် ငှုံးကို မွေးဖွားချင်တွင် မိဘနှစ်ပါးစလုံး မြန်မာနိုင်ငံသား ဖြစ်နေရမည်ဟုသော အချက်လည်း ပါဝင်သည်။ ထိုအပြင် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းသည် ရွှေးကောက်ပွဲကျင့်ပေးသည့်အချိန်အထိ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၁၈ နှစ်ဆက်တိုက် နေထိုင်ပြီးသူဖြစ်ရမည်။ ကြိုလိုအပ်ချက်သည် အတိုက်အခံ ပြိုင်ဘက်ပေါင်းများစွာကို သွေယ်စိုက်၍ ဖယ်ထုတ်ထားသော အချက်ဖြစ်နိုင်ပြီး ထိုယဉ်ပြုခွင့်မည့်သူများသည် ယခုအစိုးရမတိုင်မီက ပြည့်နှင့်အက်ပေးခံထားရသူများ ဖြစ်နိုင်သည်။ ထိုကြောင့် နိုင်ငံရေးအမြဲ့အစွဲ သွေယ်စိုက်သော ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများ ရှိနေသည်⁶။ ဘာသာရေး ဆရာများကိုလည်း ရွှေးကောက်ပွဲတွင် ပါဝင်ခြင်းမှ ဖယ်ထုတ်ထားပြီး ငှုံးကိုယ်စားနှင့်ပေးသော ရှိနေရသည့် ဝန်ထုပ်ဝန်ပါးကို ဖော်ပြနေသည်။

⁶ "ခွဲခြားခြင်း မရှိစေရ။" အပိုဒ် ၁၈ - "လူတိုင်းလွှာတို့လပ်စွာတွေးခေါ်ခွင့်၊ လွှာတို့လပ်စွာခဲ့ယူရပ်တည်းပိုင်ခွင့်နှင့် လွှာတို့လပ်စွာ ကိုးကွယ်ပိုင်ခွင့် ရှိသည်။"

⁶ UDHR အပိုဒ် ၁၈ - လူသားတိုင်း လွှာတို့လပ်စွာ တွေးခေါ်ခွင့်ရှိသည်။ အပိုဒ် ၁၉ - လူသားတိုင်း လွှာတို့လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ခွင့် ရှိသည်။ အပိုဒ် ၂၀ - လူသားတိုင်း အဖွဲ့အစည်းများကို လွှာတို့လပ်စွာ ဖွဲ့စည်းတည်းပေးသော ရှိနေရသည်။

သမ္မတရုံးအတွက် သတ်မှတ်ချက်ပြည့်မီရမည့် အရည်အချင်းများသည် ပါလီမန် ရွှေးကောက်ပွဲများထက် ပို၍ ကျယ်ပြန်သည်။ နိုင်ငံခြားသား အနီး/ခင်ပွန်း (သို့) ကလေး (သို့) ရွှေးမ/သားမက်ရှိသူများကို ဖယ်ထိတ်ထားပြီး ရွှေးကောက်ပွဲမတိုင်မီ မြန်မာနိုင်ငံတွင် နှစ် ၂၀ ဆက်တိုက် နေထိုင်ထားရမည်ဟုသော လိုအပ်ချက် ပါရှိသည်။ ဤအချက်သည် နိုင်ငံ၏ အစိုးရအုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းတွင် မည်သူမဆို ပါဝင်ခွင့်ဟုသော အချက်ကို ဆူးဖောက်ထားခြင်းဖြစ်ပြီး⁷ မိသားစု အခြေအနေများကို အခြေခံပြီး သွယ်စိုက်စွာ ခွဲခြားဆက်ဆံထားခြင်းဖြစ်သည်⁸။

ရွှေးကောက်ပွဲတွင် ဝင်ရောက်အရွေးခံရန် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဥပဒေများက ကာကွယ်ထားသော်လည်း ဥပဒေကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်မှုသည် နိုင်ငံတကာ စံသွေးများနှင့် ကိုက်ညီခြင်း မရှိခဲ့ပေ။ အဆိုပြုခံရသော ကိုယ်စားလှယ်လောင်းကို UEC ခရိုင် ကော်မရှင်ရုံးခွဲများသို့ တင်ပြီးနောက် အဆိုပြုထားသော စာရွက်စာတမ်းများကို စစ်ဆေးရန် ရက်စွဲတစ်ခု သတ်မှတ်သည်။ UEC က ငါးတို့ကိုယ်ပိုင် ဆောင်ရွက်ချက်အရဖြစ်စေ၊ အလားတူ မဲဆန္ဒနယ်မှ အခြားသော အများက သတ်မှတ်သည့်အစွဲဝင်မှ ကနိုက်ချက်ကို အခြေခံရှုံးဖြစ်စေ ဥပဒေ၏ လိုအပ်ချက်များအောက်တွင် အများက အဆိုပြုသော ကိုယ်စားလှယ်လောင်းကို သတ်မှတ်ချက် ပြည့်မီခြင်းရှိမရှိ ဆုံးဖြတ်နိုင်သည်။ လူကိုယ်တိုင် လာရောက်ရန်နှင့် အခြားရွှေးကောက်ပွဲဝင် ကိုယ်စားလှယ်ကို ဆန့်ကျင်စိန်ခေါ်ရန် စာရွက်စာတမ်းများကို တင်ပြရန် ခေါ်ဆိုခွင့်ရှိသည်။ သို့သော် သတ်မှတ်ချက်ပြည့်မီခြင်းရှိမရှိကို ဆုံးဖြတ်ရန် မည်သို့သော စာရွက်စာတမ်းအတောက်အထားများ လိုအပ်သည့်ဆုံးသည်ကို တရားဝင် လမ်းညွှန်ထားခြင်းမရှိပေ။ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို စာရေးသားထုတ်ပြန်ရန် မလိုသကဲ့သို့ ထိုဆုံးဖြတ်ချက်များအတွက် တရားဝင် အကြောင်းပြုချက်လည်း ပေးရန် မလိုပေ။ ပြည့်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးရှိ ကော်မရှင်ခွဲတွင် အယူခံဝင်နိုင်ခွင့်ရှိသော်လည်း ထိုသို့ အယူခံဝင်ခြင်းကို နှုတ်ဖြင့် ကြားနာပိုင်ခွင့်လည်း မရှိပေ။ အယူခံဝင်ခြင်းသည် UEC ၅၁ လက်ထံတွင် တည်ရှိနေပြီး တရားရုံး၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ကိုလည်း အပြည့်အဝ ဖြတ်ပစ်နိုင်သည်⁹။ အငြင်းပွားဖွယ် ဖြစ်နေသည့် အဆိုပြုခြင်းများအတွက် မျှတသော ကြားနာမှုများကို¹⁰ တောင်းဆိုပိုင်ခွင့် မရှိသည့်အတွက် ပယ်ချခံရသည့် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းက ထိုကိစ္စရပ်တစ်ခုလုံးကို ချုပ်ကိုင်နေသော အစွဲအစည်းဖြစ်သည့် UEC ၅၁ လုပ်ဆောင်ချက်များကို မကျန်ပ်၍ တိုင်ကြားလိုကောင်း လိုပေလိမ့်မည်။

E. ရွှေးကောက်ပွဲစနစ်နှင့် ရွှေးကောက်ပွဲ မဲဆန္ဒနယ်များ

⁷ UDHR အစိုး ၂၁ (၁) လူတိုင်း မိမိတိုင်းပြည်၏ အပ်ချုပ်ရေးလုပ်ငန်းတွင် တိုက်ရှိကိုသော်လည်းကောင်း လွှတ်လပ်စွာရွှေးချယ်တင်ပြောက်ထားသည် ကိုယ်စားလှယ်များမှုတစ်ခုသော်လည်းကောင်း ပါဝင်ဆောင်ရွက်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။

⁸ UDHR အစိုး ၂၂ အခြေအနေများကို အခြေခံပြီး ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း မရှိစေရ အစိုး ၇ ဥပဒေရေးမှုတော်တွင် တပြီးညီတုညီကြရမည်။ အစိုး ၁၆ (၁) လက်ထပ်ခွင့်နှင့် မိသားစု ထူထောင်ပိုင်ခွင့်။

⁹ မြန်မာနိုင်ငံဌားစွဲ အခြေခံ ဥပဒေအား အမြန်မှုတော်တွင် ဖြေရှင်းချက်များနှင့် ဆောင်ရွက်ချက်များသည် ... အပြီးအပြတ် အတည်ဖြစ်စေရမည်။

¹⁰ UDHR အစိုး ၈- လူတိုင်းသည် မိမိတို့အား အခြေခံဥပဒေ ဆုံးမဟုတ် ဥပဒေအရ အပ်နှင်းထားသော အခြေခံအခွင့်အရေးကို ချီးဖောက်ခံသည့်အခါ နိုင်ငံတော်တရားရီရင်ရုံးတွင် ထိရောက်သော အရေးယူဖြေရှင်းချက်များ ခံယူပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ အစိုး ၁၀- လူတစ်ယောက်၏ အခွင့်အရေးကို အဆုံးအဖြတ်ခံယူရာတွင် လူတိုင်းသည် လွှတ်လပ်၍ တရားမျှတသော တရားစီရင်မှုရုံးတွင် မျှတပြီး လူအများတက်ရောက်ကြားနာနိုင်သော စစ်ဆေးမှုချိုးကို တူညီစွာ ခံတော်တွင် ရှိသည်။

အမျိုးသားလွှတ်တော်တွင် အခွဲဝ်ပေါင်း ၂၂၄ ဦးရှိပြီး ငှုံးတို့အနက်မှ ၁၆၈ ဦးကို တိုက်ရှိက် ရွေးကောက်ထားခြင်းဖြစ်ကာ ကျွန်ုင်သည့်အရေအတွက်ကို စစ်ဆေးစီးချုပ်က ခန့်အပ်ထားသည်။ အမျိုးသားလွှတ်တော်ရှိ ကိုယ်စားလှယ်အရေအတွက်သည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်း ၁၄ ရုတို့တွင် အတူတူပင်ဖြစ်ပြီး တစ်ခုစီအတွက် ကိုယ်စားလှယ် ၁၂ ဦးစီ ရွေးကောက်သည်။

ပြည်သူ့လွှတ်တော်တွင် ကိုယ်စားလှယ်ပေါင်း ၄၄၀ ဦးရှိပြီး ငှုံးတို့အနက်မှ ၃၃၀ ဦးကို တိုက်ရှိက်ရွေးကောက်ထားခြင်းဖြစ်ကာ ကျွန်ုင်သည့်အရေအတွက်ကို စစ်ဆေးစီးချုပ်က ခန့်အပ်ထားသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ မြို့နယ်ပေါင်း ၃၃၀ က ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးစီ ရွေးကောက်သည်။ ရွေးကောက်ပွဲနှစ်ခုစုလုံးသည် မဲအများဆုံးရသူက အနိုင်ရသည့်စနစ်ကို အခြေခံထားသည်။ ပြည်သူ့လွှတ်တော်အတွက် မြို့နယ်အရွယ်အစားများ မတူညီမှုများ ရှိနေသောကြောင့် မဲဆန္ဒနယ်အရေအတွက်သည်လည်း မတူညီပေ (အောက်ကို ကြည့်ပါ)။

ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး လွှတ်တော်များအတွက် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး အသီးသီးရှိ မြို့နယ်အသီးသီးကို မဲဆန္ဒနယ် နှစ်ခုအဖြစ် ပိုင်းခြားလိုက်သောကြောင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး တစ်ခုစီရှိ အရေအတွက်သည်လည်း ကွဲပြားသွားလိမ့်မည်။ မဲဆန္ဒနယ်တစ်ခုစီမှ ကိုယ်စားလှယ် တစ်ဦးစီကို ရွေးချယ်ရာတွင်လည်း မဲအများဆုံးရသူက အနိုင်ရသည့်စနစ်ကိုသာ အခြေခံသည်။ ထိုအပြင် စစ်ဆေးစီးချုပ်က ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး လွှတ်တော်တစ်ခုစီအတွက် အခွဲဝ်များကို ခန့်အပ်သည်။ သို့မှာသာ လွှတ်တော်တွင် စုစုပေါင်း ၂၅% နေရာကို ရရှိမည်ဖြစ်သည်။

ထိုအပြင် စုစုပေါင်း တိုင်းရင်းသားရေးရာ ဝန်ကြီး ၂၉ ဦးကို မြန်မာနိုင်ငံရှိ တစ်နိုင်ငံလုံး လူဦးရေ၏ ၀.၁% နှင့်ညီမှုသော သို့မဟုတ် ထိုထက်များသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများနေထိုင်သည့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများရှိ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး လွှတ်တော်များအတွက် ရွေးကောက်သည်။ ကြိုအချက်သည် သက်ဆိုင်ရာပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအတွင်း အများစုနေထိုင်သော တိုင်းရင်းသား မျိုးစွဲယုံစုံများနှင့် သက်ဆိုင်ခြင်းမရှိပေ။ တိုင်းရင်းသား ကိစ္စရေးရာ ဝန်ကြီးများကိုလည်း မဲအများဆုံးရသူက အနိုင်ရသည့်စနစ်ကို အခြေခံပြီး ရွေးကောက်သည်။ သို့သော နိုင်ငံတော် ရွေးကောက်ပွဲမှ ရရှိသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတို့၏ အချက်အလက်ကို ထုတ်ပြန်ခြင်းမရှိသည့်အတွက် ၂၀၁၅ ရွေးကောက်ပွဲမတိုင်မီ ရှိနေသော တိုင်းရင်းသားအုပ်စုများနှင့် ပတ်သက်သည့် ယုံကြည်စိတ်ချေရသော အချက်အလက်များ မရှိပေ။

ပြည်သူ့လွှတ်တော် ရွေးကောက်ပွဲအတွက် ရွေးကောက်ပွဲ အက်ဥပဒေ အပိုဒ် ၄ တွင် ကော်မရှင်သည် မဲဆန္ဒနယ်အရေအတွက်ကို သတ်မှတ်ရမည်ဖြစ်ပြီး "ပြည်ထောင်စုတစ်ခုလုံးတွင် ... ၃၃၀ ထက် ပိုပြီး မသတ်မှတ်ရ" ဟု ဖော်ပြထားသည်။ အုပ်ချုပ်ရေးဌာနခွဲများသည် မြို့နယ် အုပ်ချုပ်ရေး ဌာနခွဲများကို အခြေခံသည်။ မြို့နယ်ပေါင်း ၃၃၀ ကော်ပါက ဥပဒေ (အပိုဒ် ၄ ယ) တွင် ကော်မရှင်က မဲဆန္ဒနယ်ပေါင်း ၃၃၀ ထက်မကော်စေရေးအတွက် မြို့နယ်များကို ပေါင်းနိုင်သည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။ အချိန်သတ်မှတ်ချက်အရ အပိုဒ် ၅၇ တွင် "လွှတ်တော်သက်တမ်းမကုန်ဆုံးမီ နောက်သက်တမ်းတစ်ခုအတွက် မဲဆန္ဒနယ်များကို ကော်မရှင်က အနည်းဆုံးရက်ပေါင်း ၆၀ ကြိုတင်၍ သတ်မှတ်ပေးရမည်။"

အမြိုးသားလွတ်တော်အတွက် ရွှေးကောက်ပွဲများအတွက် ကော်မရှင်သည် "ပြည်နယ် (သို့) တိုင်းဒေသကြီးအသီးသီးတွင် လွတ်တော် မဲဆန္ဒနယ် ၁၂ ခုကိုသာ သတ်မှတ်ရမည်။" ပြည်သူ့လွတ်တော်အတွက် သတ်မှတ်ထားသကဲ့သို့ အချိန်အပိုင်းအခြားကိုလည်း သတ်မှတ်ထားသည်။ အမြိုးသားလွတ်တော်အတွက် ရည်ရွယ်ချက်မှာ လူဦးရေ မည်မှာရှိသည်ဖြစ်စေ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးအသီးသီးတွင် တူညီသည့် ကိုယ်စားလှယ်အရေအတွက်ကို ပေးနိုင်ရန်ဖြစ်သည်။

မဲဆန္ဒနယ်တစ်ခုစီအတွက် မဲဆန္ဒရှင်အရေအတွက်နှင့်ပတ်သက်၍ ဥပဇ္ဇာ် ရည်ညွှန်းထားချက်များ မရှိပါ သို့မဟုတ် တူညီသာ မဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိရေး သေချာစေရန် မဲဆန္ဒနယ်၏ သတ်မှတ်အရွယ်အစားကို သုံးသပ်ချက်ပြုလုပ်ရန်လည်း ရည်ညွှန်းထားချက်ကို မတွေ့ရပါ။

V. ရွှေးကောက်ပွဲ စီမံခန့်ခွဲမှု

A ပြည်ထောင်စု ရွှေးကောက်ပွဲတော်မရှင်နှင့် ကော်မရှင်ခွဲမှု:

ရွှေးကောက်ပွဲ စီမံခန့်ခွဲရာတွင် ဗဟို/နိုင်ငံတော်အဆင့်တွင် UEC၊ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး ၁၄ ခု၊ ခရိုင်ပေါင်း ၇၃ ခု၊ မြို့နယ်ပေါင်း ၃၃၀ နှင့် ရပ်ကွက်/ကျေးရွာအုပ်စုအဆင့် ၁၅၇၄၀ တွင် ကော်မရှင်ခွဲများဟူ၍ အလွှာ ဝါးချွဲ့ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံကို အခြေခံထားသည်။ ထိုအပြင် မဲပေးရန်နှင့် မဲစာရင်းရောတွက်ရန် မဲရုံပေါင်း ၄၁၁၉၁ ရှိခဲ့သည်။ UEC သည် အဖွဲ့ဝင်အရေအတွက် မည်ရွှေ့မည်မှာ မသတ်မှတ်ထားသော အမြှတ်စားတည်ရှိနေမည့် အဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဇ္ဇာ်တွင် အများဆုံးအရေအတွက်ကို ကန့်သတ်ခြင်းမရှိဘဲ "အနည်းဆုံး အဖွဲ့ဝင် ဝါး ဦး" ဟူ၍ ရည်ညွှန်းထားပြီး ပြည်ထောင်စုရွှေးကောက်ပွဲကော်မရှင် အက်ဥပဇ္ဇာ်တွင် တိတိကျကျ သတ်မှတ်ထားခြင်း မရှိပါ။

သမ္မတမှ အဆိုပြုသော ဥက္ကဋ္ဌ အပါအဝင် UEC တွင် အဖွဲ့ဝင်ပေါင်း ၁၅ ဦးရှိသည်¹¹။ ဥက္ကဋ္ဌသည် ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန သို့မဟုတ် အခြား ဝန်ကြီးဌာနများ၏ အောက်တွင်ရှိသော အတွေထွေ စီမံခန့်ခွဲရေးဌာန (GAD) မှ အရပ်သား ဝန်ထမ်းများ အများဆုံးပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားသော လက်အောက်ခံ ကော်မရှင်၏ အဖွဲ့ဝင်အရေအတွက်ကို ကန့်သတ်ရန် တာဝန်ရှိသည်။ ရလဒ်အဖြစ် ဥက္ကဋ္ဌသည် ယခင် USDP ပါလီမန်အဖွဲ့ဝင်ဟောင်း (MP) ဖြစ်သည့်အတွက် အတိုက်အခံကိုယ်စားလှယ်များက ရွှေးကောက်ပွဲကို စီမံသည့် အဖွဲ့အစည်း၏ လွတ်လပ်စွာ ရပ်တည်မှုအပေါ် ယဉ်ကြည်မှု မရှိကြောင်း ဖော်ပြကြသည်¹²။

¹¹ ငါးတွင် ကချင်၊ ကရင်၊ ချင်း၊ ရနိုင်နှင့် ရှမ်းတိုင်းရင်းသားအုပ်စုများကို ကိုယ်စားပြုသော ၂၀၁၅ ခန့်၊ မေလတွင် UEC သို့ အဆိုပြုခဲ့သည့် တိုင်ရင်းသားမြို့နယ်မှ အဖွဲ့ဝင် ရှစ်ဦးပါဝင်သည်။

¹² ထို့ကြောင်း ဖြစ်သည် ပါတီမန်မှ အနားယူပြီးနောက် ၂၀၁၁ ခန့် မတ်လတွင် UEC ၏ ဥက္ကဋ္ဌနေရာကို ရယူခဲ့သည်။

ကော်မရှင်၏ လုပ်ဆောင်ချက်များ၊ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်မှုများ၊ အများဆုံး သို့မဟုတ် အရည်အချင်းပြည့်စီသူ ပြည်သူအများစု၏ ဆန္ဒပဲကို လိုအပ်သည့် အခြေအနေများ၊ အဖွဲ့အစည်းအတွင်း လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် ပတ်သက်၍ စည်းမျဉ်းများသတ်မှတ်သည့် နည်းလမ်း၊ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို အများပြည့်သူ သိစေရန် တာဝန်ယူ ဆောင်ရွက်မှုဟူသော လုပ်ဆောင်ချက်များနှင့် ပတ်သက်ပြီး ပြောန်းချက်များ ဤဥပဒေတွင် မပါရှိပေ။ ရလဒ်အဖြစ် UEC သည် ကျယ်ကျယ်ပြန်ပြန် တာဝန်ယူထားပြီး စီမံဆောင်ရွက်မှုများအတွက် အတူးအာကာများ၊ မဲဆန္ဒရှင်များ မှတ်ပုံတင်စာရင်းသွင်းခြင်းနှင့် မဲဆန္ဒနယ်များ သတ်မှတ်ခြင်းတို့ အပါအဝင် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်များအားလုံးကို စုစည်းဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ကြိုးကြပ်ကွပ်ကဲခြင်းတို့အပါအဝင် ကိစ္စရပ်ပေါင်းများစွာကို ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့် ရှိသည်။ သို့သော နိုင်ငံပြင်ပနှင့် မဲဆန္ဒနယ်ပြင်ပတွင် မဲပေးခြင်းတို့သည် UEC ၏ ထိန်းချုပ်မှု အောက်တွင် မရှိပေ (အောက်တွင် ကြည့်ပါ)။

UEC က နိုင်ငံရေးပါတီများ၊ လူထုပဟိုပြုအဖွဲ့အစည်း၊ ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပမှ လေလာသူများအပါအဝင် စီတ်ပါဝင်စားသူများစွာနှင့် အစည်းအဝေးပေါင်းများစွာ ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး အပြုသဘာသောဆောင်သည့် အစည်းအဝေးများဟု သတိမှတ်ပါသည်။ သို့သော အကြောင်းအရာအများစုတွင် စာရင်းသွင်းမှတ်ပုံတင်သည့် မဲဆန္ဒရှင်များနှင့်ပတ်သက်သောအချက်အလက်၊ မဲရုံစာရင်းနှင့် ကြိုးကြပ်မဲပေးခြင်းနှင့် ပတ်သက်သော အသေးစိတ် အချက်အလက်များ အပါအဝင် လုပ်ငန်းစဉ်နှင့် ဆက်စပ်နေသော အသေးစိတ် အချက်အလက်များကို ပြည်သူလူထုသိစေရန် ထုတ်ပြန်ခြင်းမရှိသောကြောင့် ဖွင့်လင်းမြင်သာမူ မရှိကြောင်း တွေ့ရှိပြီး ဥက္ကဋ္ဌဗျားရုံမှ လုပ်ပိုင်ခွင့်အပြည့်အဝဖြင့် UEC ၏ ဝက်ဘ်ဆိုက်များတွင်သာ အသိပေးချက်အချို့ကို ထုတ်ပြန်ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ UEC ၏ လုပ်ဆောင်ချက်များသည် အသေးအဖွဲ့ စီမံခန့်ခွဲသည့် ကိစ္စရပ်များအပါအဝင် ဥက္ကဋ္ဌဗျားရုံမှ ကိစ္စရပ်များအတွက် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရန် လွန်လွန်ကျူးကျူး အာရုံစိုက်နေသည်ကို တွေ့ရသည်။

ကော်မရှင်ခွဲများတွင် ယော်ယျာအားဖြင့် အဖွဲ့ဝင် ၁၅ ဦးရှိပြီး အစိုးရဝန်ထမ်း ၉ ဦးနှင့် ဂုဏ်ထူးဆောင် အရပ်သားအဖွဲ့ဝင် ၆ ဦးပါဝင်သည်¹³။ EU EOM လေလာသူများက အဆင့်အမျိုးမျိုးရှိ ကော်မရှင်ခွဲများသည် စည်းကမ်းကျော်စွာ ၆၇.၈၅% ထိန်းထားပုံရသည်ဟု ချင့်တွက်အကဲဖြတ်ခဲ့သော်လည်း EU EOM အနေဖြင့် မဲဆန္ဒရှင်စာရင်းနှင့်ပတ်သက်သော ကိန်းဂဏာန်းအချက်အလက်များ၊ မဲရုံစာရင်းများနှင့် ကြိုးကြပ်မဲပေးသည့် ဆောင်ရွက်ချက်များနှင့်ပတ်သက်သော အချက်အလက်များကို အချိန်မှန်မှန် တိတိကျကျ ရပုံရာတွင် အခက်အခဲများ ရှိခဲ့သည်။ တစ်ရီနှင့်ထဲမှာပင် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲများကို တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာဖြင့် ပဟိုမှတ်န်းချုပ်သည့်စနစ်ကို မကျင့်သုံးသောကြောင့် UEC မှ ညွှန်ကြားချက်များကို ရှေ့နောက်လော်ညီစွာ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း မရှိပါ။

¹³ ပုံမှန်အားဖြင့် ကော်မရှင်ခွဲများကို ဤနာပေါင်းများစွာမှ အစိုးရဝန်ထမ်းများဖြင့် အမိက ၆၇.၈၅% ထိန်းထားသော ရွေးကောက်ပွဲ စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် လုံခြုံရေးကော်မတီများက ပုံစိုးပေးသည်။

UEC သည် နိုဝင်ဘာလ၊ ၈ ရက် ရွှေးကောက်ပွဲများကို ပြင်ဆင်ရာတွင် အလွန်တက်ကြွားလုပ်ဆောင်ခဲ့သည်၊ အထူးသဖြင့် အရပ်ဘက်စီမံခန့်ခွဲမှုပိုင်းနှင့် စစ်တပ်တို့၏ ပုံပိုးကူညီမှုဖြင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးကဏ္ဍများတွင် ဖြစ်သည်။ EU EOM လေ့လာသူများ၏ မှတ်ချက်ပေးထားချက်အရ UEC သည် ထိနိက်လွယ်သော၊ ထိနိက်လွယ်ခြင်းမရှိသော ပစ္စည်းများကို အချိန်မီ ထုတ်လုပ်ပြီး မဲရုံများထံ ရောက်ရှိအောင် ဖြန့်ဝေထားပေးသည်။ မဲပေးသူများအား မိမိတို့၏ အမည်စာရင်းကို စစ်ဆေးအတည်ပြုရန်တိုက်တွန်းသော မက်ဆွဲချုပ်များ ပေးပို့ခြင်း၊ ရွှေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အစီအစဉ်များနှင့် ပတ်သက်ပြီး မဲဆန္ဒရှင်များအား အကြောင်းကြားရန် ရွှေးကောက်ပွဲမတိုင်မီ ရောက်မှာပင် မက်ဆွဲချုပ်များ ပေးပို့ခြင်းတို့ အပါအဝင် သတင်းအချက်အလက်များ ဖြန့်ဝေသည့် လူပ်ရှားမှုများကို UEC က ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ UEC သည် ၃၃ သန်းရှိသော "မဲပေးသည့်စဲလစ်များ" ကိုလည်း ထုတ်ပေးခဲ့သည်။ ငှါးတို့သည် ID မရှိသူများအား ထုတ်ပေးရန် ရည်ရွယ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သော်လည်း မဲပေးရန်အတွက် လိုအပ်ချက်တစ်ခုအဖြစ် ရည်ရွယ်ထားခဲ့ခြင်းမဟုတ်ပေး။ လက်ဖြင့်သာ ဖြည့်ပြီး မဲဆန္ဒရှင်၏ ပုံကိုမထည့်ထားသော မဲပေးသည့်စဲလစ်များကိုသာ ဖြန့်ဝေပေးရန် ရှင်းလင်းသည့် ညွှန်ကြားချက်များ ရှိသော်လည်း ငှါးတို့ကို ရွှေးကောက်ပွဲနေ့တွင်ပင် အခြားနည်းလမ်းများဖြင့် မဲဆန္ဒရှင်များထံ ဖြန့်ဝေပေးခဲ့သည်ကို တွေ့ရသည်¹⁴။ မဲဆန္ဒရှင်၏ အသေးစိတ်အချက်အလက်များတွင် အမှားများ ရှိခဲ့သည့်အတွက် မဲဆန္ဒရှင်စာရင်းတွင် အပ်ဖိတ်လုပ်ရန် ထိုစဲလစ်များကို အသုံးပြုရန် ရည်ရွယ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သော်လည်း ရွှေးကောက်ပွဲပြီးသွားသည်အတိ ငှါးတို့သည် မြို့နယ် ကော်မရှင်ခွဲများ၏ လက်ထဲတွင် ကျွန်းရှိနေသေးသည်ကို တွေ့ရသည်။

ကော်မရှင်ခွဲများ၏ လူပ်ရှားမှုများပြီးဆုံးသွားမှုအပေါ် သတ်မှတ်ထားသည့် ရှင်းလင်းသော တရားဝင် ပြောန်းချက်များ မရှိပေး။ မဲစာရင်းများကို ဖော်ပြုခြင်း၊ ပြုသပြီးသည့်နောက်ပိုင်း၊ UEC ထံမှ အမိန့်များကို စောင့်ဆိုင်းနေစဉ် အဆင့်အားလုံးရှိ ကော်မရှင်ခွဲများသည် ဖြစ်လာနိုင်သည့် မကျေနှုန်းချက်များကို တုန်ပြန်ရန်၊ အဖွဲ့ဝင်များ၏ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ အစီရင်ခံစာများကို စစ်ဆေးရန်၊ UEC အတွက် ကိန်းဂကာန်းအချက်အလက်များကို ထုတ်ပေးရန်၊ လုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း အောင်မြှင်မှုများနှင့် တွေ့ကြုံရသည့် အခက်အခဲများကို အထူးအသားပေး ရေးသားထားသော အပြီးသတ် အစီရင်ခံစာများကို ပြင်ဆင်ရန်၊ အကြံပြုချက်များပေးရန်၊ ရွှေးကောက်ပွဲအတွက် ထိနိက်လွယ်ခြင်းမရှိသော ပစ္စည်းများကို စုစုပေါင်းသိမည်။

ရွှေးကောက်ပွဲ စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် လုပ်ခြေားရေး ကော်မတီများ (EMSC) ကို ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအဆင့်တွင် ဖွဲ့စည်းထားခြင်းဖြစ်ပြီး GAD၊ လူဝင်မှုကြိုးကြပ်ရေး၊ ရဲ့ဘာသာရေး၊ ဥပဒေ၊ ကျွန်းမာရေး၊ စစ်တပ်နှင့် စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍ၊ ဌာနများမှ အစိုးရဝန်ထမ်းများ ပါဝင်သည်။ ပုံမှန်အားဖြင့် ကော်မရှင်ခွဲများ၏ အစိုးရအမှုထမ်း အဖွဲ့ဝင်များနှင့် အတွင်းရေးမှုးသည် EMSC ၏ အဖွဲ့ဝင်များပေးပို့ဖြစ်သည်။ ရွှေးကောက်ပွဲမတိုင်မီနှင့် ရွှေးကောက်ပွဲအပြီး ကာလများတွင် လုပ်ခြေားနှင့်ပတ်သက်၍ စီစဉ်ဆောင်ရွက်ရန် ငှါးတို့က ပုံမှန်တွေ့ဆုံးလေ့ရှိသည်။ ငှါးတို့သည် နိုင်ငံတကာမှ လေ့လာသူများနှင့်လည်း

¹⁴ ပြုသော ရန်း၊ အောက်တို့ဘာလ ၂၂ ရက်တွင် ထုတ်ပြန်သော UEC ၏ ကြော်ချက်အရ မဲဆန္ဒရှင်များ၏ စလစ်များကို ရိုက်ကွက် (သို့) ကျေးစွာအုပ်စု ကော်မရှင်ခွဲများက ထုတ်ပေးရမည်ဖြစ်သည်။

အထူးနှီးနှီးကပ်ကပ် ပုံးပေါင်းဆောင်ရွက်ပြီး အထူးသဖြင့် လျှပ်ရားမူများအတွက် လုံခြုံရေးနှင့် ဆက်စပ်သည့် ကိစ္စရပ်များဖြစ်သည်။ EMSC တွင် ဥက္ကဋ္ဌနှင့်နှုန်းကိစ္စရပ်ရေးရာနှင့်လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဝန်ကြီးများက ရယူထားသည်။ ဥပမာ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးတွင် မတူကွဲပြားသည့် စိတ်ဝင်စားသူများဖြင့် စွဲစည်းထားသော ပုံးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး ကော်မတီရှိသည်။

B မဲရုံများ ဖျက်သိမ်းခြင်း

ကချင်ပြည်နယ်၊ ကရင်ပြည်နယ်၊ မွန်ပြည်နယ်၊ ရမ်းပြည်နယ်နှင့် ပဲခူးတိုင်းတို့တွင် မြို့နယ် ၅ မြို့နယ်နှင့် ကျေးရွာအုပ်စုပေါင်း ၅၉၀ တို့တွင် တစ်နှစ်ငံလုံးအတိုင်းအတာဖြင့် မဲပေးခွင့်ကို ဖျက်သိမ်းကြောင်း ကြော်ပြုချက်ကို အောက်တို့ဘာလ၊ ၁၂ ရက်နေ့တွင် UEC က ဆက်တိုက် ထုတ်ပြန်ကြော်ခဲ့သည်¹⁵။ UEC ၏ တရားဝင်ရှင်းပြချက်တွင် ထိနေရာများ၏ "လွတ်လပ်ပြီး မျှတသော" ရွေးကောက်ပွဲများ ဖြစ်ပေါ်ရေး စီစဉ်ဆောင်ရွက်ရန် အခြေအနေများ မရှိခဲ့ဟု ဖော်ပြထားသည်။ ပြို့မဲ့ရေးအတွက် ဆက်လက်လုပ်ဆောင်နေသော်လည်း ရွေးကောက်ပွဲမကျင်းပဲခဲ့သော ကျေးရွာအုပ်စုအရေအတွက်သည် ၂၀၁၀ ခုနစ်ထက် များပြားခဲ့သဖြင့် မဲဆန္ဒရှင်အများစုသည် မလျှော့မရှောင်သာပဲ ထိနိုက်ခံနေခြင်းဟုတ်မဟုတ်ကိုမှ သဲသဲကွဲကွဲ မသိရှိပေါ်။ ဤကြော်ပြုချက်သည် အောက်တို့ဘာလ ၁၅ ရက်နေ့တွင် တစ်နှစ်ငံလုံးအတိုင်းအတာဖြင့် အပ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ်ကို လက်မှတ်မထိုးမှ ရက်အနည်းငယ်အလိုတွင် ထွက်ပေါ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ လုံခြုံရေးအကြောင်းပြချက်ဖြင့် မဲပေးခွင့်ကို ပယ်ဖျက်သည့် စံသတ်မှတ်ချက်များသည် ပွင့်လင်းမြင်သာမှ မရှိသည့်အပြင် ကိုယ်စားလုယ်များနှင့်လည်း တိုင်ပင်ဆွေးနွေးခြင်း မရှိခဲ့ပေါ်။

ထိုအပြင် အောက်တို့ဘာလ ၁၂ ရက်နေ့တွင်၊ စံသတ်မှတ်ချက်ပွဲဆိုင်ရာ ကြေားဝင်စွဲစပ်ရေးကောက်ပွဲစဉ်အတွင်း UEC ဥက္ကဋ္ဌနှင့်အတွင်းရှိ သတ်မှတ်အောက်တွင် ရော်ပြုမှုဒ်ကို ခံစားနေရသောကြောင့် ရွေးကောက်ပွဲများကို တစ်နှစ်ငံလုံးအတိုင်းအတာဖြင့် ရွှေခဲ့ရှင်းရန် အကြံပြုခဲ့သည်။ ထိုသို့ အကြံပြုမှုသည် USDP အပါအဝင် အခြားပါတီများကို မျက်နှာသာပေးလိုက်ခြင်းဖြစ်သည်အတွက် ဆိုးရွားသည့် မှတ်ချက်များ ပေးခံပြီး အထူးသဖြင့် NLD မှဖြစ်သည်။ နောက်ဆုံးတွင် ရွေးကောက်ပွဲကို ဆက်လက်ကျင်းပရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်¹⁶။

နှစ်ပတ်ကြာပြီး အောက်တို့ဘာလ ၂၇ ရက်နေ့တွင် UEC က ရွေးကောက်ပွဲကျင်းပေးခဲ့မည့်မဟုတ်သော နေရာစာရင်းအသစ်ကို ကြော်ပြုသည့် အမိန့်ခြော်ပြုစာတစ်ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်¹⁷။ အထူးသဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲမဖြစ်ပွားခဲ့သောကြောင့် ထိနိုက်ခံရသည့် ပြည်နယ်သည် ရှမ်းပြည်နယ်ဖြစ်ပြီး ငါးပြည်နယ်ရှိ မြို့နယ် ၇ မြို့နယ်၊ ရပ်ကွက် ၇ ရပ်ကွက်နှင့်

¹⁵ အောက်တို့ဘာလ ၁၂ ရက်နေ့တွင် ထုတ်ပြန်သော UEC အမိန့်ကြော်စာအမှတ် ၆၁ မှ ၆၅/၂၀၁၅။

¹⁶ ထိုသို့ အကြံပြုခြင်းမှာ အကြောင်း အချက်ပေါင်းများစွာကြောင့် ဖြစ်ကြောင်း၊ ရော်ပြုမှုဒ်ကို ထိနိုက်မှု မဲဆန္ဒရှင်များ မှတ်ပုံစုတင်စာရင်းသွင်းမှု အခြေအနေ၊ ကချင်ပြည်နယ်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်တို့ရှိ လုံခြုံရေး ပြဿနာများနှင့် "မဆွဲယ်စည်းရုံးရာတွင် ညီမှာမရှိခြင်း" တို့ပါဝင်ကြောင်း EU EOM နှင့်တွေ့ဆုံရာတွင် ဥက္ကဋ္ဌနှင့်ကြော်ခဲ့သည်။

¹⁷ အောက်တို့ဘာလ ၂၇ ရက် UEC အမိန့်ကြော်စာအမှတ် ၆၇/၂၀၁၅။

ရွာပေါင်း ၃၃၄ ရွာတို့တွင် မဲရုံများကို ဖျက်သိမ်းခဲ့သည်။ ပယ်ဖျက်ခဲ့သည့် နေရာများသည် ပြည်နယ်အစိုးရ၏ တိန်းချုပ်မှုအောက်တွင် မဟုတ်သောကြောင့် UEC က မဲပေးခွင့်မှ ထုတ်ပယ်ခံရသော မဲဆန္ဒရှင် ခန့်မှန်းအရေအတွက်ကို ဖော်ပြခြင်းမရှိခဲ့ပေါ်။

၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ၅နှစ်ပါရီလ ၁၉ ရက်နေ့တွင် စစ်တပ်က လွှတ်တော်ထဲရှိ နေရာပေါင်း ၅၅% အတွက် ခန့်အပ်ထားသူများကို ကြော်ခဲ့သည်။ လစ်လပ်နေရာ ၁၉ နေရာဖြင့် UEC က ရွေးကောက်ပွဲပေါင်းများစွာကို ဖျက်သိမ်းခဲ့သော်လည်း စစ်တပ်က ငါးအတွက် လျာထားသော နေရာအပြည့်အဝ (အမျိုးသားလွှတ်တော်ထဲတွင် ၅၆ နေရာ၊ ပြည်သူ့လွှတ်တော်ထဲတွင် ၁၁၀ နေရာနှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး လွှတ်တော်များထဲတွင် ၂၂၀ နေရာ) ကို ရယူခဲ့သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ဤနေရာများအတွက်ကိုသာ ရွေးကောက်ပွဲမပြုလုပ်ခဲ့သောကြောင့် စစ်တပ်မှ ကိုယ်စားလှယ်များသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေထဲတွင် သတ်မှတ်ထားသော ၅၅% ထက် အမှန်တကယ် ပိုများနေပေါ်သည်။

VI. မဲဆန္ဒရှင်ကို မှတ်ပုံတင်စာရင်းသွင်းခြင်း

မြန်မာနိုင်ငံက မဲပေးရန် ပြည်သူအားလုံးကို မှတ်ပုံတင်စာရင်းသွင်းသည့် စနစ်ကို အသုံးပြုသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလမှ စ၍ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရှုလိုင်လကုန်အထိ မြို့နယ် ကော်မရှင်ခွဲများက အတွေ့တွေ စီမံခန့်ခွဲမှု ဌာန (GAD) ထံမှ သတ်မှတ်ချက်ပြည့်မီသော မဲဆန္ဒရှင် အချက်အလက်ကို ထည့်သွင်းခဲ့ပြီး လုပ်မှု ကြီးကြပ်ရေးနှင့် ပြည်သူအင်အားဝန်ကြီးဌာနက လျှပ်စစ်နည်းပညာသုံး ဒေတာကော်ထဲတွင် စာရင်းသွင်း မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။ ဤနည်းသည် မဲဆန္ဒရှင်စာရင်းကို မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပထမဆုံးအကြိမ် ကွန်ပူးတာဖြင့် စာရင်းသွင်းခြင်းဖြစ်သည်။

သို့သော် ဤစာရင်းများသည် အပြည့်အဝ မှန်ကန်ခြင်းမရှိကြောင်း ကျယ်ကျယ်ပြန်ပြန် လက်ခံထားကြပြီး ဤလုပ်ဆောင်ချက်က မှတ်ပုံတင်စာရင်းသွင်းသည့် လုပ်ငန်းစဉ်ကို စိန်ခေါ်မှုများ ဖြစ်စေခဲ့သည်။ ထိုအပြင် ဤစာရင်းကြောင့် မဲဆန္ဒရှင်များက အမှန်ပြင်ပေးရန် သို့မဟုတ် စာရင်းထဲတွင် ထည့်သွင်းပေးရန် အတင်းတောင်းဆိုရသည့် အခြေအနေကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် အချက်အလက်များ ရယူမှု၊ သတ်းအချက်အလက်များနှင့် တတတ်မြောက်မှုဆိုင်ရာ ပြဿနာများ၊ အများဆုံးရှိသည့် ကျေးလက်ဒေသများတွင် ပြဿနာတစ်ခု ဖြစ်ခဲ့သည်။ စာရင်းများကို အမြဲ့ ပြဿနားခြင်းမရှိကြောင်း သို့မဟုတ် ထိုစာရင်းများကို ကျေးလက်ပြည်သူများက အလွယ်တကူ ကြည့်ရှု၍ မရနိုင်ကြောင်းကို EU EOM လေ့လာသူများအား ပြောပြခဲ့သည်။ မဲဆန္ဒရှင်အချက်အလက်ကို ထည့်သွင်းပြီး အမျိုးအစားခွဲထုတ်စဉ်အတွင်း ပြဿနာများလည်း ကြံ့တွေ့ခဲ့ရပြီး ထိုအချက်ကို မဲဆန္ဒရှင်များနှင့် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများအကြား ဝေဖန်မှုများ၊ ရှိခဲ့ကြသည်။ အထူးသဖြင့် အမျိုးအစား အိမ်များကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ မဲဆန္ဒရှင်အချက်အလက်ကို ထည့်သွင်းပြီး အမျိုးအစားခွဲထုတ်စဉ်အတွင်း ပြဿနာများလည်း ကြံ့တွေ့ခဲ့ရပြီး ထိုအချက်ကို မဲဆန္ဒရှင်များနှင့် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများအကြား အကွားအစဉ်လိုက် အမည်များကို ပြောပြီး ထိုကိုသာ အခြေအနေများနှင့် ပို၍ လိုက်လျော့ညီတွေ့ရှိအောင် လုပ်ဆောင်သင့်ခဲ့ကြောင်းနှင့် နိုင်ငံ၏ တိကျသော အခြေအနေများနှင့် ပို၍ လိုက်လျော့ညီတွေ့ရှိအောင် လုပ်ဆောင်သင့်ခဲ့ကြောင်း UEC က ဝန်ခံခဲ့သည်။ ရောဝတီတိုင်းဒေသကြီးကဲ့သို့ ကော်မရှင်ခွဲအချို့တွင် အရာရှိများသည် ပေးထားသော ဒေတာကော်အစား Excel ကို အစားသုံးပြီး လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။

မဲဆန္ဒရှင်တရင်းတွင် ထပ်ထည့်သွင်းရန်၊ အမှန်ပြင်ဆင်ရန်နှင့် ဖျက်ပစ်ရန်ခွင့်ပြုသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအပြင် မဲဆန္ဒရှင်များ မဲဆန္ဒနယ်တစ်ခုမှ အခြားတစ်ခုသို့ ကူးပြောင်းမှုကို ခွင့်ပြုသည့် ပြောန်းချက်များကို UEC က သတ်မှတ်ခဲ့သည်။ တရင်းကို အပ်ဖိတ်လုပ်ပြီး အမှန်ပြင်ဆင်ရန် မဲဆန္ဒရှင်များအနေဖြင့် မိမိတို့၏ အမည်များကို စစ်ဆေးပြီး အမှန်ပြင်ဆင်ရဲက်များ သို့မဟုတ် ဖြည့်စွက်ချက်များကို တောင်းဆိုရန် ပြုသထားသည့် တရင်းများနှင့်အတူ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ မတ်လမှ စတင်ကာ ပြည်သူတို့ကိုယ်တိုင် စစ်ဆေးအတည်ပြုသည့်လုပ်ဆောင်ချက်များကို ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ သို့သော မေလမှုန်လကာလအဆုံးတွင်သာ တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာဖြင့် ပြန်လည်စစ်ဆေးမှု ပြုလုပ်နိုင်ခဲ့သည်။

အခါးနေရာများတွင် ရက်ပေါင်းများစွာကြာ အခါ်များ ထပ်တိုးခဲ့ပြီးမှ မဲဆန္ဒရှင်တရင်းကို ခုတိယအကြိမ် အပြီးသတ် ပကာမအနေဖြင့် တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာနှင့် အောက်တိုဘာလ ၁၀ ရက်နေ့တွင် ပြုသနိုင်ခဲ့သည်¹⁸။ ပြုသထားသည့်ကာလအတွင်း UEC က တိုင်းရင်းသားဘာသာစကား ၁၆ မျိုးဖြင့် လက်ကမ်းတောင်များနှင့် ပိုစတာများကို ဖြန့်မှတစ်နိုင်ငံလုံးတွင် ဖြန့်ချိခြင်းဖြင့် တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာဖြင့် မဲဆန္ဒရှင်များအား ပညာပေးလှပ်ရားမှုကို စီစဉ်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်¹⁹။ စစ်ဆေးအတည်ပြုရန် လာရောက်သည့် ပြည်သူလှထုအရေအတွက်သည် "တည်ဥပုံမြေကြောင်း" ဆိုလိုသည်မှာ လုအများစုသည် မိမိတို့၏ အသေးစိတ်အချက်အလက်များကို မစစ်ဆေးကြကြောင်း အေသံ လေ့လာသူအဖွဲ့က မှတ်သားထားသည်။ ကိစ္စရပ်အတော်များများတွင် ယာယီထုတ်ပေးထားသည့် တရင်းရှိ အချက်အလက်များကို မဲဆန္ဒရှင်များက လာရောက်မစစ်ဆေးသည့်အတွက် UEC က တရားဝင်ထုတ်ပြန်ပြီး အပြစ်တင်ထားသည်။

ရွေးကောက်ပွဲရက်မတိုင်မီ ရက်အနည်းငယ်လိုတွင်သာ တရင်းများကို ညီယူခဲာကြပြီး စီမံခန့်ခွဲသူများကိုယ်တားအလွန်နောက်ကျပြီးမှ ထွက်ပေါ်လာသော ကြိုးစားအားထုတ်မှု ဖြစ်သည်။ ယခုအစီရင်ခံတာကို ရေးသားနေဂျာန်တွင် အပြီးသတ် မဲဆန္ဒရှင်အရေအတွက်ကို UEC မှ တရားဝင်ထုတ်ပြန်ထားခြင်း မရှိသေးပေါ် သို့သော မှတ်ပုံတင်တရင်းသွင်းသော မဲဆန္ဒရှင် စုစုပေါင်းအရေအတွက်သည် ၃၄.၃ သန်းခန့်ဖြစ်မည်ဟု ခန့်မှန်းထားသည်²⁰။ မှတ်ပုံတင်တရင်းသွင်းသည်စနစ်ရှိ အားနည်းချက်မှာ မဲဆန္ဒရှင်တရင်းတွင် ပါဝင်ရန် သင့်လောက်သည့် အထောက်အထား မလိုအပ်ခြင်းဖြစ်သည်။ သို့သော မြန်မာနိုင်ငံသားအများစုတွင် တရားဝင်အထောက်အထားပြု စာရွက်တာတမ်းများ မရှိကြပေါ် သက်သေခံ စာရွက်တာတမ်းမရှိသောကြောင့် သတ်မှတ်ချက်ပြည့်မီသော မဲဆန္ဒရှင်များအား ငါးတို့၏ သက်ဆိုင်ရာ ကျေးရွာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ကော်မတီမှ အတည်ပြုချက် အထောက်အထားကို အခြေခံပြီး မဲဆန္ဒရှင်တရင်းသို့ တည့်သွင်းနိုင်သည်။ ဤသို့ ယုံကြည်မှုကိုသာ အခြေခံထားသော

¹⁸ ပြုသချက်ကို နောက်ဆုံးထုတ်ပြန်သည့်နေရာ (အောက်တိုဘာလ ၁၀ ရက်) မှ ရန်ကုန်နှင့် ကချင်ပြည်နယ် ဖြစ်သည်။

¹⁹ PACE က သွားရောက်ခဲ့သည့် ပြုသထားသော နေရာများ၏ ၃၆% တွင် မဲဆန္ဒရှင်များ လာရောက်ကြည့်ရွက်ပေးအား အစီရင်ခံခဲ့သည်။ PACE သတင်းထုတ်ပြန်ချက် ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၁ ရက်

²⁰ နိုဝင်ဘာလ ၅ ရက်နေ့မှစ၍ UEC မှ ခန့်မှန်းထားသော အချက်အလက်များအရ။

ချုပ်းကပ်နည်းသည် မိမိတို့၏ မူရင်းနေပါ်ကို စွန်းစွာ၍ အဝေးတွင် နေထိုင်ကြသော အိမ်ထောင်စုများရှိ မိသားစုဝင်များအတွက် ပြဿနာ ဖြစ်ခဲ့သည်။

ရွှေးကောက်ပွဲနေ့တွင် EU EOM လေ့လာသူများက အမည်ရှာမတွေ့သည့် ပုဂ္ဂိုလ်များရှိသည်ကို တွေ့ရကြာင်း၊ မိမိအမည်များ စာရင်းတွင် ပါရှိသည်ကို မသိသူများက မပေးရန် မလာရောက်သည်များလည်းရှိကြာင်း အစီရင်ခံထားသည်။ စွဲပွဲချက်များနှင့် မသေချာမှုများ ရှိသော်လည်း၊ ပြဿနာများရှိသည်ဟု UEC ကိုယ်တိုင်က အနိုင်အမာပြောဆိုသော်လည်း ရွှေးကောက်ပွဲနေ့တွင် အနည်းငယ်မျှသော မဲဆန္ဒရှင်များသာ ပြန်လည့်လာရသည်ကို ကြည့်ခြင်းဖြင့် နောက်ဆုံးထွက်ရှိသော မဲဆန္ဒရှင်စာရင်းသည် မျှော်လင့်ထားသည်ထက် ပို၍ မှန်ကန်တိကျပုံရသည်။ ယခင်ရွှေးကောက်ပွဲများတွင် အသုံးပြုခဲ့သော စာရင်းများထက်စာလျှင် ယခုစာရင်းက ပို၍ တိုးတက်ကောင်းမွန်လာသည်ကို သတိမှုမိသည်။

VII. ပါတီများနှင့် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများ မှတ်ပုံတင်စာရင်းသွင်းခြင်း

ပါတီပေါင်း ၉၁ ခုမှ ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် တစ်သီးပုဂ္ဂလ ကိုယ်စားလှယ်ပေါင်း ၃၀၉ ဦးတို့ပေါင်းစပ်ပါဝင်ပြီး နိုဝင်ဘာလ ၈ ရက်နေ့ ရွှေးကောက်ပွဲများတွင် ပါဝင်ယျဉ်ပြုင်ရန် ကိုယ်စားလှယ်ပေါင်း ၆၀၇၄ ဦးကို UEC က အသိအမှတ်ပြုခဲ့သည်။ ငါးတို့အနက် ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် (အောက်လွှတ်တော်) နေရာအတွက် ၁၇၄၅ ဦးအမျိုးသားလွှတ်တော် (အထက်လွှတ်တော်) နေရာအတွက် ၈၆၆ ဦးပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးလွှတ်တော်များအတွက် ၃၂၈၂ ဦးနှင့် တိုင်းရင်းသားရေးရာ ဝန်ကြီးေနရာ ၂၉၉ နေရာအတွက် ၁၆၁ ဦးတို့ ရှိခဲ့သည်။ ကိုယ်စားလှယ်လောင်း တစ်စိုက်ကော် (၃၃၂၄) သည် ဗဟိုမျိုးများဖြစ်ကြပြီး ကျိုးရှိသူများသည် တိုင်းရင်းသား လုပ်းစုများ သို့မဟုတ် တိုင်းရင်းသား ပဲသူများဖြစ်ကြသည်။ တစ်ခုလုံးအရဆိုလျှင် ရွှေးကောက်ပွဲများသည် ယူလိုပြုင်နိုင်စွမ်းရှိသည်။ သို့သော် နိုင်ငံရေးပါတီများ မှတ်ပုံတင်စာရင်းသွင်းခြင်းနှင့် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများအား အဆိုပြုရေး စီမံဆောင်ရွက်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်အတွက် အခြေခံစနစ်နှင့် ပတ်သက်လျှင် စိုးရိမ်စရာအချို့ရှိနေသည်။

A နိုင်ငံရေးပါတီများ မှတ်ပုံတင်စာရင်းသွင်းခြင်း

ဗြို့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ၂၀၀၈၊ အပိုဒ် ၃၅၄ တွင် နိုင်ငံသားတိုင်းသည် အသင်းအဖွဲ့များနှင့် အစည်းအရုံးများ လွှတ်လပ်စွာ ဗြို့စည်းဆောင်ရွက်ပိုင်စွမ်းရှိသည်ဟု ဖော်ပြုထားသည်။ အခန်း ၁၀ တွင် နိုင်ငံရေးပါတီများတည်ရှိမှုကို ခွင့်ပြုရမည့်အတား ကန့်သတ်တင်းကြပ်သည့်နည်းဖြင့် သုံးနှုန်းပြောဆိုထားသည်။ အပိုဒ် ၄၀၄ တွင် နိုင်ငံရေးပါတီ တစ်ရပ်သည် (က) ပြည်ထောင်စုမပြုကွဲပြေားရေး၊ တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွှတ်မှု မပြုကွဲရေး၊ အချုပ်အခြားအာဏာတည်တုံးခိုင်မြေားရေးတို့ကို ဦးတည်ချက် ထားရှိရမည်၊ (ခ) နိုင်ငံတော်၏ ကျေးဇူးသစ္စာကို စောင့်သိရှိသောရမည် ဟု ဖော်ပြုထားသည်။ ထို့အပြင် အပိုဒ် ၄၀၆ တွင်လည်း နိုင်ငံရေးပါတီတစ်ရပ်သည် နိုင်ငံတော်အတွင်း ဥပဒေနှင့်အညီ လွှတ်လပ်စွာ စည်းရုံးခွင့်ရှိသည်။ ရွှေးကောက်ပွဲများတွင် ပါဝင်ယျဉ်ပြုင်စွမ်းရှိသည်ဟု ဖော်ပြုထားသည်။ အပိုဒ် ၄၀၇ တွင် နိုင်ငံရေးပါတီတစ်ရပ်ရပ်သည် နိုင်ငံခြားတိုင်းပြည်တစ်ခုခုမှ အစိုးရ သို့မဟုတ်

ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းထံမှ အထောက်အပံ့ကို ရယူသုံးစွဲလျှင် သို့မဟုတ် ဘာသာရေးကို နိုင်ငံရေအတွက် အလွှာသုံးတားပြုလျှင် နိုင်ငံရေးပါတီအဖြစ် ဆက်လက်ရပ်တည်ပိုင်ခွင့်ကို ဆုံးရုံးရမည်ဟု ပြင်းပြင်းထန်ထန် ပြောန်းထားသည်။ အမှန်ဆိုရလျှင် အောင်မြင်သည့် ပြောန်းချက်ဖြစ်သော အပိုဒ် ငါးစ တွင် နိုင်ငံရေးပါတီတစ်ရပ်ရပ်သည် ဖော်ပြထားသော တားမြစ်ချက်များကို ချိုးဖောက်လျှင် ငါးတို့၏မှတ်ပုံတင်ထားခြင်းကို "ပယ်ဖျက်ရမည့်" ဟု ဖော်ပြထားသည့်အတွက် သဘောသာဝအားဖြင့် ငါးသည် မဖြစ်မနေပြောန်းချက်တစ်ခုဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေးပါတီများ မှတ်ပုံတင်ခြင်း အက်ဥပဒေ ၂၀၁၀ တွင် အခြေခံညာပဒေတွင် ပါရှိသော ပြောန်းချက်များအပေါ် အသေးစိတ် ကျယ်ကျယ်ပြန်ပြန် ဆက်လက်ပြောန်းထားသည်။

နိုင်ငံရေးပါတီများ၏ လွှတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ခွင့်နှင့်ပတ်သက်ပြီး ဥပဒေတွင် ကန့်သတ်ချက်များ ထားရှုထားသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံညာပဒေကို လေးစားလိုက်နာရန်နှင့် ကန့်သတ်ချက်များကို ချိုးဖောက်ပါက မှတ်ပုံတင်ထားခြင်းအား ပြန်လည်ဖျက်သိမ်းနိုင်သည်ဟုသည်။ လိုအပ်ချက်အပါအဝင် မူဝါဒများ၏ ရပ်တည်မှုအပေါ် ကန့်သတ်ချက်များ ထားရှုထားသည်။ ကြိုအချက်သည် လွှတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ခွင့်ဟူသော နိုင်ငံတကာ စံညွှန်းများကို ချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ်သည်²¹။ ပါတီအဖွဲ့ဝင်များတွင် ဥပမာအားဖြင့် မတရားအသင်းအဖြစ် ကြော်ခံရသောအဖွဲ့အစည်းနှင့် ဆက်သွယ်ခြင်း သို့မဟုတ် မူးယစ်ဆေးပါးကိစ္စရပ်များတွင် ပါဝင်ခြင်း ရှိပါက ပါတီများသည် ငါးတို့၏ မှတ်ပုံတင်ထားခြင်းကို ဆုံးရုံးလိမ့်မည်။ ငါးသည် ပါတီများအနေဖြင့် အဖွဲ့ဝင်များ၏ လုပ်ရားမှုအားလုံးကို စီစဉ်ရန် အမြှောက်အမြှားကြိုးစားအားထုတ်ရသည့် ကျိုးကြော်း မသင့်လော်သော လိုအပ်ချက်ဖြစ်ပြီး ငါးတို့ပါတီ၏ နိုင်ငံရေး လုပ်ရားများနှင့် ဆက်စပ်နေခြင်းမရှိပေ။

နိုင်ငံရေးပါတီများကို မှတ်ပုံတင်ရန်၊ ၃ နှစ်ကြာ ဆိုင်းငဲ့ထားရန် သို့မဟုတ် မှတ်ပုံတင်ထားခြင်းကို ဖျက်သိမ်းရန် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာကာကို UEC အား အပြည့်အဝ အပ်နှင်းထားသည်။ UEC ၏ဆုံးဖြတ်ချက်သည် တရားရုံးများ၏ စီရင်ချက်ကို ပယ်ဖျက်ပြီး အပြီးအသတ်ဖြစ်သည်။ ကုမ္ပဏီအနှံ့ လုံအခွင့်အရေး ကြော်ချက်တွင် လုတေစိုးကို အခွင့်အရေးကို အဆုံးအဖြတ်ခံယူရာတွင် လူတိုင်းသည် လွှတ်လပ်၍ တရားမျှတသော တရားစီရင်မှုရုံးတွင် မျှတပြီး လုအများတက်ရောက်ကြားနာနိုင်သော စစ်ဆေးမှုမျိုးကို တူညီစွာ ခံစားပိုင်ခွင့် ရှိသည်ဟု ပြောန်းထားသည့်အတွက် တရားမျှတပြီး လွှတ်လပ်သော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ်သည်။ လက်ရှိတွင် UEC သည် ငါး၏ လုပ်ဆောင်ချက်များကို ပြန်သုံးသပ်ရန် အထူးအာကာအပြည့်အဝ ရှိသူဖြစ်သည်။

²¹ UDHR အပိုဒ် ၁၉ တွင် လူတိုင်းသည် လွှတ်လပ်စွာ ထင်မြင်ပိုင်ခွင့်နှင့် ထုတ်ဖော်ပြုခွင့်ရှိသည်ဟု ဆိုသည်။

B ကိုယ်တားလှယ်လောင်းများ မှတ်ပုံတင်စာရင်းသွင်းခြင်း

ရွှေးကောက်ပွဲများအတွက် ကိုယ်တားလှယ်လောင်းပေါင်း ၆၀၀၀ ကျော်ကို အဆိုပြုကြရာ ၉၉ ဦးအား ကန်ဦးအဆင့်မှာပင် ပယ်ချွဲသည်။ ဤလုပ်ငန်းစဉ်မှ အယူခံဝင်မှုပေါင်း ၆၇ ခု ရှိခဲ့ပြီး²² ၂၄ ခုအတွက် ပြန်လည်ခွဲ့ပြွဲကာ ၇၅ ဦးမှာမှ ပယ်ချွဲရသည်။ ကိုယ်တားလှယ်လောင်းများကို ပယ်ချွဲအပေါ် အယူခံဝင်ခြင်းအား စစ်ဆေးဆုံးဖြတ်ရာတွင် ရွှေးကောက်ပွဲ မဲဆွဲယ်ကာလအတွင်း သတင်းပတ်ပေါင်းများစွာ ကြာခဲ့သည်အတွက် ထိုသို့ အယူခံဝင်သော ကိုယ်တားလှယ်လောင်းများသည် ငှုံးပို့၏ ပြိုင်ဘက်များနှင့်ယဉ်လျှင် ဆိုးကျိုးကိုသာ ရရှိခဲ့သည်။ ကိုယ်တားလှယ်လောင်းအဖြစ် ဝင်ရောက်အရွေးခံရန် အဆိုပြုချက်များကို တင်ရမည့် နောက်ဆုံးရက်စွဲကို စောင်းစွာ သတ်မှတ်ထားလိုက်ပါက ဤပြဿနာ ဖြစ်ပေါ်လာမည်မဟုတ်ပေါ်။

သတ်မှတ်ထားသော ဥပဒေခိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများအောက်တွင် ပြုလုပ်သော ယခင်ရွှေးကောက်ပွဲများတွင် အသုံးပြုခဲ့သည့် နိုင်ငံသားဗြိုင်မှုဆိုင်ရာ စံသတ်မှတ်ချက်များအပေါ် ပို၍ တင်းတင်းကြပ်ကြပ် အဓိပ္ပာယ်ကောက် လုပ်ဆောင်သည့်အတွက် ထိုသို့ ပယ်ချွဲရမှု အများအပြား ဖြစ်ပွားခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ထင်ရှားသော ဥပမာတစ်ခုမှ USDP MP အဖြစ် ရပ်တည်နေသော မှတ်စလင် ရှိဟင်ရာတစ်ဦးဖြစ်သူ ဦးရွှေမောင်၏ ကိစ္စရပ်တစ်ခုပင်ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၀ ခုနှစ်တွင် ငှုံးအား ပြည်သူ့လွှာတိတော်အတွက် ရွှေးကောက်ခဲ့သော်လည်း ယခုတစ်ကြိမ်တွင် တစ်သီးပုဂ္ဂလ ကိုယ်တားလှယ်လောင်းအဖြစ် ရွှေးကောက်ပွဲတွင် ပါဝင်ရန် ငှုံး၏ လျှောက်လွှာကို နိုင်ငံသားဖြစ်မှုဟူသော စည်းကမ်းချက်များဖြင့် ပယ်ချွဲခဲ့သည်။ ကိုယ်တားလှယ်လောင်းများကို ပယ်ချေရာတွင် မှတ်စလင်ကိုယ်တားလှယ်လောင်းများ အများဆုံးဖြစ်ပြီး ကိုယ်တားလှယ်ပေါင်း ၇၅ ဦးရှိသည်အနက် ပယ်ချွဲရသော ၃၂ ဦးမှာ မှတ်စလင်များ ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် အရည်အချင်းမပြည့်မီသော လျှောက်လွှာရှင် သုံးပုံတစ်ပုံသည် ရရှိပြည်နယ်မှဖြစ်သည့်အတွက် ရှိဟင်ရာ ကိုယ်တားလှယ်လောင်းများသည် ထိုအကျိုးဆက်ကို ခံစားခဲ့ရသည်။ အမျိုးသား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် ဗြိမ်းချမ်းရေးပါတီ၏ အများက သတ်မှတ်ပေးထားသော ကိုယ်တားလှယ်လောင်း ၈ ဦးသည် သတ်မှတ်ချက်မပြည့်မီသောကြောင့် ထိုပါတီသည် ရွှေးကောက်ပွဲတွင် ပါဝင်ယုဉ်ပြိုင်နိုင်ခြင်း မရှိတော့ပေါ်။ ရရှိပြည်နယ်မှ မှတ်စလင် ကိုယ်တားလှယ်လောင်း အားလုံးသည် ရှိဟင်ရာ သို့မဟုတ် တိုင်းရင်းသားအနွယ်ဝင်များ ဖြစ်သော်လည်း ငှုံးတို့ကို UEC စာရင်းတွင် ခမန်အဖြစ် အမျိုးအစား သတ်မှတ်ထားသည်။ နိုင်ဘာလ ၃ ရက်နေ့တွင် မောင်းတော့အောင် မဲဆွဲယ်ရှိရှိ မှတ်စလင် ကိုယ်တားလှယ်လောင်းကို ပြန်လည်ခန့်အပ်မှုအတွက် ဆန္ဒပြုမှုများဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး ငှုံး၏ ရပ်တည်ပိုင်ခွဲ့ကို မေးခွန်းထုတ်ကာ စာရင်းထဲတွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ဘဏ်လီလုံမျိုးမဟုတ်ကြောင်း၊ ခမန်မဟုတ်ကြောင်း စွင့်စွဲခဲ့သည်။

ကိုယ်တားလှယ်ပေါင်း ၆၀၀၀ ကျော်အနက် ၂၈ ဦးကိုသာ ရွှေးကောက်ပွဲတွင် ပါဝင်ယုဉ်ပြိုင်ခွဲ့ပြွဲကြပြီး မှတ်စလင်ဟုပေါ်ရမည့်သူတစ်ဦးကိုမှ ရွှေးချယ်ခဲ့ခြင်းမရှိပေါ်။

²² ကိုယ်တားလှယ်လောင်း ၁၁ ဦးအား မူလအတိုင်း ပြန်လည်ခန့်အပ်ကြောင်း စက်တင်ဘာလ ၂၃ ရက်နေ့တွင် UEC က ကြောက်လိုက်သောအခါ အချို့သော ကိုယ်တားလှယ်လောင်းများက အောက်တို့ဘာလ နှစ်ယပ်တော်အထိ ငှုံးတို့၏ အယူခံမှု အောင်မြင်ကြောင်း စာရေးသား အကြောင်းကြေားစာကို လက်ခံရရှိခြင်းမရှိကြောင်း EOM ထံ ပြောပြုခဲ့ပြီး ထိုအချက်ကြောင့် မဲဆွဲယ်စည်းရုံးသည် ကာလများအတွင်း ဆိုးကျိုးများဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ကြောင်း ပြောပြုခဲ့သည်။

ထိုကြားမှ လွတ်လပ်ရေး ရပါးချိန်မှစ၍ ပထမဆုံးအကြိမ်အဖြစ် မွတ်စလင်တည်းမှ မပါဘဲ နိုင်ငံတော် ပါလီမန်ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

VIII. ရွေးကောက်ပွဲ မဲဆွယ်စည်းရုံးခြင်း

A ရွေးကောက်ပွဲ မဲဆွယ်စည်းရုံးခြင်း

မဲဆွယ်စည်းရုံးမှုများသည် ယော့ယျာအားဖြင့် တက်ကြသည့်ပွဲများဖြစ်ပြီး အတိုင်းအတာတစ်စုအထိ နိုင်ငံအတွင်းရှိ နေရာအတော်များများထံ ရောက်ရှိခဲ့သည်။ အရေးကြီးသည်မှာ မဲဆွယ်စည်းရုံးမှုများသည် ဖြစ်သက်အေးအေးစွာဖြင့် ပြီးဆုံးခဲ့ပြီး မည်သည့် အကြမ်းဖက်မှုမှ မရှိပေါ်။ EU EOM က လုံးဆော်စည်းရုံးမှုပေါင်းများစွာကို လေ့လာခဲ့ပြီး တင်းကြပ်သည့် စည်းမှုများစွာတည်းကမ်းများရှိသော်လည်း (အောက်တွင်ကြည့်ပါ) ကိစ္စရပ်အများစုတွင် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အာကာပိုင်များသည် ပြောင်းလွယ်ပြင်လွယ်ရှိသော နည်းလမ်းကို ကျင့်သုံးကြပြီး အတော်များများတွင် တင်းကြပ်သည့် သတိပေးချက်ကာလများ ထုတ်ပြန်ကာ လုံးဆော်စည်းရုံးမှုများနှင့် ပြည်သူတို့နှင့် စုဝေးပွဲများကို စွဲင့်ပြုခဲ့ကြသည်။ လွတ်လပ်စွာ စုဝေးခွင့်နှင့် လွတ်လပ်စွာ လုပ်ရှားခွင့်တို့ကို နိုင်ငံရေးပါတီများ၊ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများ နှင့် မဲဆွာနှင့်များက နေရာအားလုံးနီးပါးတွင် ရရှိခဲ့ကြသည်။

အချို့နေရာများတွင် ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသော ပဋိပက္ခနှင့် အုပ်စုလိုက် အကြမ်းဖက်မှုဒက်ကို ဆံခဲ့ရသည်။ ဥပမာ အောက်တို့ဘာလတွင် တပ်မတော်မှ ထိုးစဉ်ဆင်မှုကြား ရှုမှုပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းတွင် လုံးဆော်စည်းရုံးပွဲများ သို့မဟုတ် မဲဆွယ်စည်းရုံးပွဲများ မကျင်းပန်ခဲ့ပေါ်၊ ကချင်ပြည်နယ်နှင့် ကရင်ပြည်နယ်တို့တွင်လည်း လုံးလောက်သော လုံခြုံရေးမရှိခြင်းနှင့် EAO များက ရွေးကောက်ပွဲများကို မနစ်သက်ခြင်းကြေား ပါတီများသည် ပြည်သူတို့နှင့် တွေ့ဆုံးပွဲများ သို့မဟုတ် မဲဆွယ်စည်းရုံးမှုများကို မလုပ်ဆောင်နိုင်ခဲ့ပေါ်။ မောင်းတော့ (ရရှိင်) တွင် မွတ်စလင် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများကို မြန်မာနိုင်ငံသားမဟုတ်ဟု စွဲပွဲသော ဆန္ဒပြုမှုများကြေား ငါးသည် မဲဆွယ်တွင် နိုင်ငံရေးမဲဆွယ်မှုကို မဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပေါ်။

တရားဝင် မဲဆွယ်စည်းရုံးမှုများသည် စက်တင်ဘာလ ၈ ရက်နေ့တွင် စတင်ခဲ့ပြီး နိုဝင်ဘာလ ၆ ရက်၊ ဉာသနီးခေါင်တွင် ပြီးစီးခဲ့သည်။ အောက်တို့ဘာလလုပ်အထိ မဲဆွယ်စည်းရုံးမှုများကို USDP နှင့် NLDI ရှုမှုပြည်နယ်ရှိ ရှုမှုတိုင်းရင်းသားများ ဒီဇိုင်းရောစီ အဖွဲ့ချုပ်နှင့် ရှုမှုတိုင်းရင်းသားများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၊ ပါတီနှင့် ရရှိပြည်နယ်ရှိ ရရှိအမျိုးသားပါတီကဲ့သို့ တိုင်းရင်းသား ပါတီကြီးများသာ ပြုလုပ်ကြသည်။ မဲဆွယ်စည်းရုံးမှုများတွင် ပိုစတာများ၊ ပြည်သူစည်းရုံးရေးပွဲများ၊ တေားဂို့တာ ဖော်ပြေားများ၊ တေားသီချင်းများ ဖွဲ့စွဲထားသော ကားများ၊ မောင်တော်ဆိုင်ကာယ်များဖြင့် ချိတက်ခြင်းများ၊ ပါဝင်သော်လည်း ပါတီအားလုံးမှ အဓိက အသုံးပြုသော နည်းလမ်းမှ အီမိတိုင်ရာရောက်သွား၍ မဲဆွယ်ခြင်း၊ မဲဆွာနှင့်၏ ပညာရေးအပါအဝင် လက်ကမ်းစာတော်များကို ဖြန့်ဝေပေးခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။ USDP နှင့် NLD တို့သည် အထင်ရှားဆုံး ပါတီများဖြစ်ပြီး တစ်နှစ်ခုလုံးတွင် ပြည်သူစည်းရုံးရေးပွဲကြီးများပြုလုပ်သည့် ပါတီများဖြစ်သည်။ တစ်သီးပုဂ္ဂလ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများနှင့် တိုင်းရင်းသားပါတီများအပါအဝင် ပါဝါင်ယေားတွင်

ရင်းမြစ်များ စုစုပေါင်လင်မရှိဘဲ နောက်ဆုံး သတင်းပတ်များအထိ မဲဆွယ်စည်းရုံးမှုများကို မပြုလုပ်ဘဲ ဖြမ်နေကြသည်။

NLD ၏ ပူဗ္ဗာသည် အောင်ဆန်းစုကြသည် သို့မဟုတ် NLD ၏ သက်တမ်းရင့် ပုံပိုးပေးသူ ဦးတင်းတို့ကို အထူးအသားပေးကာ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးအားလုံးတွင် ပြည်သူများနှင့် တွေ့ဆုံသည့်ပွဲများ ကျင်းပခြင်းဖြစ်သည်၊ ထိုအပြင် နာမည်ကြီး အနပ်သာရင်များနှင့် တေးသံရှင်များလည်း ပါဝင်ခဲ့ပြီး ပါတီအတွက် မဲပေးရန် အားလုံးကို တိုက်တွန်းခဲ့သည်။ ထိုအချိန်တွင် USDP ၏ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများသည် MP များ၊ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး ဝန်ကြီးများ သို့မဟုတ် ဦးသိန်းစိန် အစိုးရလာက်ထက်ရှိ ဝန်ကြီးဟောင်းများ ဖြစ်သည့်အတွက် မဲဆွယ်နယ်အများစုတွင် မဲဆွယ်စည်းရုံးမှုသည် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများနှင့် ငှုံးတို့၏ အောင်မြင်မှုများအပေါ် အထူးအလေးထားခဲ့သည်။ နယ်စပ်ပြည်နယ်များရှိ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးစု ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများနှင့် ပါတီများသည် ငှုံးတို့၏ ပြည်နယ် အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေရေးနှင့် တိုးတက်ရေးဟူသော ပြိုးပြီသောဆန္ဒများကို ဖော်ပြထားသည့် ကြေးကြေားမှုများဖြင့် မဲများပေးရန် တောင်းခဲ့ခဲ့သည်။ မဲဆွယ်စည်းရုံးသည့်ကြေးကြေားမှုများတွင် မူဝါဒပိုင်းဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာများ မပါဝင်ကြောင်း လေ့လာသူများက တွေ့ရှိခဲ့သည်။ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများသည် ရိုးရှင်းသော ဆောင်ပုဒ်များဖြစ်သည့် NLD အတွက် "ပြောင်းလဲဖို့ မဲပေးစို့"၊ USDP အတွက် "ပြည်သူတို့၏ ရွေးချယ်မှု" သို့မဟုတ် တိုင်းရင်းသား ပါတီများအကြားတွင် "မိမိလူကို မဲပေးပါ" တို့ကို အများအပြား အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။

ထိုအပြင် ပဲရူးတိုင်းဒေသကြီးရှိ USDP စည်းရုံးရေးများတွင် ကောင်းသားများနှင့် ဝန်ထမ်းများကို အတင်း တက်ရောက်စေခဲ့ကြောင်း အစီရင်ခံစာများ၊ USDP မှ ကျင်းပသည့် ပြည်သူပွဲများတွင် အစိုးရ ဝန်ထမ်းများအား တက်ရောက်ရန်နှင့် တန်သာရှိတိုင်းတွင် ငှုံးတို့အား မဲပေးရန် ဖိအားပေးကြောင်း အစီရင်ခံစာများကို လေ့လာသူများ ရရှိခဲ့ကြသည်။ ထိုအပြင် ရှမ်းပြည်နယ်ရှိ PNO စည်းရုံးရေးပွဲများသို့ တက်ရောက်သူပေါင်း ထောင်ပေါင်းများစွာအတွက် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး စီစဉ်ပေးသည်ကို မျက်မြင်တွေ့ခဲ့ကြောင်း အစီရင်ခံထားသည်။ ရရှိပြည်နယ်တွင် ဒေသခံ မဘာသ ခေါင်းဆောင်များက ငှုံးတို့သည် မဲဆန္ဒရှင်များကို လွှမ်းမိုးရန် ကြိုးစားခဲ့ကြောင်း၊ မွန်ပြည်နယ်နှင့် ကရင်ပြည်နယ်တို့တွင် ဘုန်းတော်ကြီးများက မဲဆန္ဒရှင်များ NLD ကို မဲမပေးရေး ဆွဲဆောင်ကြကြောင်း စွပ်စွဲချက်ပေါင်းများစွာကို လေ့လာသူများ တွေ့ရှိခဲ့ကြသည်။ အချို့နေရာများတွင် ငွေနှုန်းပစ္စည်းများ ဖြန့်ချိပေးကြောင်း စွပ်စွဲချက်များလည်း ရှိကြသကဲ့သို့ မကွေးရှိ USDP မဲဆွယ်စည်းရုံးရေးပွဲရှိ ပြည်သူများကလည်း ထိုပွဲသို့ တက်ရောက်ရန် ငှုံးတို့အား ပိုက်ဆံပေးခဲ့ကြောင်း EU လေ့လာသူများထံ အတည်ပြုခဲ့သည်။

မဲဆွယ်စည်းရုံးစဉ်အတွင်း အစွန်းရောက် ဗုဒ္ဓဘာသာအဖွဲ့အစည်းဖြစ်သော မဘာသ က "လူမျိုး ဘာသာကာဘုယ်ရေးဥပဒေ" လေးပိုင်ကို ဖြန့်ချိရန် နိုင်ငံအတွင်း သွားလာခဲ့သည်။ ကြိုးသို့ လုပ်ဆောင်ခြင်းသည် NLD ကို ဆန္ဒကျင်ပြီး မဲဆွယ်စည်းရုံးရန်နှင့် USDP ကို ဦးစားပေး မဲထည့်ရန် ပလက်ဖောင်းတစ်ခုအဖြစ် အသုံးပြုခြင်းဖြစ်ကြောင်း NLD က ရိုပ်စားမိသည်။ ငှုံးတို့သည် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ မဲဆွယ်စည်းရုံးမှု၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းမဟုတ်သော်လည်း မဘာသများ၏ မေတ္တာရပ်ခံမှုကြောင့် နိုင်ငံရေး စစ်ထိုးပွဲတွင် ပြောင်းလဲမှုများကို တွေ့မြင်ခဲ့ရပြီး တိုးတက်လာပုံ၊ လယ်ယာမြေ လုပ်ပိုင်ခွင့်များ ချပေးခြင်းနှင့် အချို့သား ရင်ကြားစွဲရေးကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာကို

ကာကွယ်ပေးခဲ့ပုံနှင့် USDPI, NDP နှင့် MFDP တို၏ ပြောစကားများထဲတွင် ဥပဒေလေးရပ်ကို ထိန်းသိမ်းပုံတိုကို အမိကထား ပြောခဲ့သည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် အောင်ဆန်းစုံကြည့်ကလည်း ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြောင်းလဲရေးအတွက် သူမ၏ စည်းရုံးရေးပွဲများတွင် ဖြည့်စွက်ပြောကြားခဲ့ကာ တိုင်းရင်းသားအုပ်စုများအားလုံးနှင့် ဘာသာရေးအုပ်စုများအားလုံးအတွက် တန်းတူညီတူ အခွင့်အရေးများပေးရေး ဖက်အရယ်ဝါဒကို ဖြည့်စွက်ပြောကြားခဲ့သည်။ ရွေးကောက်ပွဲမတိုင်မိန္ဒာက်ဆုံးသတင်းပတ်များတွင် မဲဆွယ်စည်းရုံးရေးများသည် ပို၍ အရှိန်ရလာပြီး အစွမ်းရောက် ပုံစံဘာသာဝင်များ အာဝဇာန်းခြင်လာသည့် ဖြစ်ရပ်များကို လေ့လာရေးအဖွဲ့က မျက်မြင်ကိုယ်တွေ့ကြိုးခွဲပြီး မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်းနှင့် မွန်ပြည်နယ်နှင့် ရရှိပြည်နယ်တို့တွင် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ခေါင်းစဉ်များနှင့် မွတ်စလင်ကို ဆန်းကျင်သော ခံယဉ်ချက်များကို အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ အမှန်းပွားစကားများသည် မဘသ၏ မွတ်စလင်ဆန်းကျင်သော စကားလုံးများနှင့်အပြင် ပြင်းထန်လာခဲ့ပြီး USDPI နှင့် MFDP ၏ နိုင်ငံရေးမဲဆွယ်ပွဲများတွင် မွတ်စလင်အသိုင်းအစိုင်းကို ပစ်မှတ်ထားသည့် လူပျိုးရေး စကားများကို အသုံးပြုခဲ့ကြောင်း လေ့လာရေးအဖွဲ့က တွေ့ရှိခဲ့ရသည်။

နိုင်ငံရေးအတွက် ဘာသာရေးကို အသုံးပြုခြင်းအား မဲဆွယ်စည်းရုံးရေးဆိုင်ရာ စည်းကမ်းချက်များနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေအရ တားမြစ်ထားသော်လည်း မဘသ သည် နိုင်ငံရေးပါတီ မဟုတ်သည့်အတွက် ငှေး၏ ပြောကြားချက်များနှင့် ပတ်သက်ပြီး NLD ၏ တိုင်ကြားချက်များအပေါ် UEC က မည်သို့မျှ အရေးယူ တောင်ရွက်ခဲ့ခြင်း မရှိပါ။ သို့သော် အမှန်းပွားစကားနှင့် လုံးဆောင်သော စကားအသုံးအာန်းများကို အသုံးပြုသည့် မည်သည့် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများကိုမှ UEC က သတိပေးခဲ့ခြင်း၊ အရေးယူခဲ့ခြင်းမရှိပေါ်။ ရန်ကုန်၊ ချင်းနှင့် မွန်ပြည်နယ်တို့တွင် ယဉ်ပြုပြင်သော အမျိုးသမီး ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများက ငှေးတို့အား သိက္ခာချမှာ၊ ငှေးတို၏ မဲဆွယ်နယ်အတွင်း ကောလဟာလများ ဖြန့်ဝေမှု နှင့်/သို့မဟုတ် ဖော်ဘွဲ့တို့တွင် ငှေးတို့အား ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအရ တိုက်နိုက် စောက်မှုများရှိကြောင်း လေ့လာရေးအဖွဲ့အား အစီရင်ခံခဲ့သည်။ စွမ်းစွဲများတွင် ပုံစံဘာသာအပေါ် ငှေးတို၏ ယုံကြည့်မှုကို မေးခွန်းထုတ်ခဲ့ကြောင်းနှင့် ငှေးတို့သည် မွတ်စလင်များနှင့် ချိတ်ဆက်နေရမည်၊ သို့မဟုတ် မွတ်စလင်အား လက်ထပ်ထားခြင်းဖြစ်ရမည်ဟု ပြောဆိုခဲ့ကြသည်။ ပါတီများ၏ ပြောပြုချက်အရ ထိအဖြစ်အပျက်များကို ကော်မရှင်ခွဲထံ အကြောင်းကြားသော်လည်း ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများအပေါ် မည်သည့်ထိရောက်သည့် အရေးယူမှုကိုမှ မပြုလုပ်ကြောင်း သိရသည်။

ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ ဥပဒေမှ ထုတ်နှုတ်ထားသော ကျင့်ဝတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများဖြစ်သည့် နိုင်ငံရေးပါတီ ကျင့်ဝတ်စည်းမျဉ်း (CoC) ကို မှတ်ပုံတင်ထားသည့် ပါတီပေါင်း ၉၁ ဖွဲ့အနက် ရေ ဖွဲ့က လက်မှတ်ထိုးခဲ့ပြီး ပါတီအများစုက ငှေးတို့၏ အဖွဲ့ဝင်များနှင့် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများအတွက် ကျယ်ကျယ်ပြန်ပြန် အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ တရားဝင် ချည့်နောင်ခြင်းမရှိသော်လည်း ကျင့်ဝတ်စည်းမျဉ်းသည် မိမိကိုယ်မိမိ-စည်းကမ်းသတ်မှတ်သည့် နည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ်သာ လုပ်ဆောင်ပြီး ကော်မရှင်ခွဲများ၏ ကြားနေ ကော်မတီများက ရည်ညွှန်းချက်တစ်ခုအဖြစ် အသုံးပြုလေ့ရှိသည်။ ဆွေးနွေးချက်များမှတ်ဆင်း အငြင်းပွားမှုများကို ဖြေရှင်းရန် ကုသိုလ်ပေးခြင်းဖြင့် ပါတီကိုယ်စားလှယ်များအကြား စီးရိမ်ပူပန်မှုများကို ဖြစ်စေသည်။ မဲဆွယ်စည်းရုံးစဉ်အတွင်း CoC စောင့်ကြည့်ကွပ်ကဲရေးကော်မတီက ပါတီများအား "ဘာသာရေး

တိုင်းရင်းသားပျီးစွာယ်စုံ၊ အုပ်စုံ၊ ဘာသာစကား သို့မဟုတ် အသိုင်းအရှင်းများအကြေား အမှန်းပွားမှုကို တွေ့နဲ့အားမပေးရန်" နှင့် "မိမိနှင့် ယုံကြည်ချက်ချင်းမတူညီသည့် အဖွဲ့များကို အကြော်းဖော်ရန် လုံးဆောင်ခြင်း သို့မဟုတ် ဖြိမ်းပြောက်ခြင်းတို့ကို ရောင်ကြည်ရန်" အတင်းအကြပ် သတိပေးထားသည်။

ပါတီခေါင်းဆောင်များ၏ ကိုယ်ကျင့်တရားပိုင်းတွင်
ကတိပြုလုပ်ဆောင်မှုကြောင့် ငှုံးသည် မဲဆွယ်စည်းရုံးရာတွင် ဖြိမ်ဝပ်ပို့ပြားစေသည့်
အကျိုးသက်ရောက်မှု ရိုကြောင်း ထိုသဘောတူညီချက်တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးသူများက
ထင်မြင်ကြသော်လည်း ထိုစည်းမျဉ်းကို ပြောနဲ့ရန် ပျက်ကွက်သည့်အခါ ပိုနိမ့်သည့်အဆင့်များတွင်
ငှုံး၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာကာကို ကျင့်သုံးရာ၌ ကန့်သတ်ချက်များဖြစ်စေပြီး
ကိုယ်စားလုပ်လောင်းများက လုံးဆောင်ဆဲရေးသည့် စကားများကို သုံးနှုန်းနေခြင်းကို ရပ်စဲရာ၌
ထိရောက်ခြင်းမရှိပေ။

B မဲဆွယ်စည်းရုံးခြင်းဆိုင်ရာ စည်းကမ်းချက်များနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်

အစည်းအရုံးများ လွှတ်လပ်စွာ ဖွဲ့စည်းခွင့်နှင့် လွှတ်လပ်စွာ စုဝေးခွင့်တို့ကို ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာများတွင် အနည်းငယ်သာ ဖော်ပြထားသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံလုံး၏ အတိုင်းအတာဖြင့်ဆိုရသော ဤကိစ္စရပ်တွင် စိုးရိမ်ဖွှေယူများ ရှိနေသည်။ ပြည်ထောင်စု သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် အဖွဲ့အစည်းများ လွှတ်လပ်စွာ ဖွဲ့စည်းပိုင်ခွင့်၊ လွှတ်လပ်စွာ စုဝေးခွင့်နှင့် လွှတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ခွင့်နှင့် ရွေးကောက်ပွဲအတွက် အမိကကျသည့် အခွင့်အရေးများကို လျှော့ချထားသည့် တင်းကြပ်သော ပြောနဲ့ချက်များ ပါဝင်သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ပိုဒ်ခွဲခွင့် ရှိနေခဲ့ ၃၅၄ တွင် နိုင်ငံသားတိုင်းသည် (က) မိမိ၏ ယုံကြည်ချက်၊ ထင်မြောင်ပူးဆောင်ချက်များကို လွှတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်၊ ရေးသား ဖြန့်ဝေခွင့် (ခ) လက်နှက်မပါဘဲ ပြိုးချမ်းစွာ စုဝေးခွင့်၊ စီတန်းလှည့်လည်ခွင့်၊ အသင်းအဖွဲ့ သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းများ ဖွဲ့စည်းဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိရမည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။ ဤလုပ်ပိုင်ခွင့်များကို နိုင်ငံတော် လုပ်ခြေား၊ တရားဥပဒေ စိုးမိုးရေး၊ အများပြည်သူ အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် အများပြည်သူအကျိုးစွာ ပြောနဲ့ထားသည့် ဥပဒေများနှင့် မဆန်ကျင်လျှင် ဟူသော လိုအပ်ချက်ဖြင့် ကန့်သတ်ထားသည်။ ဤကန့်သတ်ချက် ပြောနဲ့ချက်များသည် အလွန်အလွန်ကျယ်ပြောလှုပြီး သာမန်လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ကျယ်ကျယ်ပြန်ပြန် တားဆီးထားကြသည်။

အဖွဲ့အစည်းဖွဲ့စည်းခွင့်²³ စုဝေးခွင့် ထုတ်ဖော်ခွင့်တို့ကို လျှော့ပါးစေသော ပြောနဲ့ထားသည့် ဥပဒေများ ရှိနေသေးသည်။ ဤဥပဒေများတွင် ပြိုးချမ်းစွာ စုဝေးခွင့်နှင့် ပြိုးချမ်းစွာ စီတန်းခွင့်အက်ဥပဒေ၊ နိုင်ငံတော် လျှော့ရှုက်ချက် အက်ဥပဒေ၊ မတရားအသင်းများ အက်ဥပဒေနှင့် အီလက်ထရောနစ် ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ရေး အက်ဥပဒေတို့ ပါဝင်သည်။ လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ချုပ်ထိန်းရာတွင် နိုင်ငံတော် အာကာဖိုင်များအပေါ် ဤဥပဒေများတွင် ပါဝင်သည်။

²³ UDHR ပိုဒ်ခွဲခွင့် ၂၁ (၁) တွင် လုပ်ငန်းသည် ပြိုးချမ်းစွာ စုဝေးခွင့်နှင့် အဖွဲ့အစည်း ဖွဲ့စည်းပိုင်ခွင့်ရှိသည် ဟု ဖော်ပြထားသည်။

အကြောင်းအရာများက လုပ်ပိုင်ခွင့်အများအပြား ပေးထားသော်လည်း ဤအက်ဥပဒေများကို ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်မှုကြောင့် ပြိုးချမ်းစွာ စုဝေးခွင့် ဖွဲ့စည်းခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ခွင့်တို့ကို ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်ရန် ကြိုးပမ်းမှုကြောင့် ပြည်သူပေါင်း ၁၀၀ ကော် အချုပ်ကျခဲ့ကြရသည်²⁴။ ယင်းအချက်သည် လူအခွင့်အရေးကို ချုပ်ခြုပ်ခြင်းဖြစ်ကြောင်း လူအသိင်းအပိုင်းတစ်ခုလုံးက ကျယ်ကျယ်ပြန်ပြန်လက်ခံထားပြီး ရွှေးကောက်ပွဲ မဲဆွယ်စည်းရုံးစဉ်အတွင်း အရပ်သားနှင့် နိုင်ငံရေးလုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ကျင့်သုံးရန် လွတ်လပ်ခွင့်အပေါ် ထိခိုက်စေခဲ့သည်။

UEC က မဲဆွယ်စည်းရုံးပဲအတွက် စည်းကမ်းချက်ဖြစ်သော ညွှန်ကြားချက် အမှတ် ၁/၂၀၁၄ ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ညွှန်ကြားချက်ထဲတွင် ပါဝင်သည့် စည်းမျဉ်းများသည် မဲဆွယ်စည်းရုံးရေး လွတ်လပ်ခွင့်ကို ကန့်သတ်ရန် အလွန်အမင်း ပြဌာန်းထားသော၊ ထုတ်ပြန်ထားသော၊ ဥပဒေကြောင်းအရ လုံလောက်သော အချက်များဖြစ်သည်။ မဲဆွယ်စည်းရုံးမှုများအတွက် ပုံစံလေးမျိုး၊ သတ်မှတ်ပေးထားသည့်၊ သတ်မှတ်ထားသော နေရာတွင် မဲဆွယ်စည်းရုံးခြင်း၊ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများအနေဖြင့် စကားပြောရန် လုညွှားလည်သွားလာသည့် ရွှေ့ပြောင်း မဲဆွယ်စည်းရုံးခြင်း၊ ထုတ်ပြန်ကြရှာသည့် မီဒီယာကို အသုံးပြုခြင်းနှင့် စာရေးသားထုတ်ဝေခြင်းတို့ပင်ဖြစ်သည်။ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းအဖြစ် ပါဝင်ယူဉ်ပြိုင်ခွင့်ကို အတည်ပြုသည့် ၁၅ ရက်အတွင်း ကိုယ်စားလှယ်လောင်းသည် မဲဆွယ်စည်းရုံးမှုများလုပ်ရန် ခွင့်ပြုချက်အတွက် သက်ဆိုင်ရာ ကော်မရှင်ခွဲထံ လျှောက်ထားရမည်။ မဲဆွယ်မှုများပြုလုပ်ရန်နေရာများနှင့် ရွှေ့ပြောင်းမဲဆွယ်စည်းရုံးမှုများအတွက် အသေးစိတ် အစီအစဉ်များကို တင်ပြရမည်ဖြစ်ပြီး လူပုဂ္ဂိုလ်မှု မပြုလုပ်မီ ကြိုတင်ခွင့်ပြုချက်များကို သေချာ ရယူထားရမည်။ သို့သော ရွှေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အာကာပိုင်များက သတိပေးချက်ပေးရန် လိုအပ်ချက်များအတွက် ယော်ယျာအားဖြင့် လျှော့ပေါ်ပေးသည့် ချဉ်းကပ်နည်းကို အသုံးပြုခဲ့ပြီး လိုအပ်သည့် လုပ်ရုံးလုပ်စဉ်များဖြင့် ထုတ်ပေးသည်၊ အထူးသဖြင့် အကြောင်းကြားရမည့် ကာလများကို အကျဉ်းချုံးခြင်းဖြစ်သည်။

ရွှေးကောက်ပွဲ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများအတွက် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ခွင့်ကိုလည်း ကန့်သတ်ထားသည်။ မဲဆွယ်စည်းရုံးရေးဆိုင်ရာ ညွှန်ကြားချက်အရ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများသည် ငင်းတို့၏ မိန့်ခွဲးများနှင့် ထုတ်ပြန်ထားသည့် လက်ကမ်းစာတောင်များ၊ ပိုစတာများတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအကြခံဥပဒေ၊ ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်၏ စည်းလုံးညီညာတ်မှု သို့မဟုတ် တပ်မတော်၏ ရုက်သိက္ခာကို ထိပါးစေခြင်း မပြုရ။ လူမျိုး၊ သို့မဟုတ် ဘာသာနှင့် ပတ်သက်ပြီး ပဋိပက္ခများဖြစ်စေရန် ဆွေပေးသည့် စကားများကို မပြောရသကဲ့သို့ ပြုပြင်သက် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများ၏ ရုက်သိက္ခာကို ညီးနမ်းစေအောင် မပြုလုပ်ရကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။

C မဲဆွယ်စည်းရုံးရန်အတွက် ဘဏ္ဍာဇား

²⁴ မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူအခွင့်အရေးများ၏ အကြောင်းအရေး မှုများ၏ အတွက်အတွေ့ စုဝေးမှု၊ အတွင်းရေးမှုများ၏ အစီရင်ခံစာ၊ A/70/332

ကိုယ်စားလှယ်လောင်း တစ်ဦးချင်းစီအတွက် ရွှေးကောက်ပွဲတွင် အသုံးပြုရန် (ခန့်မှန်းခြေ ယူရှိ ဂျောက်) မြန်မာင့် သိန်း ၁၈၀ ကို သတ်မှတ်ထားပေးသည်။ USDP နှင့် NLD တို့မှလွှဲ၍ အခြား ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် ပါတီအများစုက ဤပေးကောက်သည် လုံလောက်သည်ထက်ပင် ပိုမြန်မာင့်သေးသည်။ အများအားဖြင့် ထိုမျှ ကုန်ကျေမည်မဟုတ်ဟု ယူဆခဲ့သည်။ သို့သော် နိုင်ငံရေးတွင် ပါဝင်ဆွေးနွေးသူအချို့က အခြားပါလီမန်လွှုတ်တော်များအတွက် မဲဆန္ဒနယ်များသည် သေးငယ်သော်လည်း အရွယ်အစားကြီးမားသည့် မြို့နယ် လေး၊ ပါးမြို့နယ် ပါဝင်သည့် မဲဆန္ဒနယ်များရှိသည့် အမျိုးသားလွှုတ်တော်အတွက် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများအတွက်မူ ထိုကန့်သတ်ချက်သည် နည်းလွန်းသည်ဟု ယူဆကြသည်။

အသုံးစရိတ် အသေးစိတ်မှတ်တမ်းများကို ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများကို ရွှေးကောက်တော့မည်ဟု ကြော်သည့်ရက်မှစ၍ ရက်ပေါင်း ၃၀ အတွင်း တင်ရမည်။ မေတ္တာဖြင့် လူဗျာများ မပါဝင်ပါ။ ကိုယ်စားလှယ်များကိုယ်စား နိုင်ငံရေးပါတီများ၏ သုံးစွဲမှုကို တစ်သီးပုဂ္ဂိုလ် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများ၏ ပြန်လည်ပေးပို့သော အသုံးစရိတ်များထဲတွင် အသေးစိတ် ဖော်ပြုမည်ဖြစ်သော်လည်း မဲဆွေးနည်းရုံးသည့် ကာလအတွင်း ဆောင်ရွက်သည့် စာရင်းရှင်းတမ်းအသေးစိတ်ကို နိုင်ငံရေးပါတီများမှ တင်ပြရန် မလိုအပ်ပေ။ ငှါးတို့၏ တရားဝင်တာဝန်မှာ နှစ်စဉ် စာရင်းများကို တင်ပြရန်ပင်ဖြစ်သည်။ ရွှေးကောက်ပွဲအတွက် အသုံးစရိတ်ကို တင်ရန် ပျက်ကွွက်ပါက ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများသည် အရည်အချင်းမပြည့်မီတော့ပေ။ သို့လိုသည်မှာ ၂၀၂၀ တွင်ကျင်းပမည့် ရွှေးကောက်ပွဲအတွက် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများအဖြစ်မှုလည်း ထုတ်ပယ်ခံရမည်ဖြစ်သည်။ သို့သော် ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အန်နှစ်ရီလ ၁၈ ရက်နေ့တွင် ပြည့်ထောင်စုလွှုတ်တော်က ရွှေးကောက်ပွဲ အက်ဥပဒေ တတိယအကြိမ် ပြင်ဆင်ချက်၊ ၇/၂၀၁၆ ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့ပြီး ငှါးထဲတွင် အရည်အချင်း မပြည့်မီခြင်းသည် လက်ရှိ လွှုတ်တော်ကာလအတွက်သာဖြစ်သည်ဟု လျှော့ချပေးခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် အရည်အချင်းမပြည့်မီကြောင့် ပိုတ်ဆိုတားမှုကို လျှော့ကျသွားစေသည့် ထိရောက်မှ ရှိခဲ့သည်။

ကိုယ်စားလှယ်ပေါင်း ၁၇၅ ဦးနှင့် ရွှေးကောက်ပွဲ အေးဂျင့်ပေါင်း ၃၂ ခုတို့သည် ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ရွှေးကောက်ပွဲများအတွက် အရည်အချင်းမပြည့်မီသူများအဖြစ် အကြံပြုခံခဲ့ရသည်။ ငှါးတို့ထဲရှိ မည်သူ့ကိုမ ရွှေးကောက်ခဲ့ခြင်းမရှိခဲ့ပေ၊ ထို့ကြောင့် မည်သည့်နေရာကိုမ မဆုံးရှုံးခဲ့ပေ။ ထိုကိစ္စရပ်များသည် အောက်ဖော်ပြပါ ကိစ္စရပ်များမှ ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်- ရန်ကုန် ကိုယ်စားလှယ်လောင်း ၃၄ ဦးနှင့် ရွှေးကောက်ပွဲအေးဂျင့် ၃ ခု၊ ပဲခူး ကိုယ်စားလှယ်လောင်း ၆ ဦး၊ ဧရာဝတီတိုင်း ကိုယ်စားလှယ်လောင်း ၂၀ ဦးနှင့် ရွှေးကောက်ပွဲအေးဂျင့် ၅ ခု၊ ချင်း ကိုယ်စားလှယ်လောင်း ၁ ဦး၊ စစ်ကိုင်း ကိုယ်စားလှယ်လောင်း ၁ ဦးနှင့် ရွှေးကောက်ပွဲအေးဂျင့် ၁ ခု၊ မွန်လေး ကိုယ်စားလှယ်လောင်း ၁၇ ဦးနှင့် ရွှေးကောက်ပွဲအေးဂျင့် ၃ ခု၊ မကွေး

ကိုယ်စားလှယ်လောင်း ၆ ဦးနှင့် ရွှေးကောက်ပွဲအေးဂျင့် ၁ ခါ၊ ရှမ်း ကိုယ်စားလှယ်လောင်း ၂၇ ဦးနှင့် ရွှေးကောက်ပွဲအေးဂျင့် ၈ ခါ၊ မွန်ပြည်နယ် ကိုယ်စားလှယ်လောင်း ၅ ဦးနှင့် ရွှေးကောက်ပွဲအေးဂျင့် ၂ ခါ၊ တန်သံဃာရီ ကိုယ်စားလှယ်လောင်း ၇ ဦးနှင့် ရွှေးကောက်ပွဲအေးဂျင့် ၃ ခါ၊ ကယား ကိုယ်စားလှယ်လောင်း ၂၃ ဦးနှင့် ရွှေးကောက်ပွဲအေးဂျင့် ၂ ခါ၊ ကချင် ကိုယ်စားလှယ်လောင်း ၂၅ ဦးနှင့် ရွှေးကောက်ပွဲအေးဂျင့် ၄ ခါ၊ ရရှိပါ ကိုယ်စားလှယ်လောင်း ၃ ဦး။ ကရင်ပြည်နယ်နှင့်နေပြည်တော်တွင် ထိကိစ္စရပ်မျိုး မရှိခဲ့ပေ။ ကြုအစီရင်ခံစာကို ရေးသားချိန်တွင် ကြုကိစ္စရပ်များနှင့် ပတ်သက်၍ မည်သည့်ဆုံးဖြတ်ချက်မှ မချမှတ်ရသေးပါ။

IX. ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပမှ ရွှေးကောက်ပွဲ လေ့လာမှု

A ပြည်တွင်းမှ လေ့လာသူများ

ရွှေးကောက်ပွဲအပြီး UEC မှ ပေးထားသော အချက်အလက်များအရ UEC သည် နိုင်ငံတော်နှင့် ကော်မရှင်ခွဲအဆင့်များတွင် အဖွဲ့အစည်းပေါင်း ၅၂ ခုကို ကိုယ်စားပြုသော ပြည်တွင်းမှ လေ့လာသူပေါင်း ၁၁၄၄၅ ဦးကို တရားဝင် လက်ခံထားခဲ့သည်။ ကြုအဖွဲ့အစည်းများတွင် အလွန်သေးငယ်သော အောက်ခြေလှုတန်းတား အဖွဲ့များနှင့် အေားအဖွဲ့များအပါအဝင် လေ့လာမှုပေါင်းများစွာ ပြုလုပ်ရန် တစ်နိုင်ငံလုံးတွင် နှိပ်ဆက်မှုများ ရှိခဲ့သော PACE ကဲ့သို့ အဖွဲ့အစည်းကြီးများလည်း ပါဝင်ခဲ့သည်။ PACE ကလည်း မဲဆွယ်စည်းရုံးရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ရွှေးကောက်ပွဲမတိုင်မီ အစီရင်ခံစာများကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

ထိုအပြင် အဖွဲ့အစည်းပေါင်းများစွာကလည်း မီဒီယာ တောင့်ကြည့်ကွပ်ကဲမှု၊ ကျား/မန္တော်း၏ သီးသန့် လေ့လာခြင်းနှင့် လူငယ်များကို ဦးစားပေး၍ လေ့လာခြင်းဟူ၍ ခေါင်းစဉ်များစွာတပ်ပြီး လေ့လာခဲ့ကြသည်။

ရွှေးကောက်ပွဲနေ့တွင် ပြည်တွင်းလေ့လာသူများအတွက် မည်သို့ စီစဉ်ဆောင်ရွက်ထားသည့်နှင့် ပတ်သက်ပြီး မသေချာသည့်အခြေအနေများလည်း ရှိခဲ့သည်။ တစ်နေရာတည်းတွင် ကြည့်ရှုလေ့လာခြင်း (ပြည်တွင်းလေ့လာသူများ ဖြစ်စေချင်သည့်ပုံစံ) သို့မဟုတ် တစ်နေရာမှ တစ်နေရာသို့ ရွှေးကြောင်း၍ လေ့လာကြည့်ရှုခြင်း မည်သည့်အရာကို UEC အနေဖြင့် ဆောင်ရွက်ပေးရမည်ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်းမသိပေ။ ကြုကိစ္စရပ်အတွက် မဲရုံး အရာရှိများအား လုပ်ဖို့ခွင့်ပေးလိုက်ပြီး EU EOM ၏ ရှာဖွေတွေ.ရှိချက်များအရ (အောက်တွင် ကြည့်ပါ) ပြည်တွင်းမှလေ့လာသူများသည်လည်း လုပ်ငန်းစဉ်များကို ယော်ယျားဖြင့် ဝင်ရောက်ကြည့်ရှုခွင့် ရှိခဲ့သည်။

B နိုင်ငံတကာမှ လေ့လာသူများ

ယခုတစ်ကြိမ်သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံတကာမှ လေ့လာသူများကို လေ့လာခွင့်ပြုသော ပထမဆုံးအကြိမ်ဖြစ်သည်။ UEC က အဖွဲ့အစည်း ၆ ခုမှ နိုင်ငံတကာမှ လေ့လာသူပေါင်း ၄၆၈ ဦးကို လက်ခံခဲ့ပြီး အကြီးဆုံး အဖွဲ့အစည်း ၃ ခုမှာ EU EOM၊ Carter Center နှင့် Anfreil တို့

ဖြစ်သည်။ ထိုအပြင် သံရုံးအဖွဲ့ ၃၆ ဖွဲ့မှ လေ့လာသူပေါင်း ၅၂၆ ဦးအပြင် ရွှေးကောက်ပွဲကုန်းပေးသူများထဲမှ ၁၈၃ ဦးကိုလည်း လက်ခံခဲ့သည်။

X. පිළියාත්මක රුහුණාග්‍රැඩුම්පා:

A. ටිමීයා ලෙසන

မြန်မာနိုင်ငံ၏ မီဒီယာလောကသည် စစ်တပ်အုပ်ချုပ်စဉ်အတွင်း တင်းတင်းကြပ်ကြပ်
ထိန်းချုပ်ထားမှုများကို တဖြည်းဖြည်း ဖြေလျှော့ပေးကာ ၂၀၁၁ ခုနှစ်မှစတင်၍၍
ပြောင်းလဲလာသည်ကို တွေ့ရသည်။ ကြိုတင်ထုတ်ဝေခြင်းမပြုမီ ဆင်ဆာဖြတ်ခြင်းကို ၂၀၁၂ ခုနှစ်
သုဂ္ဂတ်လတွင် ဖျက်သိမ်းခဲ့ပြီးဖြစ်ကာ သတင်းထောက်များနှင့် တရေးသူများအပါအဝင်
နိုင်ငံရေးသမားများစွာကိုပါ ဆက်လွှတ်ပေးခဲ့သည်။ ရလဒ်အာဖြစ် အားမာန်အပြည့်ဖြင့်
မီဒီယာများသည် ပုဂ္ဂလိကပိုင် သတင်းစာကုမ္ပဏီများအဖြစ် ထွက်ပေါ်လာပြီး
အွန်လိုင်းမီဒီယာပေါင်းများစွာလည်း ထွက်ပေါ်လာသည်။ ထိုအပြင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် SIM
ကတ်များ၏ ပျော်နှုန်းကို လျှော့ချေပေးသည့်အတွက် မိုဘိုင်းဖုန်းပျော်နှုန်းများ
သိသိသာသာလျှော့ကျသွားခဲ့ပြီး အင်တာနက်အသုံးပြုသူများ မြင့်တက်လာကာ မိုဘိုင်းဖုန်း၏
ထိုးဖောက်မှုသည် အလျင်အမြန်ဖြင့် တိုးတက်လာခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် ဖွေ့စ်သွာ်အသုံးပြုမှု
ဖြစ်သည်။

သို့သော မီဒီယာလွှတ်လပ်ခွင့် ရှိလာပြီဟု ခံစားရသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံသည် အခြား
ပြင်းထန်သော စိန်ခေါ်မှုများကို ခံနေရဆဲဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတော်၏
သတင်းထုတ်ပြန်ရေးမီဒီယာသည် အချက်အလက်များ ရရှိရာ အမိကရင်းမြစ်ဖြစ်ပြီး အထူးသဖြင့်
ကျေးလက်ဒေသများတွင် ဒေသခံ အသိင်းအရိုင်းမှ လုပ်ကိုင်သည့် ပို၍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သော
မီဒီယာမရှိသောကြောင့် နိုင်ငံတော်မှ ထုတ်လွှင့်မှုသည်သာ အမိကရင်းမြစ်ဖြစ်သည်။
သတင်းထုတ်ပြန်ရေးကဏ္ဍတွင် မီဒီယာအုပ်စုအသစ်များ ဝင်ရောက်လာခဲ့သော်လည်း²⁵ အဓိက
ပြည်တွင်း ရုပ်မြင်သံကြားနှင့် ရေဒီယို အသံလွှင့်ဌာနများ ကိုမှ နိုင်ငံတော်၊ စစ်တပ် သို့မဟုတ်
အာကာရပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် နီးစပ်သည့်အသိင်းအရိုင်းများမှ ချုပ်ကိုင်ထားဆဲဖြစ်သည်။
နိုင်ငံတော်ပိုင်မြန်မာရေဒီယိုနှင့် ရုပ်မြင်သံကြား (MRTV)သည် တစ်နိုင်ငံလုံးသို့ ထုတ်လွှင့်နေသော
အရေးအကြီးဆုံး သတင်းထုတ်ပြန်ရေး ကြာနဲ့ခွဲတစ်ခုအဖြစ် ယူဆရသည်။²⁶

၂၀၄ ကတည်းက မီဒီယာအဖွဲ့အစည်းပေါင်းများစွာနှင့် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ခွင့်ကို ထောက်ခံများစွာကြောင့် မီဒီယာလောကတွင် ယိုယျားနေမှရိုကြောင်း သွန်ပြနေသည်။

²⁵ အခမဲ့ လေလိုင်းMNTV - မြန်မာနိုင်သား TVနှင့် SkyNet၏ ဂိုင်ရှင်ဖြစ်သူ ရွှေသံလွင် မီဒီယာသည် အခပေါ် ရိုက်တောနနယ်များကို ဖန်ဆိုသဖြစ်သည်အပ်ငါး ရွှေ FM ကို ထတ်လွင်သူလည်း ဖြစ်သည်။

²⁶ MRTV သည် ပြန်ကြားရေး ဝန်ကြီးဌာန၏ တိုက်ရိုက်ထိန်းချုပ်မှုအောက်တွင် နှစ်ပေါင်းများစွာကြာ ရှိနေခဲ့သည်။ နှစ်ပေါင်းများစွာပင် ရင်းက MRTV-2 (ယခ စစ်တင်ထိုင် မြေဝတီ)၊ MRTV-3 (ယခ MITV - မြန်မာနိုင်ငံတေကာ TV) နှင့် MRTV-4 (နိုင်ငံတော်မှ တစ်စိုက်ရိုင်) ကဲ့သို့ ရင်း၏ လက်အောက်ခံ ချိန်ဖုန်းများကို ဖုန်တီးခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ပါလီမန်လွှာတိတော် ချိန်ဖုန်း၊ နိုင်ငံတော် တိုင်းရှင်းသားများ ချိန်ဖုန်းတို့အပါအဝင် ချိန်ဖုန်းပေါင်းများစွာကို ဒစ်ဂုဏ်တယ်ပက်ကျော်များမှဆင် ထုတ်လွှင့်လှုပ်ရှုခဲ့သည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူအခွင့်အရေးအခြေအနေများနှင့် ပတ်သက်သော UN Special Rapporteur²⁷နှင့် UN Universal Periodic Review ၏ ဒုတိယ အကြီးများ အပါအဝင် လတ်တလော အစီရင်ခံစာများတွင် အရေးကြီးသည့် ထင်မြင်ယူဆချက်များကို ထုတ်ဖော်ပြောကြားသည့်ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဖြမ်းခြောက်မှု (သို့) အထူး စောင့်ကြည့်မှုကို ခံရကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။

ဒုက္ခာပေးမည်ဟု ဖြမ်းခြောက်မှု (သို့) အချုပ်ကျခံရမှုတို့ကြောင့် စစ်တပ်၊ အစွမ်းရောက် ဗုဒ္ဓဘာသာ၊ မွှတ်စလင်ဘာသာဝင်များ၏ အတိဒုက္ခာနှင့် အကျင့်ပျက်ခြစာမှုတို့ အပါအဝင် ရောင်းစဉ်ပေါင်းများစွာအပေါ် ကိုယ်တိုင် ဆင်ဆာဖြတ်သည့်ကိစ္စရပ်များ၊ ထိုကိစ္စများကို ထုတ်ပြန်ရန် ကြောက်ချုပ်မှုများ၊ မသေချာမှုများ၊ ဖြစ်စေခဲ့သည်။ EU EOM ၅၂ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများက ရွှေးကောက်ပွဲ မဲဆွယ်စည်းရုံးစဉ်အတွင်း ထိုသို့သော ကိစ္စရပ်မျိုးလည်း ရှိနေသေးကြောင်း အတည်ပြုခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အချုပ်ကျခံနေရသော စာနယ်ဇားသမား လက်ရှိ ၅ ဦးရှိပြီး ၄၈းတို့သည် ၂၁၁၄ ခုနှစ်တွင် စီရင်ချက်ချခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုအပြင် စစ်တပ်နှင့် လက်နှက်ကိုင်တော်လှန်ရေး အုပ်စုအကြား တိုက်ပွဲများကိုထောက်လွမ်းခဲ့သည့် သတင်းထောက်တစ်ယောက်သည် အဖမ်းခံခဲ့ပြီး ယခင်နှစ်က စစ်တပ်အချုပ်ခန်းထဲတွင် အသတ်ခဲ့ခဲ့ရသည်၊ ၇ နှစ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် သတင်းထောက်တစ်ယောက် ပထမဆုံး သေဆုံးခြင်းဖြစ်သည်။

၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် စာနယ်ဇားကောင်စီ (ကြားဖြတ်) က စာပေါ်စစ်ရေးနှင့် မှတ်ပုံတင်ရေးဌာနခွဲအောက်ရှိ မြန်မာနိုင်၏ ဆင်ဆာတည်းဖြတ်သည့်ဘုတ်အဖွဲ့ကို အသစ်အတားထိုးခဲ့သည်။ အစိုးရမှ အဆိုပြုထားသူများက ထိုအဖွဲ့ကို လွှမ်းမိုးနေသည်ဟု ကနိုင်း ဝေဖန်မှုများ ရှိသဖြင့် ထိုအဖွဲ့ကို ပုဂ္ဂလိက မီဒီယာနှင့် စာနယ်ဇားအဖွဲ့၏ ကိုယ်စားလှယ်များကိုပါ ထည့်သွင်းပြီး ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ကောင်စီသည် စာနယ်ဇားအဖွဲ့နှင့် ပူးပေါင်းကာ နိုင်ငံတော် ကျော်ဝတ်စည်းမျဉ်းကို မိတ်ဆက်ခဲ့သည်။ အမြှေတမ်းကောင်စီအား ၃ နှစ်ကြာပြီးနောက် အောက်တိုဘာလ ၂၁ ရက်နေ့တွင် ရွှေးကောက်တင်မြှောက်ခဲ့သည်။ သို့သော် ထိုကောင်စီတွင် လေးစားလောက်ဖွှေယ် စာနယ်ဇားသမားများ မရှိသည့်အပြင် ပြန်ကြားရေး ဝန်ကြီးဌာနက ဆက်လက်လွှမ်းမိုးနေသောကြောင့် ကောင်စီ၏ ဖွဲ့စည်းမှုသည် စိုးရိမ်ဖွယ် ဖြစ်ခဲ့သေးသည်။

B. မီဒီယာအတွက် ဥပဒေ အကြောင်း

မီဒီယာနှင့် ဆက်စပ်သောဥပဒေပေါင်းများစွာရှိပြီး နည်းဥပဒေများသည်လည်း ရှေးခေါ်က ပုံစံများထက်စာလျှင် တဖြည်းဖြည်းပြောင်းလဲလာသည်၊ သို့သော် ကိစ္စရပ်များစွာတွင်

²⁷ UN လူအခွင့်အရေးကောင်စီ၊ မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူအခွင့်အရေး အကြောနေများနှင့် ပတ်သက်သော Special Rapporteur ၏ အစီရင်ခံစာ၊ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၂၁၊ ရရှိနိုင်မည့်နေရာမှ <http://www.ohchr.org/EN/countries/AsiaRegion/Pages/MMIndex.aspx>

UN လူအခွင့်အရေးကောင်စီ၊ နိုင်ငံအလိုက် အလုပ်ကျသုံးသပ်ခြင်း၊ အနှစ်ချုပ်အချက်အလက်များကို <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/MMSession23.aspx>

မြန်မာ ၂၀၁၅၊ ရရှိနိုင်သည့်နေရာမှ

ტိ: ბირდუმა გრიფი: გრიფი ცენტ: ცენტ ლაპარა ლაპარა ლაპარა
ლაპარა ლაპარა ლაპარა ლაპარა ლაპარა ლაპარა ლაპარა ლაპარა ლაპარა

ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေတွင် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ခွင့်ကို ဟန်တားရန် အသုံးပြုသော အတင်းကြပ်ဆုံး နည်းဥပဒေ သတ်မှတ်ချက်များစွာ ပါဝင်သည်။ ဂင်း၏ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ ပြောန်းချက်ပေါင်းများစွာ၊ အထူးသဖြင့် နိုင်ငံတော်အား အကြည်ညိုပျက်အောင်ပြုသည့် ပြောန်းချက်များ (ပိုဒ်ခွဲ ၁၂၄ က နှင့် ၅၀၅ ခ)၊ ဘာသာရေးကို စောကားမှု (ပိုဒ်ခွဲ ၂၉၅ က ၂၉၈) နှင့် အသရေ့ချက်မှု (ပိုဒ်ခွဲ ၄၉၉ - ၅၀၂) ရှိ ပြောန်းချက်များသည် စာနယ်ဇုံးသမားများနှင့် ဆန္ဒထုတ်ဖော်သူများအတွက် ဖြိမ်းခြောက်မှု ဖြစ်စေသည်။ ထို့အပြင် ၁၉၉၃ တရားဝင် လုပ်ချောင်း အက်ဥပဒေ၊ ၁၉၅၀ အရေးပေါ် ပြောန်းချက် အက်ဥပဒေ၊ ၂၀၀၄ အီလက်ထရောနစ်လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ဥပဒေနှင့် ၂၀၁၃ ဆက်သွယ်ရေး အက်ဥပဒေတို့အပါအဝင် အေား မိမိယာနှင့် ဆက်စပ်နေသော ဥပဒေများတွင် ပြစ်မှုဆိုင်ရာ အကျိုးဆက်ပေါင်းများစွာ ဖြစ်စေသည့် ပြောန်းချက်များစွာ ပါဝင်သည်။

ရွှေးကောက်ပွဲ နီးကပ်လာချိန်အတွင်း ဖော်သွေ့တ်အသုံးပြုသူပေါင်းများစွာသည်လည်း ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ပြစ်ဒက်များဖြင့် ထိန်းသိမ်းခဲ့ခဲ့ရသည်။ အသုံးပြုသူ အနည်းဆုံး လေးရှိုးသည် အသရေယာက်မှုဟူသော အချက်ဖြင့် စွပ်စွဲခဲ့ခဲ့ရပြီး အထူးသဖြင့် စစ်ဆေးချင်အပါအဝင် စစ်တပ်က ငြင်းတိုကို ဖော်ကားသော ပို့စ်များကို တင်သည်ဟု၍ စွပ်စွဲထားသည်။

အမှုတွဲများတွင် စစ်တပ်၏ ယူနိဖောင်းအသစ်ကို အောင်ဆန်းစဉ်သိ၏ လုံခြုံရည် ထမ္မအဖြစ်
ပြထားသည့်ပုံကို ကြိုက်ခြင်း၊ သူမ၏ လုံခြုံရည်ကို အရာရှိများကို ဦးခေါင်းတွင် ဝတ်ဆင်သည်ဟု၍
အကြံပြထားသည့် ထွေငြော့ထားသော ပိုစ်များကို ကြိုက်ခြင်းတုံးပါဝင်သည်။ အောက်တိုဘာလ ၁၂
ရက်နေ့တွင် NLD ၏ လုပ်ရားသုတစ်ညီးဖြစ်သူ ရောစန္ဒတွန်းအား ဆက်သွယ်ရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေ
ပိုဒ်ခွဲ ဖြစ်ပါသည်။ အရ တရားခွဲထားပြီး နောက်ပိုင်းတွင် ရာဇ်သတ်ကြီးပုံမှန် ပိုဒ်ခွဲ ရှုက်
အသရောက်မှဖြင့် တရားခွဲခဲ့သည်။ ဆက်သွယ်ရေး ဥပဒေတွင် အချိပ် ၃ နှစ် ကျခံစေသည်အထိ

²⁸ မြန်မာနိုင်ငံအပ် Universal Periodic Review နှင့်ပတ်သက်ပြီး ဆက်စပ်တင်ပြချက်ကို
<https://www.article19.org/data/files/medialibrary/37916/ARTICLE-19,-MJA,-MJN-&-MJU-Joint-Submission-to-the-UPR-of-Myanmar.pdf> နှင့် <http://www.pen-international.org/wp-content/uploads/2015/03/PEN-Myanmar-Submission-23rd-Session-FINAL.pdf> တွင် ကြည့်နိုင်ပါသည်။

ပြစ်အက်ပါရှိသည်။ အလားတူ ပြောန်းချက်ကိုလည်း အခြားကိစ္စရပ်နှစ်ခုတွင် အသုံးပြုခဲ့သည်။ အောက်တိုဘာလ ၁၄ တွင်၊ ကယ်ဆယ်ရေးလုပ်သား ပက်ထရစ်ခွန်ဂျလီးသည် စစ်ဦးစီးချုပ်၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို ထိခိုက်စေသည့် ခါတ်ပုံများကို မျှဝေသည်ဟု စွဲပွဲပြီးနောက် ထိန်းသိမ်းခံခဲ့ပြီး နိုဝင်ဘာလ ၅ ရက်နေ့တွင်လည်း ကဗျာဆရာတစ်ဦးဖြစ်သူ မောင်ဆောင်းသည် သူ၏ လိပ်အကိုဒ်တွင် သမွှတ်၏ပုံကို တက်တူးထိုးထားသည်ဟု ရေးသားထားသည် လက်ဗျာတစ်ပုံကို တင်ထားပြီးနောက် သိတင်းပတ်ပေါင်းများစွာ ပုန်းကွယ်နေရာမှအဖမ်းခံခဲ့ရသည်။

အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်း နိုင်ငံရေးလုပ်ရှားသူများနှင့် အတိုက်အခဲများကို ပုံးပိုးပေးသူများက တိုင်ကြားသည့် ကိစ္စရပ်များတွင် ဧရာဝတီတိုင်းရှိ USDP အတွင်းရေးမျိုးက အောက်တိုဘာလ ၂၀ ရက်နေ့တွင် NLD ခေါင်းဆောင်၏ ပုံကို ပုံ့ဖျက်ပြီး တင်သည့်အတွက် ဆက်သွယ်ရေးဥပဒေ ပို့ခွဲ ၆၆(ယ) ဖြင့်ပင် စွဲပွဲခံခဲ့ရသည်။ သူ့အား အာမခံဖြင့် လွှတ်ပေးခဲ့သော်လည်း နိုဝင်ဘာလ ၂၅ ရက်နေ့တွင် ပြန်လည်အဖမ်းခံခဲ့ရသည်။

ရွေးကောက်ပွဲကျင်းပအပြီး နှစ်ပတ်အကြာတွင် ရန်ကုန် ကျော်ပုံနှင့်တိုက်၏ ပိုင်ရှင်ဖြစ်သူ ဦးကျော်ကျော်နှင့် သူ၏ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်လေးဦးတို့သည် ၂၀၁၄ ပုံနှင့်နှင့် ထုတ်ဝေရေးအက်ဥပဒေအရ နိုင်ငံတော် လုံခြုံရေးကို ထိခိုက်စေသော အကြားအရာများကို ထုတ်ပြန်ခြင်းအတွက် ထိန်းသိမ်းခံခဲ့ရကာ အယူခံဝင်ပြီးနောက် တစ်ဦးလျှင် မြန်မာင့် ကျပ် ၁၀ သိန်း (ယုရှိ ၇၄၀) ကို အက်ဥပြားငွေအဖြစ် ပေးဆောင်ခဲ့ရသည်။ ရိုဟင်ရာဟုသော အသုံးအနှစ်များကို အသုံးပြုပြီး လူမျိုးစုအား ထင်ရှားသည့် တိုင်းရင်းသားအုပ်စုအဖြစ် ၁၉၅၀ နှင့် ၁၉၆၀ ခုနှစ်များတွင် အသုံးပြုခဲ့သော အစိုးရအရာရှိများထံမှ ကိုးကားချက်များပါဝင်သော ပြက္ဗီဒိန်ကို ထုတ်ပြန်ရန် စာချုပ်ချုပ်ဆိုပြီးနောက် ထောင်ထဲတွင် နှစ်နှစ် ကျခံခဲ့ရသည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင်လည်း ပါဝင်ဆောင်ရွက်သူများက လူမှုမြိမ်းယာများပေါ်တွင် မကြားခကဗောဖော်ပြုသော မွတ်စလင်ဆန္ဒကျင်ရေး လုံးဆော်သည့် ခံယူချက်များအပေါ် အစိုးရမှ ပြစ်တင်ဝေဖန်ခြင်းမျိုး မရှိကြားတို့လည်း EOM ထံ အထူးအလေးပေး ပြောပြုခဲ့သည်။

ရွေးကောက်ပွဲ ဥပဒေပေါင်းများစွာကို ပြောန်းထားပြီး ဖြစ်သော်လည်း မိမိယောက်တွင် ရွေးကောက်ပွဲ မဲဆွယ်စည်းရုံးမှုများ ပြုလုပ်ရာတွင် ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်ခြင်း မရှိပေ။ ထို့ကြောင့် အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် နိုင်ငံတော် အသိုင်းအစိုင်းများမှ ကျည့်ခဲ့သော ပုံနှင့်ကောင်းကြားဖြတ်အဖွဲ့က ရွေးကောက်ပွဲ လမ်းညွှန်စာအုပ်ကို အသေးစိတ်ဖော်ပြထားသော မိမိယောက်ပွဲအတွင်း ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်ခဲ့ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၄ ကျင့်ဝတ်စည်းမျဉ်းကိုလည်း ရွေးကောက်ပွဲအတွင်း ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်ခဲ့ဖြစ်သည်။ လမ်းညွှန်စာအုပ်ထဲတွင် ထပ်လောင်းပြောပြချက်အရ မိမိယောက်များသည် ဘက်မလိုက်သော၊ သမာသမတ်ကျပြီး မျှတသော အကြားအရာများကို မိမိတို့၏ သတင်းများနှင့် လက်ရှိရေးရာ အစီအစဉ်များထဲတွင် ထည့်ရန် လိုအပ်သည်ဟု တင်းတင်းကြပ်ကြပ် သတ်မှတ်ထားပြီး ကျင့်ဝတ်အရလည်း ၄၈းတို့သည် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအတွင်း နိုင်ငံရေး ထင်မြောင်ချက်ပေါင်းများစွာကို ပြောဆိုသင့်ကာ ပြည်သူတို့နှင့် သက်ဆိုင်သော ကိစ္စရပ်များတွင် လွှတ်လပ်ပြီး ပွင့်လင်းသော ငြင်းခုံမျိုးပြုလုပ်သင့်သည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။ ကောင်းစီသည် မိမိယောက်များ ပတ်သက်သော

ရွှေးကောက်ပွဲနှင့် ဆက်စပ်နေသည့် တိုင်ကြားချက်များကို အလုပ်ရက် သုံးရက်အတွင်း စပ်ဆေးဆုံးဖြတ်ရန် တာဝန်ရှိသည်။²⁹

သုဂ္ဂတ်လ ၂၇ ရက်တွင် UEC က မှတ်ပုံတင်ထားသော ပါတီတိုင်းအား နိုင်ငံတော်ပိုင် ရေဒီယိုနှင့် ရုပ်မြောင်သံကြားတွင် နိုင်ငံရေးကိစ္စရပ်များကို ထုတ်လွှင့်ရန် ၁၅ မိနစ်စာ အခမဲ့ ခွင့်ပြုမည်ဖြစ်ကြောင်းနှင့် စက်တင်ဘာလ ၉ ရက်နှင့် နိုဝင်ဘာလ ၆ ရက်အကြား နိုင်ငံတော်ပိုင်သတ်းစာများတွင် နေရာထည့်သွင်း ဖော်ပြပေးမည်ဖြစ်ကြောင်း ကြော်ခဲ့သည်။ သို့သော် ဆုံးဖြတ်ချက်များတွင် အာကာပိုင်များနှင့် စစ်တပ်ကို ဝေဖန်သည့်အပြုအမှုများကို ရောင်ကြည့်ရမည့် ကန္ဒာသတ်ချက်များစာရင်းနှင့် နိုင်ငံတော်ပြုကွဲမည့်၊ တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေးကို ထိနိုက်မည့် စကားများ သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေး အတွက် ဘာသာသာသနာကို အလွှာသုံးစားပြုသည့် စကားများအပေါ် ကန္ဒာသတ်ထားသည့် စာရင်းများ ပါဝင်ခဲ့သည်။ ထို့အပြင် သတ်မှတ်ထားသည့် ထုတ်လွှင့်မည့်ရက် မတိုင်မီ အနည်းဆုံး ၇ ရက်ကြိုတင်၍ ပြောမည့်စကားများကို UEC ထံပေးပို့ ခွင့်ပြုချက် ရယူထားရသည်။

နိုင်ငံတော်ပိုင် ရုပ်မြောင်သံကြားတွင် နိုင်ငံရေးကိစ္စရပ်များကို ထုတ်လွှင့်ရန် အခွင့်အရေး ရေးခြင်းကြောင့် မှတ်ပုံတင်ထားသည့် ပါတီပေါင်း ၉၁ ခုအနက် ၈၅ ဗွဲဗူးအကျိုးရရှိခဲ့ကြောင်း EU EOM ထံ အကြောင်းကြားခဲ့ကြသည်။ သို့သော် နိုင်ငံတော်ပိုင် မီဒီယာက အတိယအကြိမ်ထုတ်လွှင့်မှုများကို တစ်နိုင်ငံလုံးတွင် ထုတ်လွှင့်သော လိုင်းဖြစ်သည့် MRTV မှ ထုတ်လွှင့်ရမည့်အစား ဒစ်ဂျီတယ် ပါလီမန်လွှတ်တော် ချိန်နယ်တွင်သာ ထုတ်လွှင့်ရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။ ထို့အပြင် နိုင်ငံတော်မှ ရန်ပုံငွေ ပုံပိုးပေးထားသော သတင်းစာနှင့်စောင်လုံးကလည်း မဲဆန္ဒရှင်များ မဲပေးရမည့် ယဉ်ပြုင်သူများနှင့် ပတ်သက်သော အချက်အလက်များကို ချို့၍ ပထမအကြိမ်ထုတ်ပြန်ချက်အပြီး ပါတီများ၏ တင်ပြချက်များကို ထုတ်ပြန်ပေးခြင်းကိုလည်း ရုပ်သိမ်းခဲ့သည်။

C. မီဒီယာများကို စောင့်ကြည့်ကွပ်ကဲရာ၌ ရှာဖွေတွေ့ရှုချက်များ

EU EOM က ငြင်း၏ အရည်အချင်းရော အရည်အသွေးပါ ပြည့်စုံသော မီဒီယာများအပေါ် စောင့်ကြည့်မှုကို အောက်တို့ဘာလ ၁ ရက်နေ့တွင် စတင်လုပ်ဆောင်ခဲ့ပြီး ရုပ်မြောင်သံကြား ချိန်နယ် ၅ ခု³⁰ ရေဒီယို အသံလွှင့်ဌာန ၈ ခု³¹နေ့စဉ်သတင်းစာ ၧ စောင်³²၊ အပတ်စဉ် သတင်းစာ ၄ စောင်နှင့်³³ အခွန်လိုင်းမီဒီယာ ၂ ခု³⁴တို့တွင် အထူးအာရုံးစုံရှိရေး စောင့်ကြည့်ခဲ့သည်။

²⁹ သတင်းမီဒီယာကောင်စီသည် Voice သတင်းစာနှင့်ပတ်သက်သော ပုံမှန်မဟုတ်သည့် တိုင်ကြားချက်တစ်စောင်ကို လက်ခံ ရရှိခဲ့သည်။

³⁰ MRTV1 MRTV 4 (နိုင်ငံတော်ပိုင်)၊ မြေဝတီ တို့ (စစ်တပ်ပိုင်) နှင့် DVB နှင့် MNTV (ပုဂ္ဂလိက)

³¹ မြန်မာ့ရေဒီယို (နိုင်ငံတော်ပိုင်)၊ ချေယ်ရီ FM၊ ပဲ့ဗြာမြား FM၊ မွှေ့လေး FM၊ ရွှေ FM (ပုဂ္ဂလိက) နှင့် BBC Radio Free Asia နှင့် Voice of America (နိုင်ငံဗြားမှ ဝန်ဆောင်မှုပေးသည့် အသံလွှင့်ဌာနများ)

³² ကြော်မှု၊ မြန်မာ့အလင်း (နိုင်ငံတော်ပိုင်)၊ Eleven၊ Democracy Today၊ Standard Time၊ Voice နှင့် 7 Days (ပုဂ္ဂလိက)

³³ Eleven၊ Myanmar Times၊ Voice နှင့် 7 Days (ပုဂ္ဂလိက)

³⁴ www.irrawaddy.org, www.mizzima.com

EU EOM ၏ မိဒီယာများအပေါ် စောင့်ကြသည့်မှုအာရ အခါး။ သောမိဒီယာများကသာ မဲဆန္ဒရှင်များကို အကူအညီဖြစ်စေသည့် ကြံးတင်သိရှိထားသည့် ရွေးချယ်ရန်စာရင်းများကို အပြည့်အဝ ထုတ်ပြန်ထားကြောင်း တွေ့ရသည်။ ဗုံးမြို့သေးသဲ ကန့်သတ်ချက်ဖြင့်သာ ရှိနေသော စွမ်းဆောင်ရည်ကြောင့် မဲဆွယ်စဉ်းရုံးရေးများကို နိုင်ငံတော်အဆင့် ထင်ထင်ရှားရှားလုပ်ဆောင်သော်လည်း ပြည့်တွင်းမိဒီယာအများစုသည် အပြည့်အစု ဖော်ပြနိုင်ခြင်းမရှိပေါ်။

MRTV မြန်မာ့ရေဒီယို၊ သတင်းစာများဖြစ်ကြသည့် ကြေးမှု နှင့် မြန်မာ့အလင်း တို့အပါအဝင် နိုင်ငံတော်မှ ငွေကြေးပုံးပေးထားသော မိဒီယာတို့သည် ပြည့်သူများအတွက် အရေးပါသည့် ရင်းမြှုပ်များဖြစ်သော်လည်း နိုင်ငံရေးနှင့်ပတ်သက်သော ရင်းမြှုပ်များကို လုံလုံလောက်လောက် ဖော်ပြခြင်းမရှိပေါ်။ ယင်းအစား ရင်းတို့သည် UEC နှင့် အာကာရ ပါတီများ၏ လုပ်ရှားမှုများ အထူးသဖြင့် သမွတ်နှင့်ပတ်သက်သော လုပ်ရှားမှုများကို အထူးအလေးထားပြီး ဖော်ပြခဲ့သည်။

အထူးအရေးကိုးချိန်အတွင်း နိုင်ငံ၏ အမိက ချုန်နယ်တွင် လက်ရှိအစိုးရ၏ အုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင် နိုင်ငံ၏ တို့တက်မှုများကို အလေးပေးပေး ဖော်ပြသော သီချင်းများနှင့် အစီအစဉ်ပေါင်းများစွာတွင် သမွတ်သည် မကြာခကာပါဝင်သည်ကို တွေ့ရသည်။ မဲဆွယ်စဉ်းရုံးစဉ်အတွင်း NCA တွင် သမွတ်လက်မှတ်တိုးသည့် အကြောင်းအရာများကိုလည်း ထူးထူးခြားခြား ဖော်ပြသည်ကို တွေ့ရသည်။ ညနေခင်း သတင်းအစီအစဉ်များတွင်လည်း သမွတ်မှ နိုင်ငံအတွင်း သွားရောက်ကြည့်ရသည့် တရားဝင် လုပ်ဆောင်ချက်များကို အပြုသဘောဆောင်သည် ပုံစံမျိုးဖြင့် အမြှေတမ်းတင်ပြသည့်အပြင် ကိစ္စရပ်အတော်များများတွင် USDP အလုံများကို သူ၏ ပတ်ဝန်းကျင်တွင် တွေ့ရှိရသည်။ ထိုလုပ်ဆောင်ချက်သည် နိုင်ငံတော်လုပ်ရှားမှုနှင့် ယဉ်ပြုင်နေသည့် ပါတီအကြား ရောထွေးသည့် ဆောင်ရွက်ချက်ဖြစ်သည်။

MRTV က ရင်း၏ ရပ်မြှင်သံကြား အစီအစဉ်များတွင် သမွတ်နှင့်ပတ်သက်သော သတင်းကို ၃၁%နှင့် ရေဒီယိုသတင်းများတွင် ၃၆%၊ UEC နှင့် ပတ်သက်သော သတင်းများကို ၂၈% နှင့် ၂၃% အသီးသီးဖော်ပြသည်။ MRTV နှင့်ယုဉ်လျှင် မြန်မာ့အလင်း နှင့် ကြေးမှု နေ့စဉ်သတင်းစာများကဲ့သို့ နိုင်ငံတော် သတင်းစာများက သမွတ်နှင့် UEC တို့အပေါ် အထူးအရှင်စိုက်ကာ ၇၃% နှင့် ၆၈% ခန့်ခြုံရှိကာ ထည့်သွင်းဖော်ပြသည်။

ကောင်းမွန်သည့်အချက်မှာ ရွေးကောက်ပွဲကို သတိမှုမိတေဇ် ရည်ရွယ်လျက် နိုင်ငံတော်ပိုင် သတင်းထုတ်ပြန်ရေး မိဒီယာများက မဲဆန္ဒရှင်များကို ပညာပေးသည့် အချက်များကို အထူးအလေးပေး လွှာင့်ပေးခဲ့သည်။ သို့သော် မဲဆွယ်စဉ်းရုံးသည့် နောက်ဆုံးသီတင်းပတ်တွင် MRTV တွင် ပြောင်းလဲမှု၏ အကျိုးဆက်အဖြစ် အီဂျစ်တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် ပရမ်းပတာဖြစ်နေသည့် ပုံများကို ပြသပြီး သမွတ်ဦးသီန်းစိန်လက်ထက် နိုင်ငံတော်တည်ပြုမှုရှိခဲ့ပုံကို နှင့်ယုဉ်ပြသသည့် သတင်းများစွာကို ဖန်တီးထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ပုံစံပြည့်စုံရှင်းလုပ်းပြီး ရည်ရွယ်သည့် အစီအစဉ်ကို ရွေးကောက်ပွဲနေ့အပါအဝင် နိုင်ဘာလ ၆ ရက်နေ့မှစ၍ ထုတ်လွှာင့်ခဲ့သည်။

အခဲ့ကြည့်ရနိုင်သည့် ချုန်နယ်များဖြစ်သော အခြား စောင့်ကြည့်ခဲ့သည့် MNTV နှင့် MRTV-4 ချုန်နယ်များတွင် အလားတူချုပ်းကပ်နည်းကို အသုံးပြုခဲ့ပြီး နိုင်ငံရေး ယုဉ်ပြုင်သူများကို ရောင်ကာ

UEC မှ လက်ရှုလုပ်ဆောင်နေသည့် လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် ဆက်စပ်လျှပ်ရှားမှုများကို ထုတ်လွှင့်ခဲ့သည်။ UEC အတွက် ၆၇ နှင့် ၆၄ ရာရိင်နှုန်းကို အသုံးပြုပြီး ဖော်ပြုခဲ့သည်။ စစ်တပ်ယိုင်မြိုဝင်တီ TV တွင် ၄၈% ခန့်အား အလယ်အလတ်ကျပြီး အပြုသဘောဆောင်သည့် စစ်တပ်အကြောင်း အချက်အလက်များဖြင့် ထည့်သွင်းဖော်ပြုခဲ့သည်။

နိုင်ငံတော်မီဒီယာနှင့် ယဉ်လျှင် DVB ဤလုပ်တူ TV ချိန်နယ်၊ နိုင်ငံဌား ရေဒီပိုဝင်နေဆောင်မျှများ၊ အွန်လိုင်းမီဒီယာနှင့် သတင်းစာပေါင်းများစွာတွင် တိုင်းရင်းသားပြည်နယ်များမှ ပြိုင်သက်များအပါအဝင် အကြောင်းအရာ ပို၍ စုစုပေါင်လင်ဖြင့် ဖော်ပြုခဲ့ကြသည်။ မည်သို့ဆိုစေ ကော်ကြည့်ခဲ့သည့် မီဒီယာများစွာသည် NLD နှင့် USDP တို့အား အာရုံစိုက်နေပြီး အရေးအသားအရ NLD ကို ပို၍ ဦးစားပေးသည်မှာ သိသာထင်ရှားပေသည်။ ခေါင်းစဉ်ကို အခြေခံသော နိုင်ငံရေး စကားစစ်ထိုးပွဲများစွာ၏ အဆုံးသတ်အပိုင်းအဖြစ် နိုင်ဘာလ ၄ ရက်နေ့တွင် DVB က အဓိကပါတီ ခြောက်ဖွဲ့မှ ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် ပထမဆုံးအကြော်မီဒီယာအပိုင်းတော် စကားစစ်ထိုးပွဲကို ပြုလုပ်ပေးခဲ့ပြီး အားရွေးကောက်ပွဲဝင်များ၊ ပြည်သူ့နှင့် အရပ်သား အဖွဲ့များကလည်း တုန်ပြန်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။³⁵

ရွေးကောက်ပွဲအပြီး ကာလတွင် အထူးဖြင့် ပထမရက်များတွင် စောင့်ကြည့်ခဲ့သော မီဒီယာအများစုက ငြင်းတို့၏ နိုင်ငံရေးအခန်းကဏ္ဍတွင် အော်မြင်း၏ သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲများအပါအဝင် ရွေးကောက်ပွဲရလဒ်များကို ဆက်တိုက် အစီရင်ခံဖော်ပြုခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် MNTV က ပဟိုရွေးကောက်ပွဲ စီမံခန့်ခွဲရေးအဖွဲ့မှ ပြုလုပ်သော တရားဝင် ကြော်ချက်များကို နေ့စဉ် ကြိမ်ဖန်များစွာ တိုက်ရှိက်ထုတ်လွှင့်ပေးခဲ့သည်။ ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပမှ လေ့လာသူများ ရှာဖွေတွေ၊ ရှိနိုင်စေရန်အတွက်လည်း ကျယ်ကျယ်ပြန်ပြန် ဖော်ပြုခဲ့ကြသည်၊ သို့သော နိုင်ငံတော်ပိုင် မီဒီယာက အစီရင်ခံစာပေါင်းများစွာ၏ အပြုသဘောဆောင်သော အချက်များကိုသာ အလေးပေး ဖော်ပြုခဲ့သည်။

မြန်မာ့အသံနှင့် ရုပ်မြုင်သံကြား အပြင် သတင်းစာများဖြစ်သော ကြားမှာ နှင့် မြန်မာ့အလင်း အပါအဝင်နိုင်ငံတော်ပိုင် မီဒီယာများသည် ငြင်းတို့၏ အစီရင်ခံစာထဲတွင် အကျဉ်းချုပ်သာ ဖော်ပြုပြီး တစ်နိုင်ငံလုံးနီးပါးတွင် အနိုင်ရရှိခဲ့သည့် NLD အပါအဝင် ရွေးကောက်ပွဲ ကိုယ်စားလှယ်များ၏ တုန်ပြန်ချက်များနှင့် ရွေးကောက်ပွဲအပြီး ထင်မြင်ယူဆချက်များကို သိသိသာသာ ဖော်ပြခြင်းမရှိပေး။ နိုင်ငံတော်ပိုင် မဟုတ်သည့် မီဒီယာများတွင် ထင်ထင်ရှားရှား ပိုမို ဖော်ပြုခဲ့ကြပြီး အထူးသဖြင့် သတင်းစာများ၊ အွန်လိုင်းနှင့် အားရွေးသတင်းထုတ်ပြန်ရေးလုပ်ငန်းများ (DVB ရုပ်မြုင်သံကြားနှင့် နိုင်ငံဌားရေဒီယို အသံလွှင့်ဌာနများ) ဖြစ်သည်။ ကြိုရွေးကောက်ပွဲအပြီးတွင် ငြင်းတို့သည် ရလဒ်များနှင့် နိုင်ငံရေးပါတီများအပေါ် အာရုံစိုက်ပြီး အထူးသဖြင့် အနိုင်ရပါတီဖြစ်သော NLD ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် ပုံပုံးပေးသူများနှင့် အောင်ဆန်းစုကြည့်အကြောင်းကို အလေးပေး ဖော်ပြကြသည်။ အောင်ပွဲများနှင့် မေးနားကြီးကျယ်သော အစီရင်ခံစာများကို မီဒီယာအချို့တွင် သိသိသာသာ ဖော်ပြကြပြီး အထူးသဖြင့် Eleven News မီဒီယာအုပ်စု ဖြစ်သည်။ ပုဂ္ဂလိကမီဒီယာများက

³⁵ NDFI NLDI NUPI USDP နှင့် နိုင်ငံတော် အခြေပြု တိုင်းရင်းသား ပါတီနှစ်ဦး၊ ANP နှင့် SNLD တဲ့ ပါဝင်ခဲ့ကြသည်။ ဈေးနေးပွဲကို နိုင်ဘာလ ၄ ရက်နှင့် ၇ ရက်အကြား နေ့စဉ် ထုတ်လွှင့်ခဲ့သည်။

အောင်ဆန်းစုကြည်နှင့် NLD တို့၏ ရွှေးကောက်ပွဲအနိုင်ရမှုများနှင့် အာကာလွှဲပြောင်းမှုကို ဖော်ပြန်ခေါ်နိုင်တော်သတ်းစာများက သူမ၏ ပုံကို ပထမဆုံးအကြိမ်အဖြစ် ရွှေးကောက်ပွဲအပြီး တစ်ပတ်ကြောမှုသာ နိုင်ဘာလ ၁၄ ရက်နေ့တွင် ဖော်ပြခဲ့သည်။

XI. အမျိုးသမီးများ ပါဝင်ခြင်း

၁၉၉၇ ခုနှစ်တွင် အမျိုးသမီးများအား ခွဲခြားဆက်ဆံသည့်နည်းလမ်းအားလုံးကို အဆုံးသတ်စေရေး သဘောတူညီချက်ကို မြန်မာနိုင်ငံက လက်ခံခဲ့သည်။ ကြုံသဘောတူညီချက်အရ လုပ်ဆောင်ရမည့် တာဝန်ဝေါယာများတွင် နိုင်ငံတော်သည် နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးလောကတွင် အမျိုးသားများနှင့်တန်းတူ အမျိုးသမီးများ ပါဝင်ရေးဆောင်ရွက်ရန် လိုသည်။ နောက်ဆက်တွဲ ပြောန်းထားသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် မည်သူမဆို နိုင်ငံသားအားလုံးအတွက် ဥပဒေရှေ့မောက်တွင် တူညီရမည်ဟု ပြောန်းထားသည်။ သို့သော် ³⁶ ရှင်းသည် CEDAW တွင် သတ်မှတ်ထားသည့် တန်းတူညီမှုမှုကို လေးစားလိုက်နာမှုမရှိခြင်း၊ ထိရောက်သော တန်းတူညီတူဖြစ်မှုကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက အာမခံထားမှ မရှိခြင်းနှင့် သွယ်စိုက်၍ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုအပေါ် ရှင်းရှင်းလင်းလင်း တားမြှစ်မထားခြင်းတို့ကြောင့် ဝေဖန်ခံခဲ့ရသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြုပတွင် စလေ့ထုံးတမ်းနှင့် ဘာသာရေးဥပဒေဆိုင်ရာ ကျယ်ပြန့်သည့် အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ရှိပြီး ရှင်းက အမျိုးသမီးများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို ပြောန်းထားပြီး မိသားစုနှင့် အိမ်အတွင်း ရှင်းတို့၏ ပုဂ္ဂိုလ်ရေး လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို လျှော့ချထားသည်။ CEDAW က ³⁷ မကောင်းသော ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ စံနှုန်းများ၊ ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်ချက်များနှင့် ရိုးရာအစဉ်အလာများ၊ အမျိုးသားဦးစားပေး သဘောတရားများနှင့် အမြစ်တွယ်နေပြုဖြစ်သော သမဂ္ဂီးကျေပုံစံများ ဆက်လက်တည်ရှိနေခြင်းဖြစ်ကြောင်း အမှတ်အသားပြုခဲ့သည်။ အမျိုးသမီးများနှင့် ပတ်သက်ပြီး အကြိမ်းဖက်မှုများရှိသည်ကိုလည်း သတိမှတိသည်။ အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် ဥပဒေအရ မလုပ်ဆောင်ရမည့် အချက်များကို ပြောန်းထားသော "မြို့တောင့်ဥပဒေ" လေးရပ်ကို ပြောန်းလိုက်သည့်အတွက် ၂၀၁၅ ခုနှစ်အတွင်း အမျိုးသမီးများ တရားဝင်ရပ်တည်နေမှုသည် ပျက်စီးပို့ယွင်းခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် ဘာသာခြားကို လက်ထပ်လိုသူ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အမျိုးသမီးများအပေါ် ပြောန်းထားသည့် မြန်မာဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အမျိုးသမီးများ၏ အထူးထိမ်းမြှေးခြင်းနှင့် အမေ့ဆက်ခံခြင်းဆိုင်ရာ အက်ဥပဒေ³⁸နှင့် ၃၆ လတေးကြိမ်သာ ကလေးမွေးဖွားရေး အမျိုးသမီးများအား ကန်းသတ်ရန် အစိုးရ အရာရှိများအား အာကာအာပ်နှင်းထားသည့် လူဦးရေ ထိန်းချုပ်ရေးအတွက် ကျန်းမာရေးတောင့်ရောက်မှုအက်ဥပဒေ³⁹ဖြစ်သည်။

³⁶ အမျိုးသမီးများအား ခွဲခြားဆက်ဆံသည့် ပုံစံအားလုံးကို အဆုံးသတ်ရေး ကော်မတီ - ကော်မတီ ၂၀၀၈ CEDAW/C/MMR/CO/3 ၅၁ အနစ်ချုပ်လေ့လာထားချက်များ စာမျက်နှာ ၂

³⁷ Ibid စာမျက်နှာ ၆

³⁸ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ ၂၆ ရက်တွင် သမ္မတမှ လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည်

³⁹ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ ၁၉ ရက်တွင် သမ္မတမှ လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည်

အမျိုးသမီးများ တိုးတက်ရေးအတွက် နိုင်ငံတော်၏ မဟာဗူဗာ အစီအစဉ် (၂၀၁၃-၂၀၂၂) တွင် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရသည် အမျိုးသမီးများအကြား တန်းတူညီတူရှိရေးအတွက် ကတိပြုခဲ့သည်။ သို့သော် ဤသို့ကတိပြုထားပြီး ရွှေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ ဥပဒေတွင် ပါရှိသော ကန်သတ်ချက်များကဲ့သို့ အထူးလုပ်ဆောင်ချက်အပေါ် CEDAW က ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် ကမ်းလှမ်းခဲ့သော်လည်း မည်သည့်ပြောန်းချက်မှ မဖြစ်ပေါ်လာသေးပေါ်။ အမျိုးသမီးများသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ အစိုးရရှုံးများတွင် ပြင်းပြင်းထန်ထန် ဖိနိုင်ခံထားရလဲဖြစ်သည်။

ပါလီမန်တွင် အမျိုးသမီးများထွက်ပေါ်လာသည့် အရေအတွက်သည် အလွန်နည်းပြီး ASEAN နိုင်ငံများတွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် အနိမ့်ဆုံးနိုင်ငံဖြစ်သည်။ ဥပမာ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး လွှာတ်တော် ၁၄ ခု၏ လွှာတ်တော် ၆ ခုတွင် အမျိုးသမီးတော်၌ဗုပ်ပ မပါရှိပေါ်။ အစိုးရအဖွဲ့၎င် ၃၆ ဦးတွင် ၂ ဦးသာ အမျိုးသမီးများဖြစ်ပြီး UEC ၅၈ ကော်မရှင်အဖွဲ့၎င် ၁၅ ဦးအနက် တစ်ဦးသည် အမျိုးသမီးဖြစ်ကာ နိုင်ငံတော် တရားရုံးချုပ် တရားရုံးတွင် မည်သည့် အမျိုးသမီးမှ မရှိပေါ်။

၂၀၁၅ ရွှေးကောက်ပွဲများအတွက် ကိုယ်တားလှယ်လောင်းပေါင်း ၆၀၀၀ ရှိသည့်အနက် အမျိုးသမီးလို့ရေသည် ၈၀၇ အောက်သာရှိပြီး နိုင်ငံတော်အဆင့် ရွှေးကောက်ပွဲများအစား ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးရွှေးကောက်ပွဲများအတွက် ရွှေးချယ်ခံသည့် အမျိုးသမီးလို့လောက် ပိုများသည်။ ပြည်သူ့လွှာတ်တော်တွင် ၄၄ နေရာ၊ အမျိုးသားလွှာတ်တော်တွင် ၂၃ နေရာနှင့် တိုင်းရင်းသားဝန်ကြီးနေရာ ၆ နေရာအပါအဝင် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးလွှာတ်တော်များတွင် ၈၄ နေရာကို အမျိုးသမီးများ ရရှိခဲ့သည်⁴⁰။ ရွှေးကောက်ခံရသည့် အမျိုးသမီး၏ ၉၇% သည် NLD အဖွဲ့၎င်များဖြစ်သည်။ ချင်းပြည်နယ်၊ ကယားပြည်နယ်နှင့် ရရှိပြည်နယ်တို့ရှိ လွှာတ်တော်များအတွက် မည်သည့် အမျိုးသမီးမှ ရွှေးကောက်ခံရခြင်းမရှိပေါ်။ ၂၀၁၆ ခုနစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၁၉ ရက်တွင် ကြော်ခဲ့သော စစ်တပ်မှ အဆိုပြုသည့် ၂၅% တွင် အမျိုးသားလွှာတ်တော်အတွက် အမျိုးသမီး ၂ ဦး၊ ပြည်သူ့လွှာတ်တော်အတွက် ၀ ဦးနှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးလွှာတ်တော်များ၏ စစ်တပ်အဖွဲ့၎င်များအကြား အမျိုးသမီး တစ်ဦးသာ ပါဝင်ခဲ့သည်။ ခြုံကြည့်မည်ဆိုပါက ယခင်အနေအထားများထက်စာလျှင် သိသိသာသာ တိုးတက်လာသည်ကို တွေ့ရပြီး ပါလီမန် လွှာတ်တော်အားလုံးတွင် စုစုပေါင်း အဖွဲ့၎င်၏ ၁၀% ကို အမျိုးသမီးများမှ ရယူထားသည်။ ရလဒ်အဖြစ် မြန်မာနိုင်ငံသည် ASEAN အောက်လုပ်ငန်းပါလီမန်ရှိ အမျိုးသမီးအဖွဲ့၎င်အရေအတွက် အောက်ဆုံးတွင် ရှိနေသော နိုင်ငံမဟုတ်တော့ပေါ်။

အနုံအပြားကျင့်သုံးနေသော ရွှေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာစနစ်အရ အများပြည်သူတို့၏ ဘဝတွင် အမျိုးသမီးများ ပါဝင်ရေးကို မြှော်တင်ပေးရန်နှင့် အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီး တန်းတူညီတူဖြစ်စေရေးကို မြှော်တင်ရန်သည် အာကာရ နိုင်ငံရေးပါတီများ၏ လက်ထဲတွင်သာ ရှိသည်။ FPTP စနစ်အတွင်း ဗျာတမ်းချဝေပေးသည့်စနစ်သည် ရှုပ်ထွေးနေပြီး အမျိုးသမီးများအား ကိုယ်တားလှယ်လောင်းများအဖြစ်၊ အနိုင်ရထားသည့်နေရာများတွင် ကျိုးကြောင်းသုံးလော်သည့် အရေအတွက်ဖြင့် ထည့်သွင်းခြင်းဖြင့် နိုင်ငံရေး ပါတီများက အမျိုးသမီးများကို မြှော်တင်ပေးမည့်လိုအပ်ချက်များကို ထည့်သွင်းပြီး ရွှေးကောက်ပွဲစနစ်ကို အကြမ်းရေးဆွဲနိုင်သည်။

⁴⁰ ဤအရေအတွက်များသည် ပါလီမန်လွှာတ်တော်အားလုံး၏ တိုက်ရှိက် ရွှေးကောက်ခံရသော အဖွဲ့၎င်များ၏ ၁၃% စန့်ရှိသည်။

နိုင်ငံရေးလောကတွင် အမျိုးသမီးများပါဝင်ရေး တွန်းအားပေးရန်၊ နိုင်ငံရေးပါတီ ဖွဲ့စည်းပုံတွင် အမျိုးသမီးများပေါင်းစပ်ရေး မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ရန်နှင့် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများအဖြစ် ငါးတို့၏ ဂွမ်းဆောင်ရည်အား မြှင့်တင်ပေးရန် ပြောန်းချက်များကို ပြောန်းနိုင်သည်။

XII. ကိုယ်လက်အဂါန္မာ့ယွင်းသူများ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှု

၂၀၁၄ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းအရ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကိုယ်လက်အဂါန္မာ့ယွင်းသူပေါင်း ၂၃၇ သန်းရှိပြီး ငါးသည် စုစုပေါင်းလူညီးရော်၏ ၄.၇% ဖြစ်သည်။ ကိုယ်လက်အဂါန္မာ့ယွင်းသူများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်များအပေါ် ပဋိသာဉ်စာချုပ်ကို ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးလိုက်ခြင်းသည် ကြုံအသုံးအတိုင်းအတွက် တန်းတူညီတူဖြစ်မှုကို မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ရန် ထင်ရှားသည့် သမိုင်းမှတ်တိုင်တစ်ခု ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ၆၁၇၈ ရက်နေ့တွင် သမွာတာက ကိုယ်လက်အဂါန္မာ့ယွင်းသူများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အက်ဥပဒေတွက်ကို မြန်မာနိုင်ငံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းရန် လက်မှတ်ထိုးခဲ့ပြီး ပြည်တွင်းစည်းမျဉ်းများထဲတွင် ပြောင်းလဲလိုက်ခြင်းဖြင့် သဘောတူညီချက်ကို လိုက်နာဆောင်ရွက်လိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။ အက်ဥပဒေအသစ်၏ ပြောန်းချက်များ အပြည့်အဝ သက်ရောက်မှုရှိစေရန် စည်းမျဉ်းများကို စတင်လုပ်ဆောင်ရန် စောင့်ဆိုင်းနေဆဲဖြစ်သည်။ မည်သို့ဖြစ်စေ ကိုယ်လက်အဂါန္မာ့ယွင်းသူများသည် မည်သည့် ပါဝါမန်ရွေးကောက်ပွဲတွင်မဆို မဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိကြောင်း၊ မည်သည့် ပါဝင်ခွင့်ရှိကြောင်း ဥပဒေတွင် ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သတ်မှတ်ထားသည်။ ကိုယ်လက်အဂါန္မာ့ယွင်းသူများ၏ မဲပေးပိုင်ခွင့်ကို သေချာအောင်လုပ်ဆောင်ရန် အာကားပိုင်များအပေါ် တာဝန်တစ်ရပ် ပြောန်းထားလိုက်သည်။

ရွှေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ ပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်မှုများအတွင်း UEC သည် ကိုယ်လက်အဂါန္မာ့ယွင်းသူ ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် တိုင်ပင်ခဲ့သည်။ ရွှေးကောက်ပွဲဥပဒေတွင် အနည်းငယ် ပြင်ဆင်ချက်များပြုလုပ်သဖြင့် ကိုယ်လက်အဂါန္မာ့ယွင်းသူများသည် မဲပေးရန် ငါးတို့ ယုံကြည်ရသော သုပေသနများကို အသုံးပြုခွင့်ပေးထားသဖြင့် မိသားစုတွင် စီအားတစ်ရပ် မဖြစ်တော့ပေ။ မဲရုံအတွက် လက်ခွဲစာအုပ်တွင် ဝန်ထမ်းများအတွက် အကြံပြုချက်များကို နှစ်မျက်နှာစာ ရေးသားထားပြီး ငါးတို့၏မဲရုံများတွင် မဲပေးရလွှယ်ကူးအောင် ပြုလုပ်ခြင်းနှင့် အထူး ဂရရိက်မှုလိုအပ်သူများအား မဲပေးနိုင်ရန် ကူညီခြင်းနှင့်ပတ်သက်သော တာဝန်များကို အသေးစိတ် ဖော်ပြထားသည်။ သို့သော် EU EOM လေ့လာသူများက လေ့လာခဲ့ချက်အရ မဲရုံ ၄ ရုံတွင် ၁ ရုံသည် ကိုယ်လက်အဂါမသန်စွမ်းသူများ ဝင်ထွက်နိုင်သည့်နေရာများ မဟုတ်ခဲ့ကြောင်း မှတ်သားထားခဲ့သည်။ ကိုယ်လက်အဂါမသန်စွမ်းသူများ ဝင်ထွက်နိုင်ရေး စံပြု မဲရုံများကို ထားရှုထားသော်လည်း ၁၀ နှင့် ၁၀၀ ကြားသာ ရှိခဲ့သည်။ သို့သော် ငါးသည် အနာဂတ်တွင် ပို၍ ကျယ်ကျယ်ပြန်ပြန်လုပ်ဆောင်နိုင်မည့် အပြုသဘောဆောင်သော ပကာမ ခြေလှမ်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ အမြင်အာရုံချို့ယွင်းသူအတွက် ကောင်းများတွင် ပြုလုပ်ထားသော မဲရုံထဲတွင် မျက်ပြောဖို့တော်စာ လမ်းညွှန် (TBG) အား စမ်းသပ်အသုံးပြုခဲ့ကြောင်း EOM က လေ့လာတွေ့ရှိခဲ့ရပြီး ငါးတို့အနက် ၅၄ ဦးသည် TBG ကိုသုံးပြီး မဲပေးခဲ့ကြောင်း အစီရင်ခဲ့သည်။ တဖန် ကြံလုပ်ဆောင်ချက်သည်လည်း နောင်တွင် တိုးချဲ့လုပ်ဆောင်နိုင်သည့် ကောင်းမွန်သည့် ပကာမခြေလှမ်းတစ်ခု ဖြစ်သည်။

UEC မှတ်တိပေးသည့် မဲဆန္ဒရှင်အားလုံးအား ပညာပေးသည့် ပစ္စည်းအားလုံးတွင် ကိုယ်လက်အဂါချုပ်ယွင်းသူများ၏ ပုံများထည့်သွင်းပြီး မဲဆန္ဒရှင်များအဖြစ် ဖော်ပြထားသည်၊ သက်တာဘာသာစကားကို ရပ်မြှင်သံကြားထုတ်လွှဲမှုများထဲတွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသည်။ ကိုယ်လက်အဂါမသန်စွမ်းသူများအသင်းက ကိုယ်လက်အဂါမသန်စွမ်းသူများကို မဲပေးရန် တိုက်တွန်းခြင်း၊ ကြိုတင်မဲပေးမည့်အစား ရွှေးကောက်ပွဲနေ့တွင် ကိုယ်တိုင်သွားရောက်မဲပေးရန် တိုက်တွန်းခြင်းဖြင့် ငှါးတို့၏ အသိုင်းအပိုင်းအတွင်း ပညာပေးများကို ကျယ်ကျယ်ပြန်ပြန် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံမသန်စွမ်းသူများ ရှေ့ဆောင်အဖွဲ့က ရွှေးကောက်ပွဲ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများနှင့်အတူ ရန်ကုန်နှင့် မွန်လေးတွင် အစည်းအဝေး နှစ်ကြိမ် ကျင်းပခဲ့ပြီး ငှါးတို့၏ မူဝါဒကြော့စာတမ်းများရှိ မသန်စွမ်းသူများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ထည့်သွင်းပေးရန် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများအား တိုက်တွန်းခဲ့သည်။ မိမိကိုယ်ကို မသန်စွမ်းသူအဖြစ် သတ်မှတ်သော ပထမဆုံးပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည့် ဦးစောသူရအောင်ကော်အား NLD ကိုယ်စားပဲရူးတွင် ဒေသတွင်လွှတ်တော်အဖြစ် ရွှေးကောက်ခဲ့သည်။

XIII. ရွှေးကောက်ပွဲအတွင်း အငြင်းပွားဖွယ်ရာများကို ဖြေရှင်းခြင်း

A. ရွှေးကောက်ပွဲအကြိုနှင့် မဲဆွယ်စည်းရုံးသည့်ကာလ

ရွှေးကောက်ပွဲနှင့်ဆက်စပ်သည့် ကိစ္စရပ်များအားလုံးအတွက် တိုင်ကြားချက်များနှင့် အယူခံဝင်ခွင့်များအားလုံးကို စစ်ဆေးဆုံးဖြတ်ရန် UEC အား အထူးအာကာ အပ်နှင်းထားသည်။ နိုင်ငံရေးပါတီများ၏ မှတ်ပုံတင်ခြင်းကို ဆုံးဖြတ်ခြင်းနှင့် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများအား အဆိုပြုခြင်းတို့အပေါ် ဆုံးဖြတ်ခြင်းကဲ့သို့ ကိစ္စရပ်များတွင် ဥပဒေက UEC အတွက် အထူးအခွင့်အရေး ဖန်တီးပေးထားသည်။ UEC ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို တရားရုံးမှ သုံးသပ်ချက်များမှ ကင်းလွှတ်ခွင့်ပေးထားသည့် ပြဌာန်းချက်သည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင်⁴¹ ပါရှိသောကြောင့် UEC ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များသည် အပြီးအသတ်ဖြစ်ပြီး ကိစ္စရပ်တိုင်းတွင် အတည်ဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့် စီမံခန့်ခွဲရေးနှင့် တရားစီရင်ရေးကိစ္စရပ်များတွင် ဘက်မလိုက်ပဲ⁴² မျှမျှတာ ဆုံးဖြတ်နိုင်သည့် တရားဥပဒေ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို လျော့ပါးစေပြီး ပြည်ထောင်စု၏ အကြေခံစည်းမျဉ်း ပို့မြှဲခွဲ ၁၉ နှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ပို့မြှဲခွဲ ၂၀ တို့ကို ရှိုးဖောက်ခြင်းဖြစ်သည်။⁴³

ဥပဒေတွင် တကျန်ပေါင်းများစွာ ရှိုးသော်လည်း အထူးသဖြင့် မဲဆွယ်စည်းရုံးစဉ်အတွင်း အငြင်းပွားမှုများအတွက် ကန့်သတ်စည်းမျဉ်းများနှင့် ယခုတစ်ကြိမ်တွင် စီမံခန့်ခွဲမှုပိုင်းမှ အရေးယူဆောင်ရွက်နိုင်မည့် အာကာ မရှိပေး ရွှေးကောက်ပွဲကာလအတွင်း တိုင်ကြားချက်များ လက်ခံခြင်း သို့မဟုတ် ငှါးတို့အပေါ် စစ်ဆေးဆုံးဖြတ်ခြင်းတွင် UEC အတွက် ပြဌာန်းထားသော

⁴¹ အောက်ပြုမှတ်ချက် ၉ ကိုကြည့်ပါ

⁴² အောက်ပြုမှတ်ချက် ၁၁ ကိုကြည့်ပါ

⁴³ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ၂၀၁၈ ပို့မြှဲခွဲ ၁၉- အောက်ပါတို့ကို တရားစီရင်ရေး မူများအဖြစ် သတ်မှတ်သည်- (က) ဥပဒေနှင့်အညီ လွှတ်လပ်စွာ စီရင်ရေး (ခ) ဥပဒေအရ ကန့်သတ်ချက်များမှာပ ပြည်သူ့ရှေ့မောက်တွင် တရားစီရင်ရေး (ဂ) အမျှများတွင် ဥပဒေအရ စုံချေပစ္စ်နှင့် အယူခံပိုင်ခွင့် ရှိရေး ပို့မြှဲခွဲ ၂၁ (က) နိုင်ငံသားတိုင်းသည် ... တရားမျှတဲ့ အခွင့်အရေးတို့ကို ခံစားခွင့် ရှိသည်။

ရှင်းပြတ်သားသည့် တရားဝင် အခန်းကဏ္ဍ မရှိပေ။ အငြင်းပွားမှုဖြစ်ပေါ်နေသော အဆိုပြချက်များနှင့် ရလဒ်များကို ကန့်ကွက်မှုများအပေါ် စီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်းကို လွှမ်းမိုးသည့် အသေးစိတ်ကျသော စည်းမျဉ်းများရှိသော်လည်း ရွေးကောက်ပွဲမဲဆွယ်စဉ်အတွင်း ဖြစ်ပေါ်လာသည့် တိုင်ကြားချက်များအတွက် သတ်မှတ်ထားသော စည်းမျဉ်းများ မရှိသည့်အပြင် ထိုတိုင်ကြားချက်များ ပြုလုပ်ရန်အတွက် မည်သည့်ဖောင်မှ မရှိပေ။ မည်သို့ဆိုစေ UEC က ငှင်းသည် တိုင်ကြားချက်ပေါင်းများစွာကို လက်ခံလိမ့်မည်ဖြစ်ကြောင်းနှင့်⁴⁴ ထိုတိုင်ကြားချက်များကို စီမံခန့်ခွဲမှုအဆင့်အားလုံးရှိ UEC ထံ တင်ပြကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည်။ သို့သော် ထိုတိုင်ကြားချက်များအပေါ် UEC ၏ ချိုးကပ်နည်းသည် ငှင့်တို့၏ သိသောထုတ်ရှားမှုကို လျော့ချရန် ကြိုးစားခြင်းသာဖြစ်သည်။ လက်ရှိ ရှိနေသည့် တိုင်ကြားချက်များကို ရယူမှုနှင့် ထိုတိုင်ကြားချက်များအပေါ် UEC ၏ တုန်ပြန်ချက်များကို လေ့လာစိစစ်ရှု၌ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်ထောင်စုအဆင့်တွင် EOM သည် အလွန်အခက်တွေ့ခဲ့သည်။ အောက်တိုဘာလ ၂၀ ရက်တွင် UEC က အောက်တိုဘာလ ၁၀ ရက်နေ့အထိ ရရှိထားသော တိုင်ကြားချက်အနည်းငယ်နှင့် ပတ်သက်သော အချက်အလက်များကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်၊ သို့သော် ငှင့်တို့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်နှင့်ပတ်သက်သော (သို့) ဤရက်စွဲအထိ မဲဆွယ်စည်းရုံးမှုဆိုင်ရာ တိုင်ကြားချက်များ၏နောက်ဆက်တွဲ အချက်အလက်များကို ထုတ်ပြန်ခဲ့ခြင်းမရှိပါ။ အောက်တိုဘာ ၁၀ ရက်တွင် မဲဆွယ်စည်းရုံးမှုဆိုင်ရာ လူပ်ရှားမှုများစွာ ပြုလုပ်ခဲ့သောကြောင့် ကြုံအချက်အလက်သည့် ပြည့်စုံလုပ်လောက်ခြင်းမရှိပေ။

UEC က ပြည်ထောင်စုအဆင့်နှင့် ပဟိုမှတ်န်းချုပ်ထားခြင်းမရှိသော တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာဖြင့် ကြားဝင် ဖြန့်ဖြေရေးကော်မတီများကို ထားရှုခဲ့သည်။ တိုင်ကြားချက်များကို တုန်ပြန်ရန် အချို့က အားကိုးအားထားပြုသော်လည်း ခရိုင်ကော်မတီအချို့သည် တစ်ကြိမ်သာ တွေ့ဆုံးပို့ပြီး တိုင်ကြားချက်များကို မှတ်တမ်းတင်ထားသည့်အရေအတွက်သည်လည်း နည်းပါးလှသည်။ အချို့သော ကြားဝင်ဖြန့်ဖြေရေးကော်မတီများက တိုင်ကြားချက်များကို ဖြေရှင်းရန် ရာဇဝတ်မှုဥပဒေကို မို့ပြုမှုးသည့်နည်းလမ်းကို အသုံးပြုကြသော်လည်း UEC က ထပ်ခါထပ်ခါမတိုင်ကြားရန် တောင်းဆိုထားသည့်အတွက် ထိချင်းကပ်နည်းသည် စိတ်ကျေနှပ်ဖွယ်မရှိပေ။ ဥပဒေကေလည်း အမိန့်တည်စေရေး ဆောင်ရွက်ရန် သတ်မှတ်ထားခြင်းမရှိသောကြောင့် အမိန့်တည်စေရေး လူပ်ရှားမှုမျိုး မရှိပေ။ နိုင်ငံရေးပါတီများ၏ ကျင့်ဝတ်စည်းမျဉ်းကို ရွေးကောက်ပွဲတွင် ပါဝင်သည့် ပါတီပေါင်း ၉၁ ဖွဲ့အနက် ၈၈ ဖွဲ့နှင့် အခြား တစ်သီးပုဂ္ဂိုလ် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများက လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည်။ ငါးသည် အရေးယူပိတ်ဆိုမှုမျိုးမရှိသော မိမိသော့ဆန္ဒအလျောက် ဆောင်ရွက်သည့် သဘောတူညီချက်သာဖြစ်သည်။ ငါးအောက်တွင် မည်သည့်တိုင်ကြားချက်မှ ပြုလုပ်နိုင်သကဲ့သို့ ဥပဒေထည်စေရေး မည်သည့်လုပ်ဆောင်ချက်ကိုမှ ဆောင်ရွက်ရန် မဖြစ်နိုင်ပေ။ မဲဆွယ်စည်းရုံးသည်ကာလအတွင်း စောင့်ကြည့်ကွပ်ကဲခြင်းနှင့် အာကာ တည်စေရေးလူပ်ရှားမှုများ မရှိသဖြင့် ဥပဒေ အခြေခံစနစ်တွင် ဟာကွက်ရှိခဲ့သည်။

⁴⁴ UEC က ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းရေးလက်ကမ်းစာတောင်နှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းရေး လမ်းညွှန်လက်စွဲတာအုပ်ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၁၈ စွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် နိုင်ငံရေးအတွက် ဘာသာရေးကိုအလွှာသုံးစားပြုခြင်းကို တားမြစ်ထားသည်။ ပိုမ်းခွဲ ၃၆၄ တွင် "နိုင်ငံရေးကိစ္စအလိုက္ခာ ဘာသာသာသနာကို အလွှာသုံးစားမပြုရဟန်" တားမြစ်ထားသည်။ ထိုပြင် လူမျိုးရေးကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဘာသာရေးကြောင့်သော်လည်းကောင်း တစ်ဖက်နှင့်တစ်ဖက်၊ တစ်ရိုက်နှင့်တစ်ရိုက်း မှန်းတီးခြင်း၊ ရန်မှုခြင်း၊ စိတ်ဝမ်းကွဲခြင်းတစ်မျိုးမျိုး ပေါ်ပေါက်လာစေရန် ရည်ရွယ်သော သို့မဟုတ် ပေါ်ပေါက်လာရန် အကြောင်းရှုံးသော အပြုအမှုသည် ဤစွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေနှင့် ဆန့်ကျင်သည်။" ဟူ၍ ဖော်ပြထားသည်။

ဤပြောန်းချက်တွင် ဘာသာရေးကို နိုင်ငံရေးကိစ္စတွင် အလွှာသုံးစားမပြုနိုင်ရန် ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ဆန်းပြထားသော်လည်း ငါး၏ လက်လုမ်းရောက်ရှိမှုသည် ဤအတိုင်းအတာထက်ပင် ကော်သေးသည်။ ငါးအား နိုင်ငံရေးပါတီများအတွက်ဟူ၍ တိကျိုးပြတ်သားစွာ ကန့်သတ်ထားခြင်းမရှိပါ၊ သို့သော နိုင်ငံရေး ရည်ရွယ်ချက်အတွက်ဟု ရည်ညွှန်းထားသည်။ ထိုအပြင် ခုစွဲယဝါကျေတွင်ရှုံးသော တားမြစ်ထားသည့်အက်ဥပဒေသည် နိုင်ငံရေးနယ်ပယ်အတွက် အရည်အချင်းမပြည့်မီပေါ်။ ခုစွဲယဝါကျေသည် ပထမဝါကျိုးဖြင့် အရည်အချင်းပြည့်သည်ဖြစ်စေ၊ မပြည့်မီသည်ဖြစ်စေ ပထမ ဝါကျေတွင် ပြောန်းထားသော နိုင်ငံရေးဟူသော စကားပုံသည် နိုင်ငံရေးအသိုင်းအပိုင်းကို ရည်ညွှန်းနေသည်မှာ ထင်ရှားနေသည်။ ထိုအပြင် ယခင်က ရာဇ်တိမှုကိစ္စရပ်များတွင် ရန်စခြင်းနှင့် ပတ်သက်သော ရာဇ်တိကြီးမှုမ၏ ပြောန်းချက်များတွင် ဘာသာရေးရိုက်းများ၏ အဖွဲ့ဝင်များအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်စေသည် အမှန်းစကားဟု သတ်မှတ်ထားသည်။ ရွှေးကောက်ပွဲ မဲဆွယ်ကာလများတွင် ဘာသာရေးကို အလွှာသုံးစားပြုလုပ်သည်ဟု စွပ်စွဲချက်များရှုံးသော်လည်း ထိုကိစ္စရပ်နှင့်ပတ်သက်လျှင် UEC က ပည်သည့်မှတ်ချက်မှ မပေးပေါ်။ ရဲများကလည်း မည်သည့် အရေးယဉ်မှုကိုမှ မပြုလုပ်ပေါ်။

B. ရွှေးကောက်ပွဲအပြီး အငြင်းပွားမှုများ

ရွှေးကောက်ပွဲအကျိုးဝင်မှုနှင့်ပတ်သက်သော မေးခွန်းများသည် UEC ၏ စီရင်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ထဲတွင် ရှိသည်။ မအောင်မြင်သော ကိုယ်စားလှယ်လောင်း (သို့) မဆန္ဒရှင်က အသနားခံစာတင်နိုင်သည်။ မကျေနှုပ်ကြောင်းတိုင်ကြားသည် မအောင်မြင်သော ကိုယ်စားလှယ်လောင်းသည် မအေားစုကို ငါးအနေဖြင့် ရရှိထားပြီးခြင်းရှိမရှိ ပြရသည် (သို့) အခြား ကိုယ်စားလှယ်မှ မသမာမှ မလုပ်စေရန်အတွက် ငါးအနေဖြင့် ရရှိပြီးသည့် မကိုပြသရသည်။ ပါဝင်ယဉ်ပြုခြင်းခွင့်အတွက် စည်းကမ်းချက်များသည် တစ်ဦးချင်းစီ၏ မဆန္ဒရှင်နှင့် ဆက်စပ်နေပြီး ငါးအနေဖြင့် ထိုကိစ္စရပ်တွင် အကျိုးအမြှတ်ရှိမည်မဟုတ်ပေါ်။ သို့သော ရွှေးကောက်ပွဲသည် မျှတမှုမရှိဟု စွပ်စွဲပြီး အသနားခံစာတင်နိုင်သည်။ ရွှေးကောက်ပွဲ အသနားခံစာကို ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများကို ရွှေးကောက်တော့မည်ဟု ကြော်သည့်ရက်မှစ၍ ရက်ပေါင်း ၄၅ အတွင်း UEC ထဲ တင်ပြရမည်။ အသနားခံစာတင်သည့်အခါ ပြန်အမ်းမည်မဟုတ်သည် ရှောဂါဏ် ကျပ် (ယူရှိ ၃၇၀) ကို ပေးသွင်းရသည်။ အသနားခံသူ တစ်ဦးထက်မကလျှင် တစ်ဦးချင်းစီအတွက် ရှောဂါဏ် ကျပ် ပေးရသည်။ တုန်ပြန်သူကလည်း မိမိကိုယ်မီမှ ကာကွယ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ သို့သော လျှောက်ထားသူအပေါ် တန်ပြန် တိုင်ကြားလိုလျှင် သူသည် ရှောဂါဏ် ကျပ်သွင်းရမည်။

UEC သည် ရွှေးကောက်ပွဲ အသနားခံစာများကို စီရင်ဆုံးဖြတ်ရန် သီး၌ ဖွဲ့စည်းထားသော ရွှေးကောက်ပွဲ ခုံအဖွဲ့နှင့် တူညီသည်။ ဤခုံအဖွဲ့များကို UEC ၏ ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင် သုံးဦးဖြင့်ဖြစ်စေ (သို့) UEC အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးနှင့် "သင့်လျဉ်သည့် အရပ်သား" နှစ်ဦးဖြင့်ဖြစ်စေ ရွှေးကောက်ပွဲ အသနားခံစာများကို စစ်ဆေးရန် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ ၂၀၁၀ တွင် ရွှေးကောက်ပွဲခုံရုံးအား အားလုံးအား UEC ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်ပေါင်း ၃ ဦးဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားပြီး ၂၀၁၂ ခုနစ်တွင် ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင် ၁ ဦးနှင့် ယခင် UEC ဝန်ထမ်းအဖွဲ့ဝင်ဟောင်း ၂ ဦးဖြင့် ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ၂၀၁၅ ခုနစ်တွင် အသနားခံစာပေါင်း ၄၅ ရရှိခဲ့ပြီး ၄၇။၈၉% စီရင်ဆုံးဖြတ်မည့် ရွှေးကောက်ပွဲ ခုံရုံးများကိုလည်း UEC ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။

ရွှေးကောက်ပွဲတွင် မသမာန့် သို့မဟုတ် ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုတို့အား ရှာဖွေတွေ၊ ရှိချက်များအပေါ် ရွှေးကောက်ပွဲသည် အကျိုးဝင်ခြင်းရှိမရှိ ဆုံးဖြတ်ရန်အာကာသည် ရွှေးကောက်ပွဲ ခုံရုံးများတွင် ရှိသည်။ အမှုကို စတင်ခဲ့သည့် လျှောက်လွှာရှင်သည် ရွှေးကောက်ပွဲ ခုံရုံးများ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ကျော်ပြုခြင်းမရှိလျှင် နောက်ထပ် ပိုက်ဆံထပ်သွင်းပြီး ၁၅ ရက်အတွင်း UEC ထံ အယူခံဝင်နိုင်သည်။ UEC က ရွှေးကောက်ပွဲခုံရုံး၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို အတည်ပြုသည်၊ သို့မဟုတ် ပြောင်းလဲမည်ကို ဆုံးဖြတ်မည်ဖြစ်ကာ ၄၇။၈၉% ဆုံးဖြတ်ချက်ကို တရားဝင် အစိုးပြန်တမ်းထုတ်ပြန်ရမည်။ UEC ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်သည် တရားရုံး၏ စီရင်ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ဖြတ်ချပြီး အပြီးအပြတ် ဖြစ်သည်။ ရွှေးကောက်ပွဲ ကန့်ကွက်ချက်များကို ဆုံးဖြတ်ခြင်းအတွက် အချိန်ကန့်သတ်ချက်မရှိပေါ်။ ထိုရောက်ပြီး အချိန်မီဆောင်ရွက်နိုင်သည့် တရားဝင် ဖြေရှင်းချက်များ လျှော့ပါးစေသည်။

ရွှေးကောက်ပွဲ အသနားခံစာများနှင့်ပတ်သက်သော ဥပဒေ ပြုကြန်းချက်များသည် မျှတသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့် တရားစီရင်မှုကို တက်ရောက်ကြေားနာခွင့်ဟူသော နိုင်ငံတကာမှ ခံနှစ်ဦးများနှင့် မကိုက်ညီပေါ်။ ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်သည့် အဖွဲ့အား UEC အဖွဲ့ဝင်များဖြင့် သီးသန့် ဖွဲ့စည်းနိုင်သက္ကားသို့၊ UEC ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးအား ဥပဒေအဖြစ်ခန်ပြီး "ဥပဒေတွင် ကျေမှုများသည့် အခြား သင့်လျဉ်မည့် နိုင်ငံသားနှစ်ဦး" နှင့်အတူ ဖွဲ့စည်းနိုင်သည်။ ရွှေးကောက်ပွဲခုံရုံးအဖွဲ့ဝင်များသည် နိုင်ငံရေးပါတီများမှ အဖွဲ့ဝင်များ မဖြစ်နိုင်ဘဲ ထိုအဖွဲ့ဝင်များကို နှစ်အပ်ရန် UEC နှင့်ချိတ်ဆက်ခြင်းမရှိရဟန်သော လိုအပ်ချက် မပါဝင်ပေါ်။ ကွဲမှာအနဲ့ လူအခွင့်အရေး ကြော်ချက်တွင် လူတစ်ယောက်၏ အခွင့်အရေးကို အဆုံးအဖြတ်ခံယူရာတွင် လူတိုင်းသည် လူတ်လပ်၍ ဘက်မလိုက်သော တရားစီရင်မှုရုံးတွင် မျှတပြီး လူအများတက်ရောက်ကြေားနာနိုင်သော စစ်ဆေးမှုမျိုးကို တူညီစွာ ခံစားပိုင်ခွင့် ရှိသည်။ လက်ရှိတွင် UEC သည် မိမိ၏ လုပ်ဆောင်ချက်များကို ပြန်သုံးသပ်ရန် အပြည့်အဝ အထူးအာကာရှိသည့် အဖွဲ့အစည်းဖြစ်ပြီး ၄၇။၈၉% သုံးသည် သဘာဝကျသော တရားစီရင်မှုနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှု ဥပဒေ၏ မှုများကို ချို့ဖောက်နေသည်။

အဆိုပြုသည်မှအစပြု၍ ရလဒ်များအတွက် စီနှော်မှုများအထိ ရွှေးကောက်ပွဲလုပ်ငန်းစဉ် အဆင့်အဆင့်၍ လုပ်ပိုင်ခွင့်ဆုံးဖြတ်ချက်ကို မျှတပြီး လူအများတက်ရောက်ကြေားနာနိုင်သော စစ်ဆေးမှုမျိုးကို တူညီစွာ ခံစားပိုင်ခွင့်ကို သက်သေထူးပြီး ဥပဒေတွင် ဖော်ပြထားသင့်သည်။ UEC အတွင်းရှိ စီရင်ဆုံးဖြတ်သည့်လုပ်ငန်းစဉ်အားလုံးကို တရားမျှတမှုအား အာမခံသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများဖြင့် ပြုလုပ်ရမည်။ ဆုံးရလျှင် *nemo iudex in causa sua* နှင့် *audi alteram*

partem ၏ အခြေခံမှုများကို လေးစားခြင်း၊ ဆိုလိုသည်မှာ ပါမံခန့်ခွဲရေးဥပဒေတွင် ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်သူသည် ဘက်မလိုက်ဘဲ သမာသမတ်ကျရမည်ဖြစ်ကာ နှစ်ဖက်စလုံးမှ ကြားနာရမည်ဖြစ်သည်။ အခန်း ၁၄ တွင် ရွှေးကောက်ပွဲဥပဒေများ၌ တရားမ ကျင့်ထုံး ကိုစ ဥပဒေကို ရွှေးကောက်ပွဲ ကန့်ကွက်ချက်များကို ကြားနာစဉ်အတွင်း လိုက်နာဆောင်ရွက်ရမည်ဟု ပြောန်းထားပြီး ငါးတစ်ချက်ထဲဖြင့် တရားမျှတသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ဖြစ်စေရန် မလုံလောက်ပါ။ တရားရုံးကိုသို့ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့သည် မဟုတ်မမှန်ကြောင်း ငြင်းဆိုထားသည့် ရလဒ်များကို စီရင်ဆုံးဖြတ်ရန် တရားမျှတစေရန် ဆောင်ရွက်သည့် အကောင်းဆုံး အသင့်လျော်ဆုံးအဖွဲ့ ဖြစ်ရမည်။ ရွှေးကောက်ပွဲ အပြင်းလွှာများကို စီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်းအတွက် အချိန်ကန်သတ်ချက်များတွင်လည်း ဖြေရှင်းချက်များကို အချိန်မီ ထိတိရောက်ရောက် ဖြေရှင်းကြောင်း သေချာရန် လိုအပ်သည်။

နိုဝင်ဘာလ ၈ ရက်တွင်ကျင်းပသော ရွှေးကောက်ပွဲများတွင် ရွှေးကောက်ပွဲ အသနားခံစာ ၄၅ ခုရှိခဲ့ပြီး ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး ၁၄ ခုရှိသည့်အနက် ၁၀ ခုမှ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းပေါင်း ၄၅ ဦး၏ အောင်မြှင့်မှုများကို စိန်ခေါ်နေသည်။ UEC က သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးများတွင် ရွှေးကောက်ပွဲ ခုရှိးကို ထည့်ထောင်ခဲ့ပြီး ငါးတို့အားလုံးကို UEC ၏ ကော်မရှင်အဖွဲ့၏ ၃ ဦးဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ အထက်တွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ငါးသည် *nemo iudex in causa sua* ၏ မူကို ချိုးဖောက်သည်မှာ ထင်ရှားနေပြီး ငါးရွှေးကောက်ပွဲ ခုရှိးများသည် UEC မှ ကင်းလွတ်နေခြင်းမရှိပေ။ လျှောက်ထားသည့် အသနားခံစာအများစုတွင် တစ်နိုင်ငံလုံးရှိ အဆင့်အားလုံးတွင် UEC ဝန်ထမ်းများ၏ ဘောင်မဝင်သော လုပ်ဆောင်ချက်များနှင့် ဘက်လိုက်မှုများကို စွပ်စွဲထားသည်။ ရွှေးကောက်ပွဲ ခုရှိးများအဖြစ် ရွှေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ စီရင်ဆုံးဖြတ်မှုကို ပါမံခန့်ခွဲရန် ဖန်တီးထားသော အဖွဲ့အစည်းပုံစံကြောင့် UEC ကိုယ်တိုင်က မိမိကိုယ်ကို ပြန်လည်ဆုံးဖြတ်ချက် ချရမည်ဖြစ်သည်။ ယင်းသည် လွတ်လပ်သည့် အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုမဟုတ်သောကြောင့် တရားစီရင်ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ကြားနာရန် ငြင်းဆိုသည့်သဘောသက်ရောက်နေသည်။ ပေးသွင်းရသည့် ငွေကြေးသည် မြင့်မားသောကြောင့် တိုင်းရင်းသားပါတီငယ်အချို့အား ထိုသို့မပြုလုပ်ရန် တားဆီးထားသလိုဖြစ်နေသည်။ အမှုများကို နေပြည်တော်တွင် ကြားနာသည့်အတွက် အမှုဖြစ်သည့် ပါတီအားလုံးအတွက် ငွေရေးကြေးရေး ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးဖြစ်စေပြီး မျက်ခြင်းသက်သေများသည်လည်း သက်သေတွက်ဆိုရန် နေပြည်တော်သို့ သွားရန်လိုအပ်သည်။

အမှုတွဲ ၂၅ ခုကို USDP ၏ မအောင်မြှင့်သည့် ကိုယ်စားလှယ်များမှ စတင်ခဲ့ပြီး ၁၈ ခုမှာ NLD ကို ဆန့်ကျင်ပြီး ၇ ခုမှာ တိုင်းရင်းသား ပါတီများကို ဆန့်ကျင်ခြင်းဖြစ်သည်။ မအောင်မြှင့်သော NLD ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများက အမှု ၁၀ ခုကို စတင်ခဲ့ပြီး ၇ ခုသည် USDP အားဆန့်ကျင်ပြီး၊ ၂၂ ခုသည် တိုင်းရင်းသားပါတီအား ဆန့်ကျင်ခြင်းဖြစ်ကာ နောက်ဆုံးတစ်ခုသည် တစ်သီးပုဂ္ဂလကိုယ်စားလှယ်ကို ဆန့်ကျင်ခြင်းဖြစ်သည်။ တိုင်းရင်းသားပါတီများက အမှု ၈ ခုကိုစတင်ခဲ့ပြီး တစ်ခုသည် USDP၊ ၃ ခုသည် NLD နှင့် ၄ ခုသည် လူနည်းစု တိုင်းရင်းသားအုပ်စုများကို ဆန့်ကျင်နေခြင်းဖြစ်သည်။ တစ်သီးပုဂ္ဂလကိုယ်စားလှယ် တစ်ဦးက အမှု တစ်ခုကို စတင်ခဲ့ပြီး (အခြား ထစ်သီးပုဂ္ဂလကိုယ်စားလှယ် တစ်ဦးကို ဆန့်ကျင်ခြင်း) တစ်သီးပုဂ္ဂလ မဲဆန္ဒရှင်တစ်ဦးက (NLD ကိုဆန့်ကျင်) ခြင်းဖြစ်သည်။ ပြည်ထောင်စုလွှာတော်ရှိ နေရာ ၂၂ နေရာနှင့် ဆက်စပ်နေသော အမှုတွဲများအနက် ၁၂၂ ခုအား USDP မှ စတင်ခဲ့ပြီး ၈

ခုသည် NLD အောင်မြင်သူများကို စိန်ခေါ်သည့်ကိစ္စရပ်များဖြစ်သည်။ NLD မှ အမှု ၂ ခုစတင်ခဲ့ပြီး တစ်ခုသည် USDP ကိုဆန်ကျင်ပြီး အခြားတစ်ခုက တစ်သီးပုဂ္ဂလ ကိုယ်တားလှယ်ကို ဆန်ကျင်ခြင်းဖြစ်သည်။ တိုင်းရင်းသားလုပံးစုပါတီများက အမှု ၄ ခုစတင်ခဲ့ပြီး တစ်မှုကို တစ်သီးပုဂ္ဂလကိုယ်တားလှယ်လောင်းက စတင်ခဲ့ကာ အခြားတစ်ခုကို မဲဆန္ဒရှင်က စတင်ခဲ့သည်။

ရွှေးကောက်ပွဲဥပဒေတွင် တရားမ ကျင့်ထုံး ကိုစ ဥပဒေနှင့် သက်သေခံအက်ဥပဒေကို ကြားနာစစ်ဆေးရာတွင် လိုက်နာရမည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။ ရွှေးကောက်ပွဲခုရုံးများ ပြုလုပ်ရန် ထိရောက်သော လမ်းညွှန်ချက်ကို တာဝန်ယူသည့် ရှေ့နေဂျာပုံးရှင့် ပြည်ထောင်စုတရားရုံးချုပ်မှ ရှေ့နေများ ပါဝင်သောကြောင့် ဤအချက်ကို အများအားဖြင့် လက်တွေ့ကျင့်သုံးသည်။ လေ့လာထားချက်အရ ကြားနာစစ်ဆေးမှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအဆင့်များတွင် ဥပဒေကို ကျင့်သုံးရှု၍ ရှင်းလင်းသော တင်းကြပ်မှု ရှိခဲ့သည်။ ရွှေးကောက်ပွဲခုရုံးများ၏ တိုးတက်မှုသည် အလွန်အလွန် နေ့ဗျားသည်။ ကိစ္စရပ်အားလုံးအတွက် ရွှေးကောက်ပွဲ အငြင်းပွားမှုများကို ဉီးစားပေး ဖြော်ရှင်းပေးနိုင်သည့် တရားရုံးများတွင် သတ်မှတ်ပေးထားသည့် စည်းမျဉ်းများလျှော့ချပေးခြင်းဖြင့် ရွှေးကောက်ပွဲပြသာနာများကို အချိန်မီ ဖြော်ရှင်းဆောင်ရွက်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအသီးသီးတွင် ထိုသို့သော တရားရုံးများ ထားရှုပေးထားခြင်းဖြင့် ရွှေးကောက်ပွဲ စီရင်ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ပါတီအားလုံးက ဝင်ရောက်ကြားနာနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

XIV. မဲပေးခြင်းနှင့် မဲရောတွက်ခြင်း

A နိုင်ငံဗြားတွင် ရောက်ရှိနေသူများ မဲပေးခြင်း

နိုင်ငံဗြားတွင် ရောက်ရှိနေသူများ မဲပေးခြင်းကို နိုင်ငံပေါင်း ၁၀ နိုင်ငံကျော်ရှိ သံရုံးများတွင် အောက်တို့ဘာလ ၁၃ ရက်မှတ်တင် ကျင့်းပဲခဲ့သည်။ မဲပေးရန် ၃၄၀၀၀ ဦးခန့် မှတ်ပုံးတင်ခဲ့ပြီး စက်ားပုံးတွင် နေထိုင်သူအများစုဖြစ်သည်။ နိုင်ငံပြောင်းပတွင် နေထိုင်နေသည့် ပြည်သူပေါင်း အထူးသဖြင့် ထိုင်းနိုင်ငံတွင် သန်းကော်ရှိသော်လည်း အများစုတွင် သင့်လောက်သော ဓရရှုက်စာတမ်းများ မရှိပေး သို့မဟုတ် လက်ရှိ စံသတ်မှတ်ချက်များနှင့် ကိုက်ညီခြင်းမရှိပေး။ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန (MFA) သည် ထိုလုပ်ငန်းစဉ်ကို စီမံခန့်ခွဲခဲ့သည်။ မဲပေးရန် တောင်းဆိုသည့် ဖောင်ပေါင်း ၄-၅၈၀၀၀ ခန့်ကို မှန်ကန်စွာ ဖြည့်စွက်ခဲ့ခြင်းမရှိကြောင့်း (ဥပမာ-မြန်မာနိုင်ငံရှိ လိပ်စာကို မဖြည့်ခဲ့ကြပေး ထို့ကြောင့် ထိုသူနှင့် သက်ဆိုင်သည့် မြို့နယ်ကို သတ်မှတ်ရန် မဖြစ်နိုင်ပေး) ရလဒ်အဖြစ် စုစုပေါင်းအရေအတွက်သည် ၂၉၀၀၀ သို့ လျော့ကျသွားခဲ့ကြောင့်း MFA က EU EOM ထံ ပြောပြခဲ့သည်။ သို့သော် စီမံခန့်ခွဲမှန်င့် ပတ်သက်သော ထူးဗြားသည့် ပြဿနာများလည်းရှိကြောင့်း လူ့ဂုဏ်များကို နေရာများသို့ မှားပို့ကြောင့်း၊ ထိုကြောင့်း မဲများ ပေးပို့ရာတွင် နောက်ကျမှုများရှိကြောင့်းနှင့် သံရုံးဝန်ထမ်းများကိုလည်း လျော့ကျင့်သွင်ကြားပေးမှု ညွှံ့ဖျက်းကြောင့်းတို့ကို MFA က EOM ထံ ပြောပြခဲ့သည်။ ထိုပြဿနာကို ဖြော်ရှင်းရန် UEC က နိုင်ငံဗြားရှိ မဲပေးမည့် နောက်ဆုံးရက်ကို ၂၃ ရက်အထိ ထိုးပေးခဲ့သည်။ ပုံမှန်ခုပါရလှောင် ပါဝင်သည့် အရေအတွက်သည် ထူးဗြားမှုမရှိသော်လည်း ငါးက အာရုံစိုက်မှုများစွာ ရရှိခဲ့ပြီး UEC အတွက် ညွှံ့ဖျက်းသည့်

စတင်ဆောင်ရွက်ချက်တစ်ခုဖြစ်သည်။ အောက်တိုဘာလ ၂၃ ရက်နေ့တွင် UEC ဥက္ကဋ္ဌမှ "အတွေ့အကြံ၊ မရှိခြင်းနှင့် ပြင်ဆင်ရန် အချိန်မရှိခြင်း" တို့အတွက် နိုင်ငံတကာမှ သံရုံးအသိုင်းအပိုင်းကို ပြည်သူများသိအောင် တောင်းပန်ခဲ့သည်။

B ကြိုတင်မဲပေးခြင်း

ဥပဒေတွင် ရွှေးကောက်ပွဲနေ့နှင့် သက်ဆိုင်ရာမဲရုံးသို့ မလာရောက်နိုင်သည့် သတ်မှတ်အမျိုးအစားရှိသော မဲဆန္ဒရှင်များသည် ကြိုတင်မဲပေးခွင့်ရှိသည့်ဟု သတ်မှတ်ထားသည်။ ကြိုတင်မဲပေးခြင်းသည် အဂျိန်ထိနိုက်လွယ်သည့်ကိစ္စဖြစ်ပြီး ၂၀၁၀ ရွှေးကောက်ပွဲများတွင် လိမ်လည်မှုများ ရှိခဲ့သည်ဟု စွဲပွဲခဲ့ခဲ့ရသည်။ ဥပဒေ အခြေခံစနစ်တွင် လုပ်ငန်းစဉ်နှင့်ပတ်သက်၍ အသေးစိတ် ဖော်ပြထားသော်လည်း UEC သည် ကြိုတင်မဲပေးသည့် ကိစ္စရပ်များအတွက် အချိန်၊ ကြာချိန်နှင့် တည်နေရာကို တိတိကျကျ ထိန်းချုပ်သတ်မှတ်နိုင်ခြင်း မရှိခဲ့ပေ။ အခြားစိုးရိမ်ဖွယ်တော်ခဲ့မှာ UEC သည် ကြိုတင်လျှို့ဝှက်မဲတော်ရွက်များကို မရောင်အချိန်အထိ ကြိုတင်မဲပေးသူ အရေအတွက် အတိအကျကို လုံးဝမသိခဲ့ပေ။ ကြိုတင်မဲပေးခြင်းကို ပြည်ထောင်စုအဆင့်အစား မြို့နယ်အဆင့်ကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခဲ့သောကြောင့်ဖြစ်သည်။

မဲဆန္ဒနယ်ပြင်ပရှိ ကြိုတင်မဲပေးမှုများကို စီမံခန့်ခွဲရာတွင် UEC သည် လုပ်ငန်းစဉ်ကို စီမံခန့်ခွဲရန် အရပ်ဖက်ဝန်ဆောင်မှ အတွဲအစဉ်းများ၊ သံရုံးများ၊ စစ်တန်းလျားများနှင့် တဗ္ဗာသိုလ်များအပေါ် မိုတည်ခဲ့ရပြီး ထိုအချက်ကြောင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမျှမရှိသည့်အပြင် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်မှုတွင်လည်း ရှေ့နောက်လော်ညီမှ မရှိပေ။ ကြိုတင်မဲပေးခြင်းနှင့်ပတ်သက်သော တရားဝင် စာရင်းဇယားများကို ရွှေးကောက်ပွဲ မတိုင်စီရှိအောင် မလုပ်နိုင်ခဲ့ပေ။ မဲဆန္ဒနယ်ပြင်ပ ကြိုတင်မဲပေးခြင်းနှင့် ဆက်စပ်လျှင် ကြိုတင်မဲတော်ရွက်များကို ရွှေးကောက်ပွဲကျင်းပသည့်နေ့၊ ညနေ ၄ နာရီတွင် ပေးပို့ခဲ့ပြီး မြို့နယ်အဆင့် ကော်မရှင်ခွဲများတွင် ရေတွက်ခဲ့သည်⁴⁵ စစ်တန်းလျားများတွင် စစ်သားများ ကြိုတင်မဲပေးခြင်းကို တော်ကြည့်လေ့လာရန် EU EOM က အာကာပိုင်များကို တောင်းဆိုခဲ့သော်လည်း UEC က ထိုသို့ပြုလုပ်ရန် စွဲပြုချက်မပေးခဲ့ပေ။ EU နှင့် လက်မှတ်ထိုးထားသည့် နှစ်ဦးသဘောတူ စာချွန်လွှာတွင် ရွှေးကောက်ပွဲလုပ်ငန်းစဉ်၏ အဆင့်အားလုံးတွင် တော်ကြည့်လေ့လာရမည်ဟု ဖော်ပြထားသည်⁴⁶။

နိုင်ဘာလ ၆ ရက်နှင့် ၇ ရက်နေ့တွင် အစိုးရ၊ ပြည်ထောင်စု၊ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး တန်ထိုး၊ ရွှေးကောက်ပွဲနေ့တွင် တာဝန်ယူလုပ်ဆောင်ရသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များ၊ အီမ်နှင့် ကင်းကွာ၍ မရသောအမျိုးအစားရှိသည့် မဲဆန္ဒရှင်များအတွက် မဲဆန္ဒနယ်အတွင်း ကြိုတင်မဲပေးနိုင်ရန် ပုပ်ကွက်/ကျော်ရွှာ ကောက်မရှင်ခွဲရုံးများတွင် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ အောက်တိုဘာလ ၂၀ ရက်နေ့တွင် UEC က မဲဆန္ဒနယ်အတွင်း ကြိုတင်မဲပေးသည့် ရက်ကို အောက်တိုဘာလ ၂၉ ရက်မှ နိုင်ဘာလ ၇ ရက်အထိ ထိုးပေးသော အမိန့်ကြော်ကြော်တော်ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်၊ အထူးသဖြင့်

⁴⁵ အမျိုးသား/ပြည်သူ/ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ် ကွဲပွဲတော် ရွှေးကောက်ပွဲ စည်းမျဉ်းများ၏ ပိုမိုခွဲ ရှိခဲ့ ရှိခဲ့။

⁴⁶ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သော နိုင်ငံတကာမှ လေ့လာသူများအတွက် UEC ၏ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအပေါ် ကြိုတင်မဲပေးခြင်းသည် ရွှေးကောက်ပွဲ လုပ်ငန်းစဉ်တွင် လေ့လာနိုင်သည့် အပိုင်းဖြစ်သည်။

ပြည်ထောင်စု၊ တိုင်းဒေသကြီး၊ ခရိုင်စီရင်စာဆင့် အရာရှိများ၊ ခရိုင်ရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်၏ အဖွဲ့ဝင်များ၊ အစိုးရအရာရှိများနှင့် မဲရုံတွင် လုပ်အားပေးရမည့် ဝန်ထမ်း၊ လုပ်ချော်ချောင်း၊ စသည်တို့ကဲ့သို့ ရွေးကောက်ပွဲနေ့တွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ရမည့် ပြည်သူပြည်သားအမျိုးအစားများအတွက် ဖြစ်သည်။ ဥပဒေနှင့် ဆန္ဒကျင်ခြင်းမရှိသော်လည်း ဤသို့ ကြိုတင်မသိထားသော ရက်တို့မှာသည် ရွေးကောက်ပွဲ အရာရှိများနှင့် မဲဆန္ဒရှင်များထံမှ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းပိုင်းကို နားလည်မှုလွှာများခြင်း၊ ထောက်ပုံပို့ဆောင်ရေးဆိုင်ရာ ဂယက်ရှိက်ခတ်မှာ မပုံးများ လုပ်ချော်ချောင်းနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာ (ကြိုတင်မပေးခြင်းကို လေ့လာသူများ ဝင်ရောက်လေ့လာနိုင်ရေးအတွက် အောက်တွင် ကြည့်ပါ။) အတွက် စိန်ခေါ်မှုများနှင့်ပတ်သက်ပြီး ရွေးကောက်ပွဲလုပ်ငန်းစဉ်တွင် မလိုအပ်သော မသေချာမှ ဖြစ်စေခဲ့သည်။

EU လေ့လာသူများသည် အောက်တို့ဘာလ ၂၉ ရက်နေ့မှစတင်ကာ မဲဆန္ဒနယ်အတွင်း ကြိုတင်မပေးခြင်းကို သွားရောက်လေ့လာခဲ့ပြီး နိုဝင်ဘာလ ၆ နှင့် ၇ ရက်နေ့တွင် အချိန်အယားသတ်မှတ်ပေးထားသည့် မဲဆန္ဒနယ်အတွင်း ကြိုတင်မပေးခြင်းနှင့် ပတ်သက်ပြီး အရာရှိများသည် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအား ရင်းနှီးကျမ်းဝင်ပုံမရေကြောင်း စည်းမျဉ်းများအတိုင်းမဟုတ်ဘဲ ပြည်သူပေါင်းများစွာကို မဲပေးခွင့်ပြုခဲ့ကြောင်း၊ ရလဒ်အဖြစ် အချို့ကိစ္စရပ်များတွင် ကြိုတင်မ အများအပြားသည် အကျိုးမဝဝင်ဖြစ်သွားရကြောင်း အစီရင်ခဲ့ခဲ့သည်⁴⁷။ ကိစ္စရပ်အများစုတွင် ပုံမှန် မဲပေးခြင်းများအတွက် ကြိုတင်သိထားသော မပုံးလုပ်ချော်အတွက်လုပ်ဆောင်ချက်များသည် နိုင်လုံမှုမရှိပေး ဥပမာ မပုံများကို သေချာစွာ မသိမ်းသည့်အပြင် ပိတ်ထားခြင်းလည်း မရှိပေး ကြိုတင်မပေးခြင်းအတွက် လျှောက်ထားသူတောင်းကို မဲရုံနှင့် မြို့နယ် ကော်မရှင်ခဲ့အဆင့်တွင် ပြဿာထားသည်ဟု ပြောပြီး လုပ်ငန်းစဉ်၏ ပွဲင့်လင်းမြှင့်သာမှုကို UEC က ကာကွယ်ထားသည်။

မဲဆန္ဒနယ်ပြင်ပ ကြိုတင်မပေးရာတွင် မဲဆန္ဒရှင်သည် ငါးတို့၏မဲကို စာအိတ်ထဲတွင် ထည့်ပြီး ငါးတို့၏ အမည်နှင့် မဲပေးသည့် မြို့နယ်ကို ရေးသားရန် လိုအပ်သည်။ စာအိတ်တစ်အိတ်ကို သုံးရုံမှုဖြင့် မဲဆန္ဒရှင်၏ အထောက်အထားကို လုံလုံလောက်လောက် ကာကွယ်ပေးနိုင်ခြင်း မရှိပေး။

C မဲပေးခြင်းနှင့် မဲရေတွက်ခြင်း

ရွေးကောက်ပွဲ နေ့သည် ပုံမှန်အားဖြင့် တည်ပြု၍ အေးချမ်းခဲ့သည်။ EU EOM လေ့လာသူများ၏ အစီရင်ခံစာအရ လာရောက်မဲပေးသည့် မဲဆန္ဒရှင်အရေအတွက် များပြားကြောင်း ညွှန်ပြထားပြီး UEC ၏ အချက်အလက်များအရ လာရောက်မဲပေးသည့် မဲဆန္ဒရှင်အရေအတွက်သည် ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းရှိသည်ဟု သိရသည်⁴⁸။

⁴⁷ ဥပမာမှာ ရမည်းသင်းစရိတ်၊ ပေါ်ဘွာ်မြို့နယ်ဖြင့်ဖြစ်သည်။ ခရိုင် ကော်မရှင်ခဲ့က ကြိုတင်မဲများကို မှားယွင်းစွာ ရေတွက်ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ကြိုတင်မဲပုံး ၁၇ ပုံးကို ဖျက်သိမ်းခဲ့သော်လည်း ထို့မဲဆန္ဒရှင်များသည် ရွေးကောက်ပွဲနေ့တွင် မထပ်ပေး၍ မရတော့ပေး။ ပုံချို့ချိုင်း၊ ရွှေကျင်မြို့နယ် ကော်မရှင်ခဲ့တွင် မဲပေါင်း ၁၂၉ မဲကို ဖျက်သိမ်းခဲ့သော်လည်း မဲဆန္ဒရှင်များကို မဲပြန်ပေးခွင့်ပေးခဲ့သည်။

⁴⁸ အနည်းဆုံးမဲဆန္ဒရှင်အရေအတွက်သည် ကရင်ပြည်နယ်တွင်ဖြစ်ကြောင်း မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ပြီး ၄၆ ရာခိုင်နှုန်းသာရှိကာ မွန်ပြည်နယ်တွင် ၅၁ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် တနသာရှိရုံးတိုင်းတွင် ၆၂ ရာခိုင်နှုန်းရှိကြောင်း

မဲရုံများရှိ မဲပေးသည့် လုပ်ငန်းစဉ်နှင့် ပတ်သက်၍ EU EOM လေ့လာသူများက အပြုသဘောဖြင့် အစီရင်ခဲ့ကြပြီး လုပ်ငန်းစဉ်၏ ၉၅% သည် "ကောင်း" သို့မဟုတ် "အလွန်ကောင်း" ကြောင်း အဆင့်သတ်မှတ်ပေးခဲ့ကြသည်။ လေ့လာခဲ့သည့် မဲရုံအများစုသည် အချိန်မိ ဖွင့်ပေးခဲ့ပြီး နောက်ကျမှုဖွင့်သည့် မဲရုံပေါင်း ၁၂ ခုရှိခဲ့သော်လည်း အချိန်များစွာ နှောင့်နှေးခြင်းမရှိပေါ် ရွေးကောက်ပွဲအတွက် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သောပစ္စည်းများကို မဲရုံများထံ ပေးပို့ထားခဲ့ပြီး နိုင်ငံအတွက်၍ မဲရုံအများစုထံ ရောက်ရှိခဲ့သည်၊ ယင်းက UEC သည် ထောက်ပုံးပို့ဆောင်ရေးပိုင်းတွင် သေချာစွာ ပြင်ဆင်ထားခဲ့ကြောင်း ပြုသနေသည်။ ကိစ္စရပ်အများစုတွင် မဲရုံဝန်ထမ်းများမှ စီမံဆောင်ရွက်သည့် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ပြဿနာများ ဖြစ်စေခဲ့သည့် ကြောရည်စွာ တောင့်ဆိုင်းရမှုများ ရှိခဲ့သည်။ ပါတီအေးဂျင့်များသည် လေ့လာခဲ့သည့် မဲရုံအများစု (၉၀ %) တွင် ရှိနေခဲ့ကြသည်။ ရွေးကောက်ပွဲနှေ့တွင် EU လေ့လာသူများက သွားရောက်လေ့လာခဲ့သည့် မဲရုံများ၏ ၂၇% တွင် ပြည်တွင်းမှ လေ့လာသူများကို တွေ့ရှိခဲ့ရသည်။ မဲဆန္ဒရှင်အများစုသည် ငှါးတို့၏ အမည်များကို မဲစာရင်းတွင် တွေ့ရှိခဲ့ကြပြီး အထောက်အထားပြရန် အများစုတွင် မဲစာရွက်များ ရှိခဲ့ကြသည်။ သို့သော် သွားရောက်ကြည့်ရှုခဲ့သည့် မဲရုံ ၇% တွင် ပြည်သူ့အချို့က ငှါးတို့၏ အမည်များကို မဲစာရင်းတွင် မတွေ့ရှိခဲ့ကြောင်း အစီရင်ခဲ့ခဲ့သည်။

အရပ်သား အထူးချွတ်ဖွဲ့ဝင် ငုတ္ယဝါဝ က ရွေးကောက်ပွဲကာလ၊ ဆိုရလျှင် ရွေးကောက်ပွဲနှေ့တွင် ပုံမှန် လုံခြုံရေးတာဝန်ယူခဲ့သည်⁴⁹။ အထူးချွတ်နှင့်ပတ်သက်၍ လေ့လာသူများက မည်သည့်ပြဿနာများကိုမှ အစီရင်မခဲ့ပေါ်။ အထူးတ်ဖွဲ့ဝင်များအတွက် လေ့ကျင့်သင်တန်းများ ပေးခဲ့ပြီး မဲရုံတစ်ရုံလျှင် တစ်ဦးစီနှုန်းဖြင့် မဲရုံများတွင် နေရာချပေးခဲ့သည်။ ငှါးတို့သည် လက်နက်ကိုင်ထားခြင်းမရှိဘဲ မဲရုံအရာရှိမှ တောင်းဆိုမှုသာ မဲရုံတွင် ကြားဝင်ရန် ညွှန်ကြားထားခြင်းခံရသည်။ ငှါးတို့တွင် သက်ဆိုင်ရာ ရေစခန်းများ၊ မြို့နယ် အုပ်ချုပ်ရေးရုံးများနှင့် ခရိုင်အုပ်ချုပ်ရေး ရုံးများအတွက် ဆက်သွယ်ရန် နံပါတ်များ ရှိသည်။

မဲဆန္ဒရှင်များသည် ငှါးတို့အတွက် မဲကို လျှို့ဝှက်စွာ မဲပေးပိုင်ခွင့် (၈၃ %) ရှိပြီး မဲရုံဝန်ထမ်းများက လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုလုံးကို ထိရောက်သောနည်းလမ်းဖြင့် သေချာစွာ စီမံခန့်ခွဲနိုင်ခဲ့သည်။ သို့သော် အချို့နေရာများတွင် လူများ ပြည့်နှုက်နေသာဖြင့် လုံခြုံရေးကို ထိခိုက်စေနိုင်သည်။ ဒေသခံ အရာရှိများသည် မဲရုံများရှိ လုပ်ငန်းစဉ်ကို စီမံခန့်ခွဲသည့် အပိုင်းတွင် ပါဝင်ခဲ့သည်ကို ကိစ္စရပ် ၁၄ ခုတွင် လေ့လာသူများက တွေ့ရှိခဲ့သည်ဟု အစီရင်ခဲ့ထားသည်။ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းပိုင်းတွင် ချိုးဖောက်မှုအများဆုံးမှာ မဲများနှစ်ခါးသုံးခါပေးခြင်းအတွက်

49 ထုတ်တမ်းရှိခဲ့သည်။ ရန်ကုန် (၆၅%)၊ ရှုမှု (၆၆%)၊ ရရှိင် (၆၇%)၊ ကချင် (၆၈%)၊ အားလုံးသည် ပုမ်းမျှအောက်သို့ ရောက်နေသည်။ ချိုးပြည်နယ်သည် အမြှင့်ဆုံးအရေအတွက်ရှိခဲ့ပြီး ၇၉% ဖြစ်ကာ၊ မကော်ဒွေးတွင် (၇၆%)၊ ဓရာဝတီတိုင်းတွင် (၇၅%)၊ ကယားပြည်နယ်တွင် (၇၄%)၊ စစ်ကိုင်းတွင် (၇၄%)၊ မွန်လေးတွင် (၇၃%)နှင့် ပုံးတွင် (၇၁%) ဖြစ်သည်။ လာရောက်မဲပေးသုံးအရေအတွက်သည် ပါလီမှန်အသီးသီးတွင် ထပ်တူညီလုန်းပါးဖြစ်သည်။ ၂၁၁၅ ဒီဇင်ဘာလ ၃ တွင် ထုတ်ပြန်သော မြန်မာတိုင်းမြို့တွင် အစီရင်ခဲ့ထားသော UEC ၅၁ အချက်အလက်များကို အခြေခံသည်။

⁴⁹ ကချင်မှ ငုတ္ယ၊ ကယားမှ ၆၂၊ ကရင်မှ ၁၂၇၊ ချုင်မှ ၁၃၀၊ မွန်မှ ၂၆၉၊ ရရှိင်မှ ၂၅၇၊ ရှုမှုမှ ၁၁၃၊ အားလုံးရှိင်းသား အုပ်စုများမှ ၁၅၆၅ ပါဝင်သည်။

လုံခြုံရေးမရှိကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။ လေ့လာခဲ့သည့် မဲရုံပေါင်း ၅၇% တွင် မဲဆန္ဒရှင်များအား ထင်ရှားသည့် မင်ရှိမရှိ မစစ်ဆေးကြပဲ ၃% တွင် မင်မသုတေသနများကို တွေ့ရသည်။ မဲရုံများ၏ ၂၂% တွင် အုပ်စုလုပ် မဲပေးသည်များလဲရှိကြောင်း EU EOM လေ့လာသူများက တင်ပြခဲ့ကြသည်။

မဲရုံများတွင် မဲရေတွက်ရှု၍ လေ့လာခဲ့သည့်နေရာအများစုတွင် ပါတီအေးဂျင့်များနှင့် ပြည်တွင်းမှလေ့လာသူများ ရှိနေကြပီး ပွင့်လင်းမြင်သာစွာ လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြောင်း လေ့လာသူများက အစီရင်ခဲ့ကြသည်။ အရာရှိများအနေဖြင့် မဲရေတွက်ခြင်းကို ရှုံးနောက်လော်သီစွာ မလုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် ပြုတာန်းထားသည့် စည်းမျဉ်းများကို မလိုက်နာခြင်းတို့ကြောင့် လုပ်ငန်းစဉ်အပေါ် အနှုတ်သဘောဆောင်သည့် အစီရင်ခံစာ ၅ စောင်ရှုခဲ့သည်။ လေ့လာခဲ့သည့် ကိစ္စရပ်အများစုတွင် ရလဒ်များကို မဲရုံများတွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့ကြကြောင်း တွေ့ရှုရသည်။

ကြိုတင်မဲပေးရာတွင် ပြသာနာများ ပိုရှိကြောင်း တွေ့ရသည်။ EU လေ့လာသူများက အောက်တိုဘာလ ၂၉ မှစ၍ တည်နေရာ ၉၁ နေရာတွင် မဲဆန္ဒနယ်အတွင်းရှိ ကြိုတင်မဲပေးခြင်းကို လေ့လာကြည့်ရှုခဲ့သည်။ မဲပေးသည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့်ပတ်သက်၍ ငှါးတို့၏ ချင့်တွက်အကဲဖြတ်မှုသည် အလွန်ကောင်း (၂၈ %)၊ ကောင်း (၅၈ %) နှင့် ဆိုး (၁၃ %) ရှိခဲ့သည်။ အရာရှိများသည် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းကို ရင်းနှီးကျမ်းဝင်မှုမရှိကြောင်း၊ စည်းမျဉ်များထဲတွင် ပျော်မှန်းထားသည်ထက် မဲပေးသည့်ပုဂ္ဂိုလ်အရေအတွက်ကို ပိုများစေခဲ့ကြောင်း အစီရင်ခံထားသည်⁵⁰။ ကိစ္စရပ်အများစုတွင် စစ်ဆေးသည့်ပုံစံများနှင့် ပုံမှန် မဲပေးခြင်းများအတွက် ကြိုတင်သိထားသော မဲပုံးလုံခြုံရေးအတွက်လုပ်ဆောင်ချက်များသည် စိုင်လုံမှုမရှိပေါ် ဥပမာ မဲပုံးများသည် မလုံခြုံသည့်အပြင် ပိတ်သိမ်းထားခြင်း မရှိပေါ် ကိစ္စရပ်သုံးခုတွင် ခွင့်ပြုချက်မပေးထားသူများ အဓိကအားဖြင့် အခပ်ဖက်စီမံခန့်ခွဲသည့် ကိုယ်စားလှယ်များသည် မဲရုံအရာရှိများ၏ အလုပ်ကို ဝင်ရောက်နောင့်ယုက်ခဲ့သည်။ ကောင်းသည့်ဘက်မှ ကြည့်ရလှုပ် လေ့လာခဲ့သည့် မဲရေတွက်ခိုန်းတွင် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများ၏ ကိုယ်စားလှယ် ၆၀ % ကိုလည်း တွေ့ရှုခဲ့ရသည်။ လေ့လာခဲ့သည့် ၁၁ ရာစိုင်နှုန်းတွင်သာ ပြည်တွင်းလေ့လာသူများကို တွေ့ရသည်။

မဲဆန္ဒနယ်ပြင်ပရှိ ကြိုတင်မဲပေးရာတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုများ မရှိဘဲ စစ်တပ်မှ မဲပေးသည့် ပုံစံများကြောင့် ပုံမှန်လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအတိုင်း လိုက်နာဆောင်ရွက်ခြင်း မရှိခဲ့ပေါ်။ မဲဆန္ဒနယ်ပြင်ပ မဲရေတွက်ရာတွင် မြို့နယ် ၂၀ မြို့နယ်၌ EU EOM လေ့လာသူများက သွားရောက်ကြည့်ရှုခဲ့သည်။ အစီရင်ခံစာ ၄ တောင်တွင် အလွန်ကောင်း (၂၀%)၊ ၉ တောင်တွင် ကောင်း (၄၅ %)၊ ၆ တောင်တွင် ဆိုး (၃၀၀ %) နှင့် တစ်တောင်တွင် အလွန်ဆိုး (၅ %) အဖြစ် ချင့်တွက်အကဲဖြတ်ခဲ့သည်။ လေ့လာခဲ့သည့် ကော်မရှင်ခွဲများသည် ညာနေ ၄ နာရီမတိုင်းပါ ကြိုတင်မဲစာရွက်များကို ရရှိခဲ့သော်လည်း ကိစ္စရပ် ၈ ခုတွင် ဖွင့်ထားသည်ဟု ယူဆရသော အိတ်များနှင့် သေချာစွာ မပိတ်ထားသော စာအိတ်များကို တွေ့ခဲ့ရသည်။ မဲရေတွက်ရာတွင် EU EOM လေ့လာသူများက ကောက်မရှင်ခွဲ အရာရှိများ၏ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအပေါ် နားလည်မှုနှင့်

⁵⁰ ရမည်းသင်းခရိုင် ပျော်ဘွယ်မြို့နယ်၊ မွန်လေးတိုင်း အေသာကြီး သုံးမဟုတ် ရွှေကျင် မြို့နယ်၊ ပုံချို့ခရိုင် ပုံးတိုင်းအေသာကြီးတွင် ဖြစ်သည်။

လိုက်နာဆောင်ရွက်မှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး ကိစ္စ ၈ ခုတွင် အဆိုးဘက်မှ ချင့်တွက် အကဲဖြတ်ခဲ့သည်။ ထိုအပြင် မဲဆန္ဒပါယ်ပြင်ပ မဲပေးခြင်းများကို မည်သည့် ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပမှ လေ့လာသူများအား လေ့လာခွင့် မပြုခဲ့ပေ။

မြို့နယ် ကော်မရှင်ခွဲပေါင်း ၃၃၀ အနက် ၃၃ မြို့နယ်ရှိ မဲများကို အယားဖြင့်ပြုသသည့်လုပ်ငန်းစဉ်ကို EO EOM လေ့လာသူများက သွားရောက်ကြည့်ရှုခဲ့သည်။ လေ့လာရေးအဖွဲ့များသည် နိုင်ဘာလ ၈ နှင့် ၉ ရက်နေ့တွင် ကော်မရှင်ခွဲပေါင်း ၂၆ ခုထံ တစ်ကြိမ်ထက်ပိုပြီး လေ့လာခဲ့ကြသည်။ အစီရင်ခံစာအများစုသည် အပြုံသဘောဆောင်ကြသော်လည်း ကိစ္စရပ် သုံးခုတွင် မဲရောတွက်သည့်လုပ်ငန်းစဉ်အား "ဆိုး" ဟု သတ်မှတ်ခဲ့ကြသည်။ အားနည်းချက်အချို့ကို တွေ့ရှုခဲ့ပြီး အထူးသဖြင့် မဲကို အယားများဖြင့်ပြုသရာတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှု မရှိကြောင်း လုပ်ထုံးလုပ်နည်းပိုင်း ချုတ်ယွင်းချက်များရှိကြောင်း၊ မဲရောတွက်မှုကို စော့အနားပေးစဉ် မဲများကို လျှော့ကန်စွာ တောင့်ရောက်ခြင်း မရှိခဲ့ကြောင်း EU EOM က မှတ်သားထားခဲ့သည်။ ကိစ္စရပ် တစ်ဝက်တွင် မဲများကို အယားများဖြင့် ပြုသထားသည့် စာရွက်များကို လေ့လာသူများက ရှင်းရှင်းလင်းလင်းနားမလည်ကြောင်း၊ လေ့လာရေးအဖွဲ့၏ ၅ ဖွဲ့က ကော်မခရှင်ခွဲ အာကာပိုင်များနှင့် အပြည့်အဝ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခွင့်မပေးခဲ့ကြောင်း အစီရင်ခံခဲ့သည်။

မဲများကို အယားများဖြင့် ပြုသရာတွင် အခြား အားနည်းချက်များစွာကိုလည်း တွေ့ခဲ့ရကြောင်း အထူးသဖြင့် မဲဆန္ဒရှင်များ/မျက်မြင်သက်သောများ မရှိကြောင်း၊ ၇၆% တွင် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရ မဲများကို အယားများဖြင့် ပြုသခြင်းကို ဆောင်ရွက်ရန် အနည်းဆုံးလိုအပ်သည့် ကော်မရှင်ခွဲ အဖွဲ့ဝင်အရေအတွက် မရှိကြောင်း ဖော်ပြုခဲ့သည်။ ရွှေးကောက်ပွဲရလဒ်များကို ပြောင်းလဲခဲ့သည့် ကိစ္စရပ်ပို့ဗျား မတွေ့ရှုခဲ့ရသောလည်း ကောန်းတွက်ချက်မှုပိုင်း မှားယွင်းမှုကြောင့် မရှိရလဒ်စာရင်းအချို့တွင် အမှန်ပြင်ဆင်ရသည်များ ရှိခဲ့ကြောင်း သိရသည်။ လေ့လာခဲ့သည့် မဲများကို အယားဖြင့်ပြုသရာတွင် သွားရောက်ခဲ့သည့် ကော်မရှင်ခွဲများအနက် ၅၆% သည် NLD ကိုယ်စားလှယ်များဖြစ်ကြောင်း USDP သည် ၂၈%နှင့် အခြားကိုယ်စားလှယ်လောင်းများထံမှ ကိုယ်စားလှယ်များ ၃၅% ရှိကြောင်းဖော်ပြုခဲ့သည်။ လေ့လာချက်များအနက် ၇၂ ရာခိုင်နှုန်းသည် ပြည်တွင်းလေ့လာသူများဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရသည်။ သို့သော် မဲများကို အယားဖြင့်ပြုသသည့် လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ခွင့်မပြုထားသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များလည်း ရှိနေကြောင်းတွေ့ရပြီး ငှါးတို့သည် နောင့်ယူက်ခြင်း၊ ကော်မရှင်ခွဲ အဖွဲ့ဝင်များ၏ အလုပ်ကို ညွှန်ကြားခြင်းမျိုး မရှိခဲ့ပေ။

နိုင်ဘာလ ၂၃ ရက်နေ့တွင် ရှမ်းပြည်နယ် ကော်မရှင်ခွဲက အမျိုးသားလွှာတိတော် တစ်နေရာအတွက် အနိုင်ရသူ ပြောင်းလဲခဲ့ကြောင်း ကြော်ကြော့ခဲ့သည်။ မရောတွက်ခဲ့သော မဲရှုံး ၆ ရုံတွင် ရလဒ်ကို ပြောင်းလဲခဲ့ပြီး USDP မှ အနိုင်ရသူ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းကို ပယ်ဖျက်ပြီး တအောင်း (ပလောင်) အမျိုးသားပါတီမှ ကိုယ်စားလှယ်လောင်း အနိုင်ရမှုကို ကြော်ကြော့ခဲ့သည်။ UEC က ကော်မရှင်ခွဲ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို အတည်ပြုပေးခဲ့ပြီး နောက်ဆုံးရလဒ်ကို နောက်တစ်ရက်အကြားတွင် ကြော်ကြော့ခဲ့သည်⁵¹။

⁵¹ နမူဆန်မြို့နယ် ကော်မရှင်ခွဲကလည်း ငှါးတာဝန်ယူသည့် အသေအတွင်းရှိ မဲရှုံး ရလဒ်များကို ချုန်လုပ်ထားခဲ့သည်။ အမှားကို ပလောင်ဝိုင်းရေးသား ပါတီက တွေ့ရှုခဲ့ပြီး မှုဆယ်ခုရှင် ကော်မရှင်ခွဲအဆင့်တွင် အမှန်ပြင်ဆင်ခဲ့သည်။

ယခင်ရွေးကောက်ပွဲများနှင့် မတူဘဲ နောက်ဆုံးရလဒ်များကို ကြော်ရန် နောက်ဆုံးတရားဝင်သတ်မှတ်ထားသည့် ရက်စွဲတွင် ရလဒ်များကို ထုတ်ပြန်ရန် ပျက်ကွက်သော်လည်း UEC က လုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း ဖွင့်လင်းမြင်သာမှုကို စိတ်ဝင်စားသူများ ပိုမိုယုံကြည်စေရန် အမည်စာရင်းဖြင့် အသုတ်ဂိုက် ထုတ်ပြန်ကြော်ရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။ UEC က UEC ရုံးချုပ်နေပြည်တော်နှင့် UEC ရန်ကုန်သတင်းအချက်အလက်စင်တာတွင် နိုင်ငံတကာမှ ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ ကူညီပုံပိုးရေးစီမံကိန်းများ၏ ပုံပိုးကူညီမှုဖြင့် ရလဒ်အတွက် အလုပ်လုပ်သည့်အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့နှင့် ရလဒ်များအတွက် မီဒီယာစင်တာနှစ်ခုကို ဖွင့်ပေးခဲ့သည်။ နိုင်ဘာလ ၉ ရက်နေ့မှစ၍ UEC က ရလဒ်အတွက် လုပ်ဆောင်ပေးသည့်အဖွဲ့မှ အကျိုးဝင်သည်ဟု သတ်မှတ်ထားသည့်အတွက် ရလဒ်များကို နေ့စဉ် ကြိုမ်ဖန်များစွာ ကြော်ပေးခဲ့သည်။ ရလဒ်စာရွက်များကို ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး ကော်မရှင်ခွဲများမှ UEC ထံ ဖက်စီဖြင့် ပေးပို့ခဲ့ကြသည်။ မရပ်မနားပဲ နေ့/ညာ အဆိုင်းဖြင့် လုပ်ဆောင်ပြီး UEC ၏ အလုပ်သမားနှစ်ဖွဲ့သည် ရရှိသည့်ရလဒ်များ၏ မှန်ကန်မှုကို ဆုံးဖြတ်ရန် ကိန်းကဏ္ဍအချက်အလက်ကို တစ်ခေါက်ပြန်လည်စစ်ဆေးခဲ့သည်။ ရှင်းလင်းသည့်အခါ အခြားအုပ်စုက ရလဒ်မီဒီယာစင်တာတွင် ပြသသည့် အယားများကို ပြင်ဆင်ခဲ့သည်။

မှန်ကန်ခြင်းရှိမရှိ စစ်ဆေးသည့်လုပ်ငန်းစဉ်ကို လေ့လာသူများအား ဝင်ကြည့်ခွင့်မပေးဘဲ လုပ်ဆောင်ခဲ့သော်လည်း နောက်ပိုင်းတွင် လေ့လာသူများနှင့် မီဒီယာများကို ပိုမိုပွင့်လင်းမြင်သာသည့်ပုံစံဖြင့် လေ့လာရန် ခွင့်ပြုပေးခဲ့သည်။ နေ့စဉ် သတင်းစာ ရှင်းလင်းပွဲများကို UEC ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များ (သို့) ဥက္ကဋ္ဌကိုယ်တိုင်က ကျင်းပခဲ့ပြီး မီဒီယာများထံမှ မေးခွန်းများကို ဖြေကြားခဲ့သည်။ မေးခွန်းများသည် ရွေးကောက်ပွဲ လုပ်ငန်းစဉ်တွင် မူမမှန်မှုများရှိကြောင်း စွဲပွဲမှုများနှင့် ဆက်လပ်နေသော်လည်း သေချာသည့် အသေးစိတ်အချက်များပေါ်တွင် အခြေခံခြင်း ရှိပုံမပေါ်ပေါ်၊ UEC ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များက ကိစ္စရပ်အတော်များများတွင် ထိုသို့သော မေးခွန်းများကို စိန်ခေါ်ခဲ့ပြီး မီဒီယာကိုယ်စားလှယ်များအား အမည်များနှင့် တည်နေရာများ ဖော်ပြပေးရန်တောင်းဆိုပြီး ထိခိုက်ခံရသည့် မဲဆန္ဒရှင်များအား သက်သေပြန်စီမံချက်ဖြစ်ပါက သက်ဆိုင်ရာ ကော်မရှင်ခွဲများထံ တိုင်ကြားရန် လူသိရှင်ကြား တိုက်တွန်းခဲ့သည်။

နေပြည်တော်ရှိ ရလဒ်ထုတ်ပြန်ရေး မီဒီယာစင်တာကို နိုင်ဘာလ ၁၅ ရက်နေ့တွင် ပိတ်ခဲ့ပြီး ရွေးကောက်ပွဲအပြီး တစ်ပတ်အကြာတွင်ဖြစ်ကာ UEC မှ ကန်းများမျှော်လင့်ထားသည်ထက် ကော်လွန်သော ရလဒ်ပေါင်း ၉၀% ကို ကြော်ခဲ့သည်။ ကချင်ပြည်နယ်မှ ကြော်သော နောက်ဆုံးရလဒ်များကို နိုင်ဘာလ ၂၈ ရက်နေ့တွင် UEC မှ ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်⁵²။ ဤသို့ နောင့်နေးခြင်းမှာ ဖုန်းဆက်သွယ်၍ မပေါင်းလည်းအပါအဝင် ထောက်ပုံပို့ဆောင်ရေးပိုင်း ခက်ခဲမှုများကြောင့်ဖြစ်ပြီး ရွေးကောက်ပွဲပစ္စည်းများကို ပုံးဆောင်ရန် ရွေးကောက်ပွဲ အာကာပိုင်များ အခက်တွေ့ခဲ့ရသည်။

⁵² UEC အမိန်ကြော်စာအမှတ် ၉၂။ ၉၃ နှင့် ၉၄ တွင် ပြည်နယ်လွှာတ်တော်အတွက် ၈ နေရာ၊ အမျိုးသားလွှာတ်တော်အတွက် ၁ နေရာနှင့် ပြည်သူ့လွှာတ်တော်အတွက် ၂ နေရာအတွက် အနိုင်ရသော ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများကို နိုင်ဘာလ ၂၈ ရက်တွင် ထုတ်ပြန်ကြော်ခဲ့သည်။

XV ရလဒ်များနှင့် ရွေးကောက်ပွဲဖြီး အစဉ်အနေ

နိုဝင်ဘာလ ၃၀ ရက်နေ့တွင် UEC က နိုဝင်ဘာလ ၈ ရက်ရွေးကောက်ပွဲအကြောင်းတာရင်းရယားများကို ပြည်သူများထံ ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ အားလုံးပြောရလျှင် ရွေးကောက်ပွဲနေ့တွင် အသုံးပြုခဲ့သော မဲဆန္ဒရှင်တာရင်းများတွင် မဲရုံပေါင်း ၄၀၁၉၁ တွင် မဲပေးရမည့် သတ်မှတ်ချက်ပြည့်စီသော မဲပေးသူပေါင်း ၃၄၂၉၅၃၇ ရှိခဲ့သည်။ မဲဆန္ဒရှင်များအား ၃၂၃ မဲဆန္ဒနယ်များတွင် ဖြန့်ထားပြီး (၃၃၀ အနက်)၊ အမျိုးသားလွှတ်တော်အတွက် ၁၆၈ မဲဆန္ဒနယ်များ၊ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး လွှတ်တော်များအတွက် ၆၅၉ မဲဆန္ဒနယ်များ (၆၆၀ အနက်) ပါဝင်သည်။ မဲဆန္ဒရှင် ၃၇၂၁၅၄၄၆ ဦးသည် တိုင်းရင်းသားဝန်ကြီး ၂၉ ဦးအတွက် မဲပေးခဲ့သည်။ ပြည်သူ့လွှတ်တော်၊ အမျိုးသားလွှတ်တော်နှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး လွှတ်တော်အတွက် တရားဝင် မဲပေးသည့်အရေအတွက်မှာ ၆၉.၇၂၂ ၆၉.၈၂၆ ရာရိနှင့်ဖြစ်သည်။

အပြစ်သဘောဆောင်သည့် မှတ်ချက်တစ်ခုတွင် ရွေးကောက်ပွဲများအားလုံးအပါအဝင် မဲစာရွက် ၃၉၉၂၂၇၁၁ သည် ရေတွက်စဉ်အတွင်း ပယ်မဲဖြစ်ခဲ့ကြောင်း ကြော်ခဲ့သည်။ ဤအချက်က UEC မှ သတ်မှတ်ထားသော ပယ်မဲအဖြစ် စံနှုန်းသတ်မှတ်ချက်များသည် အလွန်အလွန် တင်းကြပ်ကြောင်း ပြသနေသည်။ မဲရေတွက်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် မဲဆန္ဒရှင်၏ ဆန္ဒသည် အလွန်ရှင်းလင်းနေသံလည်း မဲစာရွက်များ ပဲမယ်ဖြစ်ကြောင်း ကြော်သည့် ကိစ္စရပ် နမူနာပေါင်းများစွာ ပါဝင်သည်။ ဤသို့ ပယ်မဲဖြစ်ရသည့် အရေအတွက် အလွန်များပြားခြင်းသည် မဲဆန္ဒရှင်အချက်အလက်များကို ယခုထက်ပို၍ စုဆောင်းထားရန်လိုကြောင်း ပြသနေသည်။ အထူးသဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲနေ့တွင် အသုံးပြုသော အမှတ်အသားပြုသည့် တံဆိပ်တုံးကဲ့သို့ ဆန်းသစ်တိတွင်ထားသော အရာများကို မိတ်ဆက်ပြီးနောက်ပိုင်းတွင်ဖြစ်သည်။

နောက်ဆုံး ကြော်သော ရလဒ်များ⁵³နှင့် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်အသီးသီးရှိ စစ်တပ်အတွက် ထားရှိထားသော ခုံအရေအတွက် ၂၅% ကိုထည့်သွင်းစဉ်းစားမည်ဆိုပါက NLD သည် အောက်လွှတ်တော်တွင် ၅၅%၊ အထက်လွှတ်တော်တွင် ၆၀%၊ ပြည်နယ်/တိုင်းလွှတ်တော်များတွင် ၅၆% ရရှိထားပြီး USDP က အမျိုးသားလွှတ်တော်တွင် ၇%၊ ပြည်သူ့လွှတ်တော်တွင် ၅%နှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းလွှတ်တော်တွင် ၉% ရရှိသည်။

တိုက်ရှိက်ရွေးကောက်သည့် အစွဲဝ်များတွင်-

- NLD သည် ဥပဒေပြုလွှတ်တော်အားလုံးနှီးပါးတွင် အတော်များများ အနိုင်ရရှိခဲ့သည်၊ အောက်လွှတ်တော်တွင် ၂၅၅ ရေရှာ (သို့) ၇၉%၊ အထက်လွှတ်တော်တွင် ၁၃၅ ရေရှာ

⁵³ ဤရလဒ်များတွင် ရမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းရှိ အထက်လွှတ်တော် မဲဆန္ဒနယ် Nr5 အတွက် မဲများ ပြန်ရေတွက်ပြီးနောက်ပိုင်း ဖြစ်ပွားခဲ့သော ပြောင်းလဲမှု ပါဝင်သည်။ USDP ကိုယ်စားလှယ်လောင်းဖြစ်သော စိုင်းဆာလူးအတွက် ကန်လို့မှတ်ယုတားသည် နေရာကို တအောင်း အမျိုးသားပါတီ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းဖြစ်သူ ဦးညီစိန်ထံ နိုဝင်ဘာလ ၂၄ ရက်တွင် လွှဲပြောင်းပေးခဲ့ရပြီး ထိုသူသည် UEC မှ အသီအမှတ်ပြုသော မဲပေါင်း ၁၉၉ မဲဖြစ် အနိုင်ရရှိခြင်းဖြစ်သည်။

- (သို့) ၈၀%၊ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းပါလီမန်များတွင် ၄၇၅ (သို့) ၇၅%၊ နှင့် တိုင်းရင်းသားကိစ္စရေးရာ ဝန်ကြီးနေရာများအတွက် ၂၁ (သို့) ၇၂% ဖြစ်သည်။
- ပြည်ထောင်စုကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီ (USDP) သည် ၃၀ နှင့် ၁၀ နေရာ (၉% နှင့် ၆.၅%) ဖြင့် အထက်နှင့် အောက်လွှတ်တော် နှစ်ရပ်လုံးတွင် ခုတိယအများဆုံး အနိုင်ရဲ့သည့် ပါတီဖြစ်ကာ၊ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး လွှတ်တော်များတွင် ၇၄ နေရာ (၁၂%) နှင့် တိုင်းရင်းသား ကိစ္စရပ် ဝန်ကြီးများအတွက် ၂၂ နေရာ (၇%) ပါဝင်သည်။
 - တိုင်းရင်းသား ပါတီများနှင့် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများသည် တတိယအကြီးဆုံး "အုပ်စု" ဖြစ်ပြီး အောက်လွှတ်တော်တွင် ၃၈ နေရာ (၁၂%)၊ အထက်လွှတ်တော်တွင် ၂၂ နေရာ (၁၃%)၊ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး လွှတ်တော်များတွင် ၈၀ နေရာ (၁၃%) နှင့် တိုင်းရင်းသားရေးရာတန်ကြီး နေရာ ၆ နေရာ (၂၁%) ဖြစ်သည်။
 - တစ်သီးပုဂ္ဂလု ကိုယ်စားလှယ်ပေါင်း ၃၀၉ ဦးရှိသည့်အနက် တိုင်းရင်းသား ပြည်နယ်အားလုံးတွင် ၅၅ ဦးကိုသာ ရွေးကောက်ခဲ့သည်⁵⁴။
 - ခရစ်ယာန်ပေါင်း ၁၂၃ ဦးသည် ရွေးကောက်ခဲ့ခဲ့ပြီး အများစုံမှာ တိုင်းရင်းသား ပြည်နယ်များတွင် ဖြစ်သည်။ မွတ်စလင် ကိုယ်စားလှယ်လောင်း မည်သူကိုမှ မရွေးကောက်ခဲ့ပေ။

၂၀၁၅ ခုနှစ် NLD ၏ အောင်မြင်မှုသည် ၁၉၉၀ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများထက်ပင် သာလွန်သေးသည်။ အောင်ဆန်းစုကြည်ဦးဆောင်သော ပါတီသည် မကွေးနှင့် တန်သာရီ တိုင်းဒေသကြီးများတွင် ပါလီမန်အားလုံး၌ ၁၀၀% အနိုင်ရရှိခဲ့ပြီး ကျော်သည့် မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်းတွင် ၉၀% ကျော်ကျော်တွင် အနိုင်ရရှိခဲ့ကာ အများစုံမှာ သုံးပုံနှစ်ပုံခန့် သို့မဟုတ် ရရှိနှင့် ရှမ်းအပါအဝင် တိုင်းရင်းသားပြည်နယ်များတွင် အနိုင်ရသည်က ဖို့များသည်။ အထက်လွှတ်တော်နှင့် အောက်လွှတ်တော်၏ အဓိကနေရာများအပြင် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး ပါလီမန် သုံးခုသည် ယခုအခါ NLD ၏ ထိန်းချုပ်မှု အောက်တွင် အပြည့်အဝ ရောက်ရှိနေသည်။ USDP အတွက်မှ ငါးတို့၏ နာမည်ကြီး ကိုယ်စားလှယ်လောင်းအများစုံမှာ ရုံးနိမ့်ခဲ့ပြီး (သူရရွေးမန်း ဦးဒြေးဦး)၊ ငါးတို့၏ အမာခံနယ်မြေဖြစ်သော နေပြည်တော်တွင် အောက်လွှတ်တော်အတွက် မဲဆန္ဒနယ် ၈ ခုအနက် တစ်ခုတွင် အနိုင်ရခဲ့ပြီး အထက်လွှတ်တော်အတွက် မည်သည့်နေရာတွင်မှ အနိုင်မရရှိခဲ့ပေ။ ယဉ်ပြုင်ခဲ့သည့် USDP ဝန်ကြီးချုပ်ပေါင်း ၁၃ ဦးအနက် ၄ ဦးသာ အနိုင်ရရှိခဲ့သည်။ ယဉ်ပြုင်ခဲ့သည့် အငြိမ်းစားစစ်တပ်အရာရှိပေါင်း ၁၇၀ ဦးအနက် (USDP အတွက် ၁၅၀ ဦး) ၂၈ ဦးသာ ရွေးကောက်ခဲ့ရသည်။

ပမာအများဆုံးပါဝင်သော ပါတီများအနက် NLD နှင့် USDP ပါတီနှစ်ခုသည် အောက်လွှတ်တော်တွင် ကိုယ်စားပြုထားပြီး ရွေးကောက်ခဲ့ရသော NUP ကိုယ်စားလှယ်လောင်းနှင့်အတူ ဆိုလျှင် အထက်လွှတ်တော်တွင် သုံးဖွဲ့ဖြစ်သည်။ မွန်လေးတွင် တစ်နေရာစာအနိုင်ရခဲ့သော ဒီဇိုကရက်တစ်ပါတီ (မြန်မာ) မှလွှဲ၍တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်လွှတ်တော်များတွင် NLD နှင့် USDP တို့သည် ပမာအများဆုံးပါဝင်သော ကိုယ်စားပြု ပါတီများဖြစ်သည်။

⁵⁴ အထက်လွှတ်တော်ရှိ နှစ်ဦး၊ အောက်လွှတ်တော်တွင် တစ်ဦး၊ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး လွှတ်တော်တွင် တစ်ဦး။

ယခုအခါ ပြည်ထောင်ပါလီမန်ရှိ ကိုယ်စားပြုသော တိုင်းရင်းသားပါတီအရေအတွက်သည် ၂၁၁၀ ထက်ပင် နည်းသွားသည်။ ရရှင်တိုင်းရင်းသားပါတီ (ANP) နှင့် ရမ်းတိုင်းရင်းသားများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီ (SNLD) တို့သည် MP အရေအတွက်များစွာဖြင့် ကျွန်းချွဲသည့် တိုင်းရင်းသား ပါတီများဖြစ်သည်။ တိုင်းရင်းသားပါတီများ၏ အောင်မြင်မှုသည် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး လွှတ်တော်များအတွက်သာ ဖြစ်နေသည်။ သို့သော် တို့သို့ဆိုရာတွင် ရရှင်ပြည်နယ်ရှိ တိုင်းရင်းသားပါတီဖြစ်သော ANP သည် ပြည်နယ်လွှတ်တော် တစ်ခုတွင်သာ အများစုံးနေရာရယူထားသည်။ ရမ်းပြည်နယ်ရှိ မြို့နယ်တွင် ရွေးကောက်ပွဲများ ဖျက်သိမ်းချွင်းသည် အောက်လွှတ်တော်ရှိ ဝပါတီများနှင့် SNLDနှင့် စစ်တပ်နှင့်အတူ USDP အနေဖြင့် နေရာအများစုံကို ရရှိနိုင်ချေရှိသော နိုင်ငံအတွင်းရှိ တစ်ခုတည်းသော လွှတ်တော်ဖြစ်သည့် ရမ်းပြည်နယ်လွှတ်တော် ၏ ကိုယ်စားလုပ်များအပေါ် ဆိုးရွားသော သက်ရောက်မှုများ ရှိခဲ့သည်။

စစ်တပ်မှ တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် တိုက်ခိုက်မှုများ စတင်ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် ရမ်းပြည်မြောက်ပိုင်းနှင့် ကချင်ပြည်နယ်တို့ရှိ ရွေးကောက်ပွဲနှင့် မဆက်စပ်သော ပဋိပက္ခမှလွှဲ၍ ရွေးကောက်ပွဲအပြီး အခြေအနေသည် တည်တည်ဖြမ်ဖြမ် ရှိနေခဲ့သည်။ အခြား တိုင်းဒေသကြီးများနှင့် ပြည်နယ်များတွင် ပထမဆုံးကြော်သော ရလဒ်များတွင် NLD သာ နိုင်နိုင်ချေရှိသည်ဟု ဖော်ပြထားပြီး EU EOM က ရန်ကုန်တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည်မှလွှဲ၍ NLD ကို ပုံးသူများမှ လမ်းပေါ်တွင် ဆန္ဒပြခြင်းများ သို့မဟုတ် အောင်ပွဲများပြလုပ်ခြင်း မရှိဘဲ ပတ်ဝန်းကျင်သည် ပြီးပြီးချမ်းချမ်းရှိခဲ့ကြောင်း အစီရင်ခံထားသည်။ နောက်ဆုံးရလဒ်မထွက်ပေါ်ခင်အထိ၊ အာဏာ မလွှာပြောင်းခင်အချိန်အထိ ရန်စတေတ်သော အာဏာပိုင်များကို ရောင်ကြော်ရန် ပါတီက အောင်ပွဲများကို ထင်ထင်ပေါ်ပေါ်မကျင်းပရန် တောင်းဆိုခဲ့ကြောင်းသိပြီး အောင်ဆန်းစုကြည်၏ ခံယူချက်ဖြစ်သော အောင်မြင်မှုအပေါ် နှမ့်နှမ့်ချချ ချဉ်းကပ်သည့်နည်းဖြစ်သည်။

ရလဒ်များကို USDP၊ NUP နှင့် NDP ကဲ့သို့ စစ်တပ်မှ ကျောထောက်နောက်ခံပြုနေသော သို့မဟုတ် စစ်တပ်နှင့်နီးပိုးက တစ်ညီတစ်ညွှတ်တည်းလက်ခဲ့ကြသည်။ NLD နှင့် တိုင်းရင်းသားပါတီပေါင်းများစွာ (ANP၊ SNLD၊ ZCD) တို့က ကြိုတင်မဲပေးမှုအပေါ် ကြိုးကိုင်ခြယ်လှယ်သည်ဟု စွပ်စွဲချက်များကြောင့် USDP ၏ ရာထူးကြီး ကိုယ်စားလုပ်လောင်းပေါင်းများစွာ၏ အောင်မြင်မှုကို အောင်ပွဲကျင်းပကြခြင်းအပေါ် မေးခွန်းထဲတို့ကြသည်။

အထင်ရှားဆုံး USDP ကိုယ်စားလုပ်လောင်းများဖြစ်သော သူရရွှေမန်းနှင့် ဦးဇြေးဦးတို့နှစ်ဦး ရုံးနိုင်ခဲ့မှုအပေါ် ပထမအကြိမ် အသိအမှတ်ပြုပြီးနောက် । သမွာတညီးသိန်းစိန်းနှင့် ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်တို့က ရွေးကောက်ပွဲရလဒ်များကို လုသိရှင်ကြား အသိအမှတ်ပြုခဲ့ပြီး NLD ပါတီ၏ အောင်မြင်မှုအပေါ် ဂုဏ်ယူဝမ်းမြောက်ကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည်။ အလားတူအမှာစာထဲတွင် သမွာတညီးသိန်းစိန်းက အာဏာကို ပြီးချမ်းစွာ လွှာပြောင်းမည်ဖြစ်ကြောင်း ကတိပြုခဲ့ပြီး နိုင်ငံတော် ပြန်လည်ပေါင်းစည်းရေးအတွက် ဆွေးနွေးရန် အောင်ဆန်းစုကြည်က တွေ့ဆုံးရန် ကမ်းလုမ်းချက်ကိုလည်း လက်ခဲ့သည်။ အောက်လွှတ်တော် ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူ ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်

မြတ်ချုပ်များကိုးမင်းအောင်လှိုင်တိနှင့်အတူ "ပြည်ထောင်စု ရွေးကောက်ပွဲ ကော်မရှင်၏ တာဝန်များ ပြီးမြောက်ပြီးနောက်" တွေ့ဆုံးဖြစ်သည်။

နောက်ဆက်တွဲ ၁ အကြံပြုရှုက်များ

၃၂၀၃ အကြောင်း

1. ICCPR၊ ICERD နှင့် ILO ပဋိညာဉ်စာချုပ် ၁၆၉ အသံတိုင်းရင်းသားများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အားကြီးကားချက်တို့အပါအဝင် စစ်မှန်သော ရွှေးကောက်ပွဲများအတွက် နိုင်ငံတကာမှ စံချိန်စံညွှန်းများနှင့်အညီ စည်းမျဉ်းသွေးပွဲများကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ပို၍ ကျယ်ကျယ်ပြန်ပြန့်စဉ်းစားရန် လိုအပ်သည်။
 2. စစ်မှန်သော ရွှေးကောက်ပွဲဖြစ်စေရေးအတွက် ပြည်သူများ ရွှေးကောက်တင်ပြောက်ရမည့်အတား စစ်ဦးစီးချုပ်မှ ခန့်အပ်ထားသော နေရာ ၂၅% ရှိရမည် ဟုသော ပြောန်းချက်တွင် အရေအတွက်ကို လျှော့ချသင့်သည်။
 3. မဲပေးပိုင်ခွင့်အတွက် ကျိုးကြောင်းဆီလျှပ်မှုမရှိသော ကန္ဒာသတ်ချက်များကိုလည်း ပြင်ဆင်သင့်ပြီး ထိပြောန်းချက်များသည် နိုင်ငံတကာမှ စံသတ်မှတ်ချက်များနှင့် ကိုက်ညီသင့်သည်။ အတိအကျ ဆိုရသော်-
 - a. နိုင်ငံသားဖြစ်စေရန် ကျိုးကြောင်းသင့်လျှပ်စွာ အရည်အချင်းပြည့်မီသောသူများက နိုင်ငံသားတစ်ဦးအဖြစ်ဆက်လက် ခံယူနိုင်ရေး (လူမျိုးရေးအရ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို တားမြစ်သည့် ကဗျာအနဲ့လွှာခွင့်အရေးဆိုင်ရာကြော်ချက်နှင့် နိုင်ငံသားဖြစ်ပိုင်ခွင့်နှင့်ပတ်သက်သော ပြောန်းချက်များအပေါ် ကြော်ချက်အရ)နှင့် မဲပေးခွင့်ရှိစေရေး သေချာစေရန် နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့် ဥပဒေကို ပြန်လည်ပြင်ဆင်ရန် လိုအပ်သည်။
 - b. ဘာသာရေးပေါင်းဆောင် အဖွဲ့ဝင်များ သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းများ၏ မဲပေးခွင့်အပေါ် ကန္ဒာသတ်ချက်များသည် နိုင်ငံတကာ စံချိန်စံညွှန်းများနှင့်အညီမဟုတ်သောကြောင့် ထိကန္ဒာသတ်ချက်မျိုးကို ဖြတ်ပစ်ရန် ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သည်။
 - c. ပြစ်အက်ချခံထားရသော အကျဉ်းသားများသည်လည်း မဲပေးပိုင်ခွင့် ရှိသင့်သည်။
 4. ဝင်ရောက်ရွှေးချယ်ခံရန် ကျိုးကြောင်းဆီလျှပ်မှုမရှိသော ကန္ဒာသတ်ချက်များကို ပြင်ဆင်သင့်ပြီး ကျွဲ့ကိစ္စနှင့်ပတ်သက်သော ပြောန်းချက်များကို နိုင်ငံတကာမှ စံသတ်မှတ်ချက်များ အထူးသဖြင့် ကဗျာအနဲ့လွှာခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကြော်ချက်အတိုင်း ပြင်ဆင်သင့်သည်။ ကျွဲ့ကိစ္စရပ်တွင်-
 - a. ကိုယ်စားလှယ်လောင်း၏ မိဘနှစ်ပါးစလုံးသည် မြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်ရမည်ဟုသော လိုအပ်ချက်ဖြစ်ပြီး ဖြတ်ပစ်သင့်သည်။
 - b. ပါလီမန်အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်ရေးအတွက် တိုင်းပြည်တွင် နှစ်ကြာဆက်တိုက်နေထိုင်ရေး၊ သမွှတလောင်းအတွက် တိုင်းပြည်တွင် နှစ် ၂၀ ကြာ ဆက်တိုက်နေထိုင်ရေးဟုသော လိုအပ်ချက်သည်

- ကျိုးကြောင်းသင့်လော်ခြင်း မရှိပေ။ ပို၍ ကျိုးကြောင်းသင့်လော်အောင် လျှော့ချုပြီး သတ်မှတ်ချက်ပြည့်မီရေးဆိုင်ရာ စံနှစ်းများကို ထည့်သွင်းသင့်သည်။
- c. သမ္မတလောင်းအဖြစ် ဝင်ရောက်ယုဉ်ပြုပြုသူတွင် ငါး၏ သား/သမီး နှင့်/သို့မဟုတ် ဇနီး/ခင်ပွဲနှင့် သည် နိုင်ငံခြားသားမဖြစ်ရဟန်သော ကန့်သတ်ချက်သည်။
5. အထက်လွှတ်တော်အတွက် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးတစ်ခုစီတွင် တူညီသည့် နေရာအရေအတွက် ရှိရေးအတွက် သတ်မှတ်ချက်ကို နားလည်ပေးနိုင်သော်လည်း ICCPR ၏ ပိုဒ်ခွဲ ၂၅ နှင့်အညီ တူညီသော မဲ့ပေးပိုင်ခွင့်ရှိစေရန် တူညီသည့် အရွယ်အစားရှိသည့် မဲ့ဆန္ဒနယ်များကို ဖန်တီးနိုင်ရန် အောက်လွှတ်တော်အတွက် မဲ့ဆန္ဒနယ်ကန့်သတ်ချက်များကို ပြန်သုံးသပ်သင့်သည်။

ရွှေးကောက်ပွဲ စီမံခန့်ခွဲမှု

6. UEC သည် စစ်မှန်သော လွှတ်လပ်သည့် အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု ဖြစ်ရန် လိုအပ်သည်။
- ဤကိစ္စရပ်တွင်-**
- a. ကော်မရှင် ဥက္ကဋ္ဌနှင့် အဖွဲ့ဝင်များ ဖြစ်ရေးအတွက် အဆိုပြုခြင်းနှင့် ခန့်အပ်ခြင်းဆိုင်ရာ နည်းလမ်းများသည် ပွင့်လင်းမြင်သာမှာ ရှိရန် လိုအပ်ပြီး ရွှေးကောက်ပွဲဝင်များအကြေား ယုံကြည်မှု ရှိစေမည့် အချက်များကို ထည့်သွင်းသင့်သည်။ ဥပမာ UEC အဖွဲ့ဝင်များအတွက် အဆိုပြုချက်များကို ပါတီတစ်ရှစ်း ပါဂါးမန်ကော်မတီမှတ်ဆင့် အဆိုပြုနိုင်သည်။
- b. UEC တွင် ဘတ်ဂျက်လျာထားမှာ ဝန်ထမ်းရွေးချယ်မှုတို့အပါအဝင် ဝန်ကြီးများအပေါ် အလွန်အကျိုး မိုးစိုးနေရမှုကို ရောင်ကြည်ထားသည့် ပို၍ လွှတ်လပ်သောဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်မှုပုံစံကို လိုအပ်သည်။
7. ကော်မရှင်ခွဲနှင့် နိုင်ငံတော်အဆင့်တွင် UEC ၌ ကျား/မ ကိုယ်စားလှယ်အရေအတွက်ကို တိုးမြှင့်ရန်လိုသည်။
8. UEC ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့် သတင်းပြန်ကြေားမှုများ ပွင့်လင်းမြင်သာမှာ ရှိခြင်းနှင့် ထိရောက်မှုရှိခြင်းတို့ကို တိုးတက်အောင် လုပ်ဆောင်ရမည်ဖြစ်ပြီး ဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့် အသိပေးချက်များကို အများပြည့်သူ သိစေရန် ချက်ချင်း ထုတ်ပြန်သင့်သည်။
- ဤသို့လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြင့် UEC ၏ တာဝန်ခံမှုကို သေချာအောင်လုပ်ဆောင်နိုင်မည့်အပြင် စိတ်ဝင်စားသူများနှင့် ကော်မရှင်ခွဲများကိုလည်း ငါးတို့၏ တာဝန်များနှင့် ပြောန်းမည့် ပျော်လင့်ထားသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကိုလည်း သင့်လော်စွာ အကြောင်းကြားထားပြီး ဖြစ်မည်။ အထူးသဖြင့် UEC ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို စာရေးသားပြီး ပြည့်သူများသိအောင် ထုတ်ပြန်သင့်သည်။ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မှု ရှုံးနောက်လော်ညီစေရန် ကြော်ချက်များထုတ်ပြန်သည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို အောက်ခြေအဆင့် ကော်မရှင်များနှင့် ရှင်းရှင်းလင်းလင်း အချိန်မီ ဆက်သွယ်ကာ ထောင်ရွက်ရမည်။**

9. UEC က ရှင်းလင်းပြီး ရွှေ့နောက်လျှို့သော ရွေးကောက်ပွဲပြက္ခန်ကို ထုတ်ပြန်သင့်ပြီး ယင်းက ပွင့်လင်းမြင်သာမူနှင့် တာဝန်ခံမှုကို တိုးတက်စေမည့်အပြင် စိတ်ဝင်စားသူများကိုလည်း လုပ်ငန်းစဉ်အား ပိမိနားလည်စေရန် ကူညီပေးသည်။ ထိုသို့သော ပြက္ခန်မျိုးသည် မဲဆွယ်စည်းရုံးမှ မစတင်မိမှာပင် အဆိုပြုသည့် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများကို ပြည်စုံအောင် လုပ်ဆောင်ခြင်းကဲ့သို့ လုပ်ငန်းစဉ် အဆင့်ဆင့်တွင် ရွှေ့နောက်လျှို့မှုပိုဖြစ်စေသည်။

ပဲဆန္ဒရှင်ကို မှတ်ပုံတင်စာရင်းသွင်းခြင်း

10. UEC အနေဖြင့်လည်း ၂၀၁၅ ခုနှစ် မဲရုံများအတွက် ဖန်တီးထားသော ကွန်ပူးတာသုံး မဲဆန္ဒရှင်စာရင်းကို အပ်ဖိတ်လုပ်ခြင်း၊ သန္တရှင်းခြင်းနင့် ကူးကျော်အနဲ့တူညီစွာ မဲပေးခွင့်ရရှိရေး ပြန်သုံးသပ်ခြင်းဖြင့် ပိုကောင်းအောင်ဆောင်ရွက်သင့်သည်။
 11. မဲဆန္ဒရှင် မှတ်ပုံတင်စာရင်းသွင်းသည့် အချက်အလက်သည် အများပြည်သူ ဝင်ရောက်ကြည့်ရှုနိုင်သည့် အချက်အလက်များအဖြစ် အပြည့်အဝ ရှိနေသင့်သည်။ ကြုံတွင် မဲဆန္ဒနယ်တစ်ခုစီအတွက် မဲဆန္ဒရှင်အရေအတွက်ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ခွဲခြားသတ်မှတ်ခြင်းပါဝင်သည်။
 12. မဲဆန္ဒရှင်စာရင်းကို သိမ်းဆည်းရန်နင့် စီမံဆောင်ရွက်ရန် ဒေတာဘော်စိုး ရွေးချယ်ရာတွင် ဂရုစိုက်သင့်ပြီး ငှုံးသည် အချက်အလက် စီသည့်ပုံစံနင့် တင်ပြသည့်ပုံစံ၊ ဒေတာဘော်စိုး စီမံရန်အတွက် လူသားရင်းမြစ်များ စသည်တို့ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားပြီး မြန်မာနိုင်ငံနင့် သင့်လောက်မျှရှိပြီး အသုံးချိန်မည့် အရာကို သေချာစွာ ရွေးချယ်သင့်သည်။
 13. NRC များကို ဆက်လက်ထုတ်ပေးသင့်ပြီး နောက်ထပ်ရွေးကောက်ပွဲမတိုင်မဲ့ NRC ကတ် ကိုင်ဆောင်သည့်နိုင်ငံသားအရေအတွက် သိသိသာသာ ပုံများလာဖော် အရိုင်မြှင့်တင် ဆောင်ရွက်သင့်သည်။ သို့မှသာ မဲဆန္ဒရှင်များအတွက် ရှေ့နောက်လောက်သီးမျှရှိပြီး ယုံကြည်စိတ်ချေရသော ID ပုံစံအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်သည်။

ပါတီများနှင့် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများ မှတ်ပုံတင်စာရင်းသွင်းခြင်း

14. ကိုယ်တားလုပ်လောင်းများကို အဆိုပြခြင်းအတွက် မြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်ကြောင်းနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် နေထိုင်သူဖြစ်ကြောင်း သက်သေအထောက်အထားအဖြစ် လိုအပ်သည့် စာရွက်စာတမ်းများကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သတ်မှတ်ထားသင့်ပြီး ကိုယ်တားလုပ်လောင်းအားလုံးအကြား စာရွက်စာတမ်းများကို စစ်ဆေးရန် အသုံးပြုသည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများသည် မျှတဲ့ ရှိပြီး ရွှေ့နောက်ဆီလျော်မှု ရှိရမည်။ ကြိုလုပ်ဆောင်ချက်က ရွှေးကောက်ပွဲ စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် အလားအလာရှိတော် ကိုယ်တားလုပ်လောင်းများတွင် လိုအပ်သည့်အရာများကို ရှင်းလင်းပြီး ရွှေ့နောက်လျော်ဆီစွာ နားလည်နိုင်မည်ဖြစ်ကာ ကိုယ်တားလုပ်လောင်းအားလုံး၏

စာရွက်စာတမ်းများကို စစ်ဆေးရန်အတွက် မျှတပြီး ရှေ့နောက်လော်ညီသည့်
လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို သတ်မှတ်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

- 15.ကိုယ်စားလှယ်လောင်း အဆိုပြုခြင်းအတွက် အယူခံများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းသည့်
လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများသည် အများပြည်သူသိဒေသ် ကြေားနာစ်ဆေးမှုများပြုလုပ်ခြင်း၊
ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ထုတ်ပြန်ခြင်း၊ လျှောက်လွှာရှင်များအတွက် စာရေးသား၏
အကြောင်းပြချက်များပေးခြင်းတို့အပါအဝင် ပွင့်လင်းမြင်သာမူ ရှိရမည်။
- 16.မှတ်ပုံတင်ရန် ပါတီများ၏ လိုအပ်ချက်များအတွက် စံသတ်မှတ်ချက်များသည်
ကျိုးကြောင်းသင့်လျှော်မူ ရှိရန် လိုအပ်သည်။ လွှတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ခွင့်ကို မျှတမူမရှိဘဲ
ကန့်သတ်ထားခြင်းမျိုး မဖြစ်သင့်ပေ။

မဲဆွယ်စည်းရုံးမှု

- 17.ရွှေးကောက်ပွဲအတွက် အထွေထွေ အနေအထားကို အလွန်အကျိုး ထိနိုက်စေနိုင်သည့်
လွှတ်လပ်စွာ စုဝေးခွင့်နှင့် အစည်းအဝေးဖွဲ့စည်းခွင့်အပေါ် ကန့်သတ်ချက်များ မရှိသင့်ပေ။
- 18.အများပြည်သူနှင့် မဲဆွယ်စည်းရုံးမှုပွဲများအတွက် လိုအပ်ချက်များသည်
ကျိုးကြောင်းသင့်လျှော်မူ ရှိသင့်သော်လည်း လက်ရှိ အကြောင်းကြားရန်လိုအပ်သည့်
ကာလသည် အလွန်အကျိုး ဖြစ်လွန်းသည်။ ပါတီများအနေဖြင့် ငြာ (သို့) ဂုဏ်ရှိကဲ့သို့
အနီးကပ်မှ ကြိုတင် အကြောင်းကြားခြင်းမျိုးလည်း လက်ခံသင့်သည်။
- 19.မဲဆွယ်သည့် ဆောင်ပုဒ်များနှင့်ပတ်သက်၍ ကြိုတင်ခွင့်ပြချက် တောင်းခံရန် လိုအပ်ခြင်း
မရှိသင့်ပေ၊ ထို့အပြင် မဲဆွယ်စည်းရုံးရေးတွင် အသုံးပြုရန်အကျိုးဝင်သည့်
ခေါင်းစဉ်များအပေါ် ကန့်သတ်ချက်များလည်း မရှိသင့်ပေ။
- 20.အမှန်းပွားစကားများနှင့် ပတ်သက်သော ကိစ္စရပ်များကို ဆောင်ရွက်ရန် ထိရောက်ပြီး
အချင့်မှန်မှန် ဖြေရှင်းနိုင်မည့် နည်းလမ်းများ ရှိသင့်သည်။
- 21.အထက်လွှတ်တော်၏ ကိုယ်စားလှယ်လောင်း အရေအတွက်သည်
အောက်လွှတ်တော်ထက် ပို၍ များနေသောကြောင့် အသုံးချရမည့် ရွှေးကောက်ပွဲစရိတ်
ကန့်သတ်ချက်ကို တိုးမြှင့်ပေးရန် စဉ်းစားသင့်သည်။
- 22.ကိုယ်စားလှယ်လောင်း၏ မဲဆွယ်စည်းရုံးရေး စရိတ်ကို စာရင်းစစ်ရာတွင် UEC သည်
ငြင်းတို့ကို ကူညီပုံပိုးပေးရန် ယုံ့ပြုနိုင်စွမ်းရှိပြီး လွှတ်လပ်သည့် ပညာရှင်များကို
အသုံးပြုသင့်သည်။
- 23.နိုင်ငံရေးပါတီများနှင့် တစ်သီးပုဂ္ဂလကိုယ်စားလှယ်များ၏ လက်ထောက်များအနေဖြင့်
ပါတီမဲဆွယ်စည်းရုံးမှု စာရင်းအယား အစီရင်ခံစာများအပါအဝင် ငြင်းတို့၏ ဘဏ္ဍာရေးနှင့်
အသုံးစရိတ်များအား ပုံမှန် စာရင်းတင်ရန် လိုအပ်သင့်သည်။

24. မီဒီယာများအတွက် ဥပဒေ အခြေခံစနစ်သည် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ရေးသားခွင့်အပေါ် အလွန်အကဲ ကန္ဒာတ်ထားခြင်းမရှိဘဲ နိုင်ငံတကာမှ စံသတ်မှတ်ချက်များနှင့်အညီ ဖြစ်သင့်သည်။
25. နိုင်ငံတော် အာကာဂိုင်များက မီဒီယာများ၊ စာနယ်ဇင်းသမားများနှင့် လူမှုမီဒီယာ အသုံးပြုသူများ၏ လျှပ်ရှားမှုများတွင် နောင့်ယှက်မှု (သို့) ကြားဖြတ်မှုတို့ မလုပ်ဘဲ ရှောင်ကြည့်သင့်သည်။
26. မီဒီယာကဏ္ဍတစ်ခုလုံးတွင် နိုင်ငံတော်၏ အခန်းကဏ္ဍကို လျှော့ချရန် ထည့်သွင်းစဉ်းစားပြီး မြန်မာနိုင်ငံ၏ သတင်းထုတ်ပြန်မှုအား ပြည့်သူဝါဝန်ဆောင်မှုမီဒီယာအဖြစ် ပြောင်းလဲရန် အစီအစဉ်များဖြင့်အတူ ဆက်လက်ဆောင်ရွက်သင့်သည်။
27. မီဒီယာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းသစ်ကလည်း ပို၍ အခြေပြု မီဒီယာဖြစ်စေရေး၊ ပို၍ ကွဲပြားသည့် မီဒီယာလောကြာဖြစ်စေရေး၊ အထူးသဖြင့် ရုပ်မြေငံသံကြားကဏ္ဍအတွက် ဦးတည်လှုက် လိုင်စင်များ ထုတ်ပေးသင့်သည်။
28. မီဒီယာအပေါ် စည်းကမ်းကန္ဒာတ်ပေးသည့် အဖွဲ့အစည်းသည် ဖြစ်လာမည့် ချိုးဖောက်မှုများအပေါ် ကိုယ်တွေ့အချက်အလက်များ ရရှိရန် ရွေးကောက်ပွဲ မဲဆွယ်စည်းရုံးစဉ်အတွင်း မီဒီယာကို စောင့်ကြည့်ကွပ်ကဲမှုတို့ ပြုလုပ်ရန် စဉ်းစားသင့်သည်။
29. မီဒီယာတို့ကလည်း ပညာရှင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အခြေခံစနစ်များကို ပြောင့်တင်ရန် အဖွဲ့အစည်းတွင်း ချင့်တွက်အကဲဖြတ်မှုများ ပြုလုပ်သင့်ပြီး အလူရှင်များကလည်း လုပ်ငန်း-အခြေပြု စွမ်းရည်များ၊ အရည်အသွေးအခြေပြု အစီရင်ခံစာများနှင့် ဒစ်ဂျားတယ် ပညာပေးလုပ်ငန်းများအပါအဝင် မီဒီယာကဏ္ဍ ပို၍ တိုးတက်လာစေရေး ပုံပိုးပေးရန် စဉ်းစားသင့်သည်။

လေ့လာခြင်း

30. မဲဆွယ်ပြုပတွင် ကြိုတင်မဲပေးခြင်းအပါအဝင် ရွေးကောက်ပွဲလုပ်ငန်းစဉ်၏ အဆင့်အားလုံးကို လေ့လာသူများ လေ့လာခွင့်ရရှိစေရန် ဖွင့်ထားပေးသင့်သည်။

အမျိုးသမီးနှင့် အားနည်းချက်ရှိသည့်အဖွဲ့များ

31. အမျိုးသမီးများ ပါဝင်လာရေး တိုးမြှင့်စေရန် နိုင်ငံရေးပါတီများသည် Beijing Platform for Action တွင် သတ်မှတ်ထားသည့်အတိုင်း ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများအဖြစ်

အမျိုးသမီးများ အနည်းဆုံး ၃၀% ပါဝင်လာစေရေးနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံစံယားတွင် အမျိုးသမီးများ ပါဝင်မှုအတွက် အပြုသဘောဆောင်သည့် လုပ်ဆောင်ချက် မူဝါဒများကို တာဝန်ယူ သတ်မှတ်သင့်သည်။

32. UEC သည်ကလည်း ကိုယ်လက်အဂါချွဲတွေ့ယွင်းသူများအတွက် မဲရုံများကို အလွှာယ်တကူ ပို၍ အသုံးပြုနိုင်စေရန် ချီးကျိုးထိုက်ဖွယ် ကြိုးစားအားထုတ်မှုများကို ဆက်လက်ဆောင်ရွက်သင့်သည်။

မဲဆန္ဒရှင် ပညာပေးနှင့် မဲဆန္ဒရှင်အချက်အလက်

33. UEC အနေဖြင့် မဲဆန္ဒရှင်များအား ပညာပေပးခြင်းနှင့် မဲဆန္ဒရှင်အချက်အလက်တို့နှင့် ပတ်သက်လျှင် ရှင်း၏ အခန်းကဏ္ဍကို ပို၍ တုန်းပြန်ဆောင်ရွက်သင့်သည်။ ထိပိုဂိုဂေများတွင် အားလုံးပါဝင်သင့်ပြီး တိုင်းရှင်းသား သာသာစကားမျိုးစုံဖြင့် ဖော်ပြကာ အစွန်အဖျားအော်များအတိပါ ရောက်ရှု ဖြန်ချီသင့်သည်။

34. UEC က ဒီဇိုကရက်တစ်တန်ဖိုးများနှင့် စိတ်ပါဝင်စားသူများ၏ ဥပဒေအရ လုပ်ပိုင်ခွင့်များအပါအဝင် ကိစ္စရပ်အတော်များများကို အများပြည်သူသိစေရန် သတင်းထုတ်ပြန်ပြီး ကျယ်ပြန်သည့် မဟာဗုဒ္ဓဟာကို ပြုကြန်းသင့်သည်။

ဓရ္စားကောက်ပွဲ အငြင်းပွားမှုများ

35. ဓရ္စားကောက်ပွဲအပြီး ဥပဒေရေးရာ စီနှေးမှုများအတွက် ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ရန် ရှင်းလင်းပြီး ကျိုးကြောင်းသင့်လောက်သော အချိန်ကန့်သတ်ချက် ရှိသင့်သည်။

36. ဓရ္စားကောက်ပွဲခုံရုံးများသည် UEC ၏ ချည်နောင်စားခြင်းမျိုးမရှိသဲ ရပ်တည်နေရမည် (သို့) ထိုသို့သော အငြင်းပွားမှုများကို တရားရုံးရေးမှောက်တွင် ဖြော်ရှင်းသင့်သည်။ အငြင်းပွားမှုများကို စစ်ဆေးဆုံးဖြတ်ရန် ကြေားနာမှုများကို ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးများမှ ထိန်းချုပ်နေခြင်းမျိုးမဖြစ်သင့်ပေါ်။

37. ဓရ္စားကောက်ပွဲဆိုင်ရာ မကျေနှင်းချက်များကို ဖြော်ရှင်းရာတွင် ဘက်မလိုက်သော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ၏ အခြေခံမှုများကို အလေးထားကာ သမာသမတကျမှုကို အာမခံ ဆောင်ရွက်သင့်သည်။ ကြုံအချက်တွင် UEC ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို အယူခံဝင်ပိုင်ခွင့်တို့ ပါဝင်သည်။

38. ဓရ္စားကောက်ပွဲရလဒ်များကို စီနှေးရန် တင်ပြရာ၌ ပေးသွင်းထားသော အဖိုးအခကို တိုင်းကြားချက် အောင်မြှင့်ပါက ငွေပြန်အမ်းသင့်သည်။

မဲပေးခြင်း၊ မဲရေတွက်ခြင်း၊ ယေားများဖြင့်ပြသခြင်းနှင့် ရလဒ်များ

39. မဲရေတွက်ရာနှင့် ယေားများဖြင့် ပြသခြင်းနှင့် ပတ်သက်သော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို လေးစားလိုက်နာနိုင်ရန် ရွှေးကောက်ပွဲအရာရှိများကို လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးသင့်သည်။
40. အဆင့်အားလုံး၏ UEC အနေဖြင့် ဝန်ထမ်းများကို ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ကြောင်း (သို့) အတွေ့အကြံရှိသော အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်းကို တိုးမြှုင့်ရန်နှင့် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ဗဟိုသူတေသန ရှိစေရန် ဝန်ထမ်းများကို အသုံးပြုနိုင်ကြောင်း သေချာစေသည့် နည်းလမ်းကို သတ်မှတ်သင့်သည်။
41. မဲဆန္ဒရှင်အနေဖြင့် မဲစာရွှေက်ကို မတော်တဆ ဖျက်ဆီးမိပါက သူ/သူမ၏ မဲပေးပိုင်ခွင့်ကို ငြင်းပယ်ခံခြင်းမဖြစ်စေရန် မဲစာရွှေက်အသစ်ကို ရရှိသင့်သည်။
42. မဲရုံထဲတွင် မဲပေးသည့်လုပ်ငန်းစဉ်များကို အသေးစိတ်ပြန်ပြောပြခွင့် ရှိသင့်သည်။
43. အသေးစိတ်ပြန်ပြောပြမည့် ဝန်ထမ်းအတွက် ဉာဏ်ကြားချက်တွင် မဲဆန္ဒရှင်၏ ရည်ရွယ်ချက်သည် ရှင်းလင်းနေသေးသ၍ ထိုမဲကို အကျိုးဝင်သည်ဟု မှတ်ယူသင့်သည်ဟု ပါဝင်သင့်သည်။ ပယ်မဖြစ်ကြောင်း အတင်းအကြပ် သတ်မှတ်ခြင်းသည် မျှတမူမရှိဘဲ တရားဝင် မဲကို အရည်အချင်းမပြည့်စေသောကြောင့် ထိုသို့ အလွန်အကျံ့မသတ်မှတ်သင့်ပေါ်။
44. ရလဒ်များနှင့် ပတ်သက်သော အချက်အလက်အားလုံးနှင့် အခြား မကျေနပ်ချက်များအားလုံးကို UEC က အများပြည်သူ သိရှိစေရန် အပြည့်အစုံဖြင့် ချက်ချင်းထုတ်ပြန်သုံးပြီး UEC က မဲရုံများ၏ ရလဒ်အပြည့်အစုံကို ထုတ်ပြန်သင့်သည်။

ကြိုတ်မဲပေးခြင်း

45. ဖြောင့်မတ်မှန်ကန်မှုအပေါ် ပါဝင်ယုည်ပြိုင်သူများအကြား သံသယဖြစ်နိုင်သည့်အတွက် ကြိုတ်မဲပေးခြင်းကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် အထူးဂရှုစိုက်ရန် လိုအပ်သည်။ ထိုသို့ ဆက်လက်လုပ်ဆောင်မည်ဆိုပါက UEC သည် မဲဆန္ဒနယ်ပြိုင်ပတွင် ကြိုတ်မဲပေးခြင်းတို့ အပါအဝင် ကြိုတ်မဲပေးခြင်းနှင့်ပတ်သက်သော ကိစ္စရပ်အားလုံးအတွက် အပြည့်အဝ တာဝန်ယူသင့်သည်။ ဤသို့ဖြင့် ပုံမှန်လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ရှေ့နောက်လျှော့ညီပြီး သင့်လျော်သလို အသုံးပြုနိုင်စေသည်။
46. ICCPR တွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း လျှို့ဝှက်စွာ မဲပေးခြင်းသည် မဲဆန္ဒနယ်ပြိုင်ပ အပါအဝင် မဲအားလုံးအတွက် သေချာအောင်လုပ်ဆောင်ရမည်။ စာအိတ်ကို အသုံးပြုရမည်ဆိုပါက စာအိတ်နစ်အိတ်ထပ်သော စနစ်ကို ကျင့်သုံးသင့်ပြီး အထဲစာအိတ်တွင် မဲဆန္ဒရှင် မည်သူမည်ဝါဖြစ်သည်ကို မဖော်ပြသင့်ပေါ်။
47. မဲဆန္ဒနယ်အတွင်း ကြိုတ်မဲပေးရသည့် ကာလကို လျှော့ချသင့်သည်။
48. ကြိုတ်မဲများနှင့် မဲပုံးများကို တစ်နေရာမှ တစ်နေရာသို့ ရွှေ့ပြောင်းရာတွင် အထူးသဖြင့် ညတက်တွင် လုံခြုံရေး တင်းကြပ်စွာ ထားရှိပြီး ရွှေ့ပြောင်းရမည်။

49. ကြိုတင်မဲပေးရန် သတ်မှတ်ချက်ပြည့်မီသော ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ အမျိုးအစားအရေအတွက်ကို လျှော့ချရန် ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သည်။
50. နိုင်ငံဌားတွင် နေထိုင်သော သတ်မှတ်ချက်ပြည့်မီသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များအနေဖြင့် ငှါးတို့ ဆန္ဒရှိပါက ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်ကို ရရှိကြောင်း သေချာစေလျက် နိုင်ငံဌားမှ မဲဆန္ဒရှင်များအတွက် ပညာပေးဆောင်ရွက်ချက်များကို တိုးမြှင့်ရန်နှင့် ငှါးတို့အတွက် စီမံခန့်ခွဲမှု ပါဝါစဉ်ဆောင်ရွက်မှုများကို ကြိုးစား ဆောင်ရွက်သင့်သည်။
-